

Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet (prop. 2000/01:50)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 2000/01:50 till ändringar i kreditupplysningslagen (1973:1173).

Förslagen i propositionen syftar i första hand till att anpassa kreditupplysningslagen till EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen (1998:204). Lagändringarna ger förstärkningar i den enskildes integritetsskydd. De innebär bl.a. att i kreditupplysningsverksamhet får uppgifter om fysiska personer samlas in endast för kreditupplysningsändamål, att personuppgiftslagens grundläggande krav på behandling av personuppgifter skall gälla också i kreditupplysningsverksamhet samt att bestämmelserna om begränsningar för behandling av känsliga uppgifter anpassas till direktivet och personuppgiftslagen.

I propositionen gör regeringen vidare bedömningen att uppgifter också i fortsättningen bör få behandlas utan att den enskilde har gett sitt samtycke till behandlingen, och det föreslås en uttrycklig bestämmelse om detta. Regeringen tar även upp frågan om användning av s.k. flödesinformation i kreditupplysningar avseende näringsidkare. Regeringen gör bedömningen att kreditupplysningslagen inte bör ändras för att möjliggöra en ökad användning av sådana uppgifter.

I betänkandet behandlar utskottet också fyra motioner som väckts med anledning av propositionen och fem motioner som väckts under den allmänna motionstiden år 2000.

Propositionens förslag till lagändringar var avsedda att träda i kraft den 1 april 2001.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 juni 2001. Utskottet förordar att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om att regeringen inom EU bör ta initiativ att ändra dataskyddsdirektivet. Med delvis bifall till fem motionsyrkanden förordar utskottet vidare att riksdagen tillkän-

nager för regeringen som sin mening vad utskottet anført beträffande kreditupplysningar om mindre belopp. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns åtta reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Bakgrund.....	7
Grundläggande krav m.m.....	7
Känsliga uppgifter m.m.....	9
Gallring	13
Information till den registrerade.....	17
Rättelse.....	19
Flödesinformation	21
Lagförslaget i övrigt.....	24
Övriga frågor.....	24
Kreditupplysningar om mindre belopp m.m.....	24
Kreditupplysningskopia och beställaruppgift.....	27
Reservationer	30
1. Känsliga uppgifter m.m. (punkt 2) (m, fp).....	30
2. Känsliga uppgifter m.m. (punkt 2) (c).....	31
3. Gallring (punkt 3) (m, c)	31
4. Information till den registrerade (punkt 4) (fp)	32
5. Rättelse (punkt 5) (m)	33
6. Flödesinformation (punkt 6) (m, fp).....	33
7. Kreditupplysningar om mindre belopp m.m. (punkt 8) (v, mp)	34
8. Kreditupplysningskopia och beställaruppgift (punkt 9, motiveringen) (m)	35
Särskilda yttranden.....	36
1. Känsliga uppgifter m.m. (mom. 2) (v, mp)	36
2. Kreditupplysningar om mindre belopp m.m. (mom. 8) (v)	36
Förteckning över behandlade förslag	37
Propositionen	37
Följdmotioner.....	37
Motioner från allmänna motionstiden	38
Regeringens lagförslag.....	40
Konstitutionsutskottets yttrande 2000/01:KU10y	46
Finansutskottets offentliga utfrågning om problem i kreditupp- lysningens verksamheten	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Grundläggande krav m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 5 §. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del.

2. Känsliga uppgifter m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 6 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om att regeringen inom EU bör ta initiativ att ändra dataskyddsdirektivet. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motionerna 2000/01:Fi12 yrkande 1 och 2000/01:Fi13.

Reservation 1 (m, fp)

Reservation 2 (c)

3. Gallring

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 8 § med den ändringen i paragrafens första stycke att ordet ”registret” byts ut mot ordet ”behandlingen”. Därmed bifaller riksdagen delvis regeringens förslag i denna del och avslår motionerna 2000/01:Fi14 yrkande 3 i denna del, 2000/01:Fi703 och 2000/01:Fi705 yrkande 2 i denna del.

Reservation 3 (m, c)

4. Information till den registrerade

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 10 och 11 §§. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motionerna 2000/01:Fi12 yrkande 3, 2000/01:Fi14 yrkande 2 och 2000/01:Fi705 yrkande 1.

Reservation 4 (fp)

5. Rättelse

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 12 §. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motion 2000/01:Fi14 yrkande 1.

Reservation 5 (m)

6. Flödesinformation

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Fi12 yrkande 2, 2000/01:Fi14 yrkandena 4 och 5 samt 2000/01:Fi705 yrkande 3.

Reservation 6 (m, fp)

7. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan, med den ändringen att tidpunkten för lagens ikraftträdande bestäms till den 1 juni 2001.

8. Kreditupplysningar om mindre belopp m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om kreditupplysningar om mindre belopp. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2000/01:Fi11, 2000/01:Fi14 yrkande 3 i denna del, 2000/01:Fi701, 2000/01:Fi702 och 2000/01:Fi705 yrkande 2 i denna del samt avslår motion 2000/01:Fi704.

Reservation 7 (v, mp)

9. Kreditupplysningskopia och beställaruppgift

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört.

Reservation 8 (m) - motiv.

Stockholm den 20 mars 2001

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Anna Åkerhielm (m), Kjell Nordström (s), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Tommy Waidelich (s) och Marie Engström (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2000/01:50 Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet föreslår regeringen att riksdagen antar det förslag till ändringar i kreditupplysningslagen (1973:1173) som lagts fram i propositionen. Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och lagförslaget i *bilaga 2*.

Med anledning av propositionen har fyra motioner väckts. I detta sammanhang behandlar utskottet även fem motioner som väckts under den allmänna motionstiden år 2000. Förslagen i motionerna återges i *bilaga 1*.

Finansutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över de förslag i propositionen jämte motioner som rör dess beredningsområde. Konstitutionsutskottet har avgett yttrande, 2000/01:KU10y, som återfinns i *bilaga 3* till betänkandet.

Utskottet anordnade den 15 februari 2001 en offentlig utfrågning om problem i kreditupplysningsverksamheten med företrädare för Justitiedepartementet, Datainspektionen, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen, UC AB och Dun & Bradstreet Sverige AB. Protokoll från utfrågningen finns i *bilaga 4*.

Under beredningen av propositionen har utskottet mottagit skrivelser från bl.a. Svenska Bankföreningen, UC AB, Dun & Bradstreet Sverige AB och Swedish Content Providers Association, Svenska Kreditföreningen i Stockholm samt Finansbolagens Förening.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Kreditupplysningslagen (1973:1173) innehåller regler för den yrkesmässigt bedrivna kreditupplysningsverksamheten. Lagen syftar i första hand till att undanröja riskerna för att kreditupplysningar medför otillbörligt intrång i de omfrågades personliga integritet eller leder till skada genom oriktiga eller missvisande uppgifter. Samtidigt är lagen avsedd att bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet.

Med kreditupplysningar avses uppgifter, omdömen eller råd som lämnas till ledning för bedömning av någons kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende. Kreditupplysningslagen gäller för kreditupplysningar avseende såväl fysiska som juridiska personer. Sådan kreditupplysningsverksamhet som omfattas av lagen får, med vissa undantag, bedrivas endast efter tillstånd av Datainspektionen. Lagen ställer upp vissa grundläggande krav på hur verksamheten skall bedrivas.

Kreditupplysningar avseende fysiska personer utgör som regel personuppgifter. För behandling av personuppgifter finns en generell reglering i dataskyddsdirektivet, vilket har genomförts i svensk rätt i personuppgiftslagen (1998:204). För kreditupplysningsverksamhet gäller alltså både kreditupplysningslagen och personuppgiftslagen.

Grundläggande krav m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att inte ändra bestämmelserna i 5 § kreditupplysningslagen med allmänna krav på kreditupplysningsverksamhet. Utskottet tillstyrker också förslaget om att för behandling av personuppgifter som omfattas av personuppgiftslagen skall de grundläggande kraven på behandling i den lagen gälla. Vidare tillstyrks förslaget att i kreditupplysningsverksamhet skall uppgifter även i fortsättningen få behandlas utan samtycke av den registrerade.

Propositionen

Regeringen anser att kreditupplysningslagen inte bör innehålla en heltäckande reglering, utan även personuppgiftslagen bör vara tillämplig i kreditupplysningsverksamhet. Regeringen gör bedömningen att när kreditupplysningslagen anpassas till personuppgiftslagen och dataskyddsdirektivet bör utgångspunkten vara att lagen skall innehålla de bestämmelser om behandling av personuppgifter som avviker från personuppgiftslagen. Även om kreditupp-

lysningslagen alltså inte skall innehålla en fullständig reglering bör ändå eftersträvas att lagen reglerar de frågor som är av särskild betydelse för kreditupplysningsverksamhet.

De allmänna kraven för hur kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas finns i 5 § kreditupplysningslagen. I paragrafen föreskrivs att verksamheten skall bedrivas så att den inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehållet i de uppgifter som förmedlas eller på annat sätt eller till att oriktiga eller missvisande uppgifter lagras eller lämnas ut. Till aktsamhetskraven i 5 § knyts en skadeståndssanktion i 21 §.

I 9 § personuppgiftslagen anges en rad grundläggande krav på hur personuppgifter skall behandlas. Uppgifterna måste t.ex. vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen och fler uppgifter får inte behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Regeringen föreslår att bestämmelserna i 5 § kreditupplysningslagen med allmänna krav på kreditupplysningsverksamhet inte ändras. Kraven i 9 § personuppgiftslagen bör gälla för sådan behandling av personuppgifter i kreditupplysningsverksamhet som omfattas av personuppgiftslagen, dvs. automatiserad behandling och viss strukturerad manuell behandling. Vidare föreslår regeringen att det i 5 § kreditupplysningslagen skall föreskrivas att uppgifter om fysiska personer får samlas in endast för kreditupplysningsändamål. Bestämmelser om datasäkerhet för uppgifter om juridiska personer förs in i 5 §.

Enligt personuppgiftslagen får personuppgifter normalt behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen (10 §). I lagen anges emellertid vissa situationer då behandling får ske utan samtycke. Det gäller om behandlingen är nödvändig bl.a. för att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras (10 § d) eller för att ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos tredje man skall kunna tillgodoses (10 § f). I det sistnämnda fallet krävs dessutom att intresset väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten. Bestämmelserna motsvarar artikel 7 i direktivet.

Kreditupplysningslagen innehåller inte något krav på samtycke för att personuppgifter skall få behandlas i kreditupplysningsverksamhet. Lagen ger inte heller den enskilde möjlighet att motsätta sig viss behandling eller utlämnande av vissa uppgifter. Regeringen anser att det finns ett allmänt intresse att kreditupplysningsverksamhet kan bedrivas effektivt. Om möjligheten att behandla uppgifter i varje enskilt fall var beroende av att ett samtycke hade lämnats, skulle effektiviteten allvarligt hämmas och fördyringar uppkomma. Som regel kan det förutsättas att en person som t.ex. söker kredit eller förutser behovet av en kredit går med på att uppgifter om honom eller henne behandlas.

Ett krav på samtycke för att uppgifter om fysiska personer skall få behandlas i kreditupplysningsverksamhet skulle alltså medföra problem, inte bara för kreditupplysningsföretagen utan också för andra näringsidkare och för enskilda. Mot detta måste ställas den enskildes intresse av integritetsskydd. Därvid skall dock beaktas att de uppgifter som behandlas i kreditupplysnings-

verksamhet som regel kommer från offentliga register och att utlämnandet av uppgifterna till tredje man är reglerat i kreditupplysningslagen.

Regeringen anser att den ordning som gäller i dag, dvs. att personuppgifter bör få behandlas i kreditupplysningsverksamhet utan att den som uppgiften avser har lämnat sitt samtycke till behandlingen, är ändamålsenlig. Regeringen gör bedömningen att direktivet medger att den gällande regleringen behålls.

Regeringen föreslår alltså att i kreditupplysningsverksamhet skall uppgifter även i fortsättningen få behandlas utan samtycke av den registrerade. Den registrerade kan inte heller motsätta sig viss behandling av uppgifter eller utlämnande av vissa uppgifter.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet tillstyrker regeringens förslag.

Känsliga uppgifter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att uppgifter om hälsa och medlemskap i fackförening inte får behandlas i kreditupplysningsverksamhet. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag att det nuvarande förbudet i kreditupplysningslagen mot behandling av uppgifter om åtgärder enligt främst det socialrättsliga regelsystemet tas bort. Utskottet förutsätter dock att regeringen kommer att följa utvecklingen av den sistnämnda ändringen mycket noggrant och föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om att regeringen inom EU bör ta initiativ att ändra dataskyddsdirektivet. Motionerna avstyrks. Jämför reservation 1 (m, fp) och 2 (c).

Propositionen

I 6 § kreditupplysningslagen finns bestämmelser om känsliga uppgifter. Enligt bestämmelserna får uppgifter om en persons ras, etniska ursprung, politiska uppfattning, religiösa eller filosofiska övertygelse eller sexualliv inte samlas in, lagras eller lämnas ut i kreditupplysningsverksamhet. Uppgifter om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande får samlas in, lagras eller lämnas ut endast med Datainspektionens medgivande. Detsamma gäller uppgifter om att någon misstänks eller har dömts för brott eller har avtjänat straff eller undergått någon påföljd för brott eller har varit föremål för någon åtgärd med stöd av socialtjänstlagen (1980:620), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

11–14 §§ polislagen (1983:387), lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. eller utlänningslagen (1989:529). Datainspektionen får lämna medgivande endast om det finns synnerliga skäl.

Regeringen anser att begränsningar för behandlingen av känsliga uppgifter utgör bestämmelser av sådan vikt för kreditupplysningsverksamhet att de även i fortsättningen bör finnas i kreditupplysningslagen. Det gäller även uppgifter om brottmålsdomar m.m. Bestämmelserna i 6 § kreditupplysningslagen om känsliga uppgifter överensstämmer dock inte helt med direktivets krav. Till skillnad från direktivet finns inte något allmänt förbud mot behandling av uppgifter om hälsa. I stället gäller att sådana uppgifter får behandlas om Datainspektionen har lämnat sitt medgivande. Inte heller innehåller 6 § någon begränsning för uppgifter om medlemskap i fackförening. I direktivet finns inte något förbud för behandling av uppgifter om sociala och liknande åtgärder. Bestämmelsen om brottmålsdomar m.m. i 6 § kreditupplysningslagen skiljer sig också från motsvarande reglering i personuppgiftslagen och direktivet.

Regeringen föreslår att 6 § kreditupplysningslagen ändras så att uppgifter om hälsa och om medlemskap i fackförening inte i något fall skall få behandlas i kreditupplysningsverksamhet. Vidare föreslås att bestämmelsen i 6 § om brottmålsdomar m.m. bör anpassas till personuppgiftslagen och direktivet. I propositionen redovisas att regeringen i annat sammanhang kommer att återkomma till Bulvanutredningens förslag om möjligheter att i kreditupplysnings-sammanhang meddela uppgifter om domar eller godkända strafförelägganden avseende ekonomisk brottslighet.

Regeringen övergår här efter till att behandla frågan om behandling av uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar. Enligt 6 § kreditupplysningslagen får uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar samlas in, lagras eller lämnas ut endast med Datainspektionens medgivande. Direktivet innehåller bestämmelser om förbud mot behandling när det gäller vissa särskilda kategorier av uppgifter. Direktivet innehåller dock inte något förbud mot att behandla uppgifter om sociala och liknande åtgärder. Eftersom direktivet är ett harmoniseringsdirektiv medger det inte att medlemsstaterna föreskriver förbud mot behandling av andra kategorier av uppgifter än de som räknas upp i direktivet. Enligt regeringen är det alltså inte möjligt att införa ett absolut förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar. Det går inte heller att ha kvar det allmänna förbudet i 6 § kreditupplysningslagen vad gäller sådana uppgifter. Regeringen föreslår därför att förbudet upphävs.

I propositionen redovisas att Lagrådet har framhållit att ett upphävande av förbudet innebär en försvagning av den enskildes integritetsskydd. Lagrådet har uttalat att beslut enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade kan komma att innehålla viktig information från kreditvärderingssynpunkt och att det inte kommer att finnas någon direkt

tillbakahållande faktor i hanteringen av uppgifterna om behandlingen släpps fri.

Regeringen anför i propositionen att de aktuella uppgifterna i stor utsträckning är sekretessbelagda hos socialnämnderna. Socialnämnden lämnar normalt inte ut uppgifter om t.ex. socialbidrag. (Enligt 7 kap. 4 § sekretesslagen gäller inom socialtjänsten sekretess för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretess för personuppgifter i personregister regleras i 7 kap. 16 § sekretesslagen.) Det torde dock i allmänhet inte möta något hinder för ett kreditupplysningsföretag att få tillgång till förvaltningsdomstolarnas avgöranden i de fall socialnämndens beslut överklagas. Enligt regeringens bedömning lär de aktuella uppgifterna emellertid sällan ha någon självständig betydelse i kreditupplysningssammanhang. En kreditgivare kan som regel få tillräckliga uppgifter om den omfrågades kreditvärdighet utan att uppgifter om åtgärder enligt t.ex. socialtjänstlagen behöver anges. Regeringen anser att det mot den bakgrunden kan ifrågasättas om kraven på t.ex. nödvändighet, adekvans och relevans alls är uppfyllda. Är dessa grundläggande krav inte uppfyllda får uppgifterna inte behandlas. I vissa fall kan dessutom andra bestämmelser göra att en sådan uppgift inte får behandlas eller att den får behandlas först efter medgivande. Att någon har varit föremål för en åtgärd enligt de angivna lagarna kan ibland utgöra en uppgift om administrativt frihetsberövande, t.ex. en uppgift om omhändertagande enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga eller en uppgift om förvar enligt utlänningslagen. I så fall får uppgiften inte behandlas utan Datainspektionens medgivande. En åtgärd enligt den sociala lagstiftningen kan ibland anses utgöra en uppgift om hälsa, t.ex. om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade eller om missbruksvård enligt socialtjänstlagen. En sådan uppgift får över huvud taget inte behandlas. I propositionen anges att regeringen kommer att på lämpligt sätt följa utvecklingen.

Motionerna

I *motion Fi12* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1 accepterar motionärerna regeringens förslag att uppgifter om hälsa och medlemskap i fackförening inte skall få behandlas. Vad beträffar det nu gällande förbudet mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar föreslår regeringen att förbudet upphävs. Motionärerna anser det mycket angeläget att integritetsaspekterna bevakas och de vill därför ytterligare poängtera vikten av att regeringen mycket noga följer utvecklingen i dessa avseenden.

I *motion Fi13* av Rolf Kenneryd m.fl. (c) motsätter sig motionärerna regeringens förslag att förbudet mot att samla in, lagra eller lämna ut uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade skall upphävas. Motionärerna anser att denna försvagning av enskilda människors integritetsskydd är felakt-

ig ur ett mänskligt perspektiv och dessutom omotiverad med hänsyn till dataskyddsdirektivet. Enligt motionärerna strider regeringens förslag mot de punkter som medlemsstaterna skall beakta vid införandet av dataskyddsdirektivet. Motionärerna anser att riksdagen bör besluta om att uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till funktionshindrade endast skall få behandlas efter Datainspektionens medgivande.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna.

Finansutskottets ställningstagande

Enligt gällande regler i 6 § kreditupplysningslagen får uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar samlas in, lagras eller lämnas ut endast med Datainspektionens medgivande. Dataskyddsdirektivet innehåller bestämmelser om förbud mot behandling när det gäller vissa särskilda kategorier av uppgifter. Som redovisats ovan innehåller direktivet inte något förbud mot att behandla uppgifter om sociala och liknande åtgärder.

I dataskyddsdirektivet finns ingen regel om att direktivet utgör ett s.k. minimidirektiv, dvs. ett direktiv som syftar till att harmoniseringen av medlemsstaternas lagstiftning endast skall uppnå en viss miniminivå. Med hänsyn till hur dataskyddsdirektivets bestämmelser är formulerade anser utskottet att det framgår att direktivet i stället utgör ett s.k. harmoniseringsdirektiv, dvs. ett direktiv som syftar till att harmoniseringen av medlemsstaternas lagstiftning skall avse direktivets bestämmelser i dess helhet. Eftersom direktivet är ett harmoniseringsdirektiv medger det inte att medlemsstaterna föreskriver förbud mot behandling av andra kategorier av uppgifter än de som räknas upp i direktivet. Det är alltså inte möjligt att införa ett absolut förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar. Det går inte heller att ha kvar det allmänna förbudet i 6 § kreditupplysningslagen vad gäller sådana uppgifter. Mot denna bakgrund tillstyrker finansutskottet, liksom konstitutionsutskottet, regeringens förslag att förbudet upphävs. Motion Fi13 (c) avstyrks.

Utskottet anser i likhet med Lagrådet att ett upphävande av förbudet mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen och vissa andra lagar innebär en försvagning av den enskildes integritetsskydd. Lagrådet har uttalat att beslut enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade kan komma att innehålla viktig information från kreditvärderingssynpunkt och att det inte kommer att finnas någon direkt tillbakahållande faktor i hanteringen av uppgifterna om behandlingen släpps fri.

I propositionen anför regeringen att de aktuella uppgifterna i stor utsträckning är sekretessbelagda hos socialnämnderna. Regeringen gör bedömningen att de aktuella uppgifterna sällan lär ha någon självständig betydelse i kreditupplysningsssammanhang och att det därför kan ifrågasättas om kraven på t.ex. nödvändighet, adekvans och relevans över huvud taget är uppfyllda. Är dessa grundläggande krav inte uppfyllda får uppgifterna inte behandlas. Regeringen anför vidare att andra bestämmelser kan göra att en uppgift om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar inte får behandlas eller att den får behandlas först efter samtycke. Som exempel nämns att någon varit föremål för åtgärd enligt de angivna lagarna kan ibland utgöra uppgift om administrativt frihetsberövande eller uppgift om hälsa. I propositionen redovisas att regeringen avser att på lämpligt sätt följa utvecklingen. Vid finansutskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 uttalade företrädare för Datainspektionen att inspektionen kommer att följa utvecklingen mycket noggrant. Företrädare för Justitiedepartementet uttalade att en möjlig åtgärd är att inom EU ta initiativ för att ändra dataskyddsdirektivet i detta avseende. Utskottet anser för sin del det angeläget att regeringen vidtar nödvändiga förberedelser för att inom EU ta initiativ att ändra dataskyddsdirektivet och föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen som sin mening. I övrigt utgår utskottet från att regeringen kommer att följa utvecklingen mycket noggrant och om det därvid visar sig att uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar kommer att förekomma i kreditupplysningar, förutsätter utskottet att regeringen bevakar att detta inte leder till otillbörliga integritetsintrång. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi12 (fp) yrkande 1.

Gallring

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att en allmän gallringsbestämmelse införs som innebär att uppgifter om fysiska personer skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgifterna med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag att den s.k. treårsregeln behålls men ges en något annorlunda utformning. Motionerna avstyrks. Jämför reservation 3 (m, c).

Propositionen

Bestämmelserna om gallring i kreditupplysningsverksamhet finns i dag i 8 § kreditupplysningslagen. Där anges att kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte får innehålla uppgifter om omständigheter eller förhållanden som är av betydelse för bedömningen av personens vederhäftighet i ekonomiskt hänseende om tre år förflutit från utgången av det år då omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde (treårsregeln). Uppgif-

ter som inte får lämnas ut skall gallras ur register som används i kreditupplysningsverksamhet. Gallringen skall göras så snart det kan ske och i vart fall innan en upplysning lämnas om den som uppgiften avser. Treårsregeln omfattar inte uppgifter om fysiska personer som är näringsidkare.

Regeringen anser att gallring av uppgifter i kreditupplysningsverksamhet även i fortsättningen bör regleras av kreditupplysningslagen. Enligt regeringen är treårsregeln tydlig och har fungerat väl. Treårsregeln avviker dock från direktivet och personuppgiftslagen, eftersom den bara gäller för privatpersoner och inte omfattar de fysiska personer som är näringsidkare. Enligt sin lydelse sträcker sig direktivets och personuppgiftslagens gallringsregel dessutom längre än treårsregeln genom att föreskriva att uppgifter alltid skall gallras så snart det inte längre är nödvändigt att lagra dem, vilket kan vara inom en kortare tid än tre år. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att en allmän gallringsbestämmelse införs som innebär att uppgifter om fysiska personer skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgifterna med hänsyn till ändamålet med registret. Den nuvarande regeln om att kreditupplysningar om privatpersoner inte får innehålla uppgifter som är äldre än tre år behålls (den s.k. treårsregeln) men ges en något annorlunda utformning. Beträffande treårsregeln föreslår regeringen att när det gäller fysiska personer som inte är näringsidkare, skall en uppgift gallras senast när tre år har förflutit från utgången av året då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som avses med uppgiften.

I propositionen redovisas att en fråga som kommit upp är hur länge en uppgift om skuldsanering bör kvarstå innan den gallras ur kreditupplysningsregister. Med de förslag som läggs fram i denna proposition kommer den att kvarstå som längst tre år efter det år då skuldsaneringen avslutades. Frågan kommer att behandlas i en kommande departementspromemoria om skuldsanering.

Motionerna

I *motion Fi14* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 3 i denna del och *motion Fi705* av Carl Fredrik Graf (m) yrkande 2 i denna del anser motionärerna att tidsperioden efter det att en skuld är betald till dess att uppgiften stryks ur kronofogdemyndighetens register bör kortas ned. I dag stryks uppgiften ur registret tre år efter det att skulden är betald för fysiska personer och fem år efter det att skulden är betald för juridiska personer. Motionärerna anser att detta i vissa fall kan vara en orimligt lång tid. En skötsam person eller ett välskött företag som, kanske av misstag, vid ett enstaka tillfälle hamnar i registret för en mindre skuld har svårt att bli struken ur registren. Om tiden för att finnas kvar i registret kortas kan det även tjäna som incitament för gäldenären att snabbt betala sina skulder.

I *motion Fi703* av Tanja Linderborg m.fl. (v) anføres att skuldsanering riktar sig till enskilda personer som har dragit på sig så stora personliga skulder att det saknas en reell möjlighet att genom eget arbete betala tillbaka dessa. Tanken med skuldsaneringslagen är att den skall vara rehabiliterande.

Skuldsaneringen är tidsbegränsad och den syftar till att gäldenären definitivt skall avveckla sin skuldbörda. Enligt kreditupplysningslagen får en kreditupplysning bl.a. innehålla uppgifter om betalningsförsummelser som har lett till inledande av skuldsanering enligt skuldsaneringslagen. Enligt 8 § kreditupplysningslagen skall uppgifter om privatpersoners ekonomiska förhållanden gallras senast tre år efter utgången av det år då förhållandena upphörde, dvs. skuldsaneringen avslutades. Motionärerna anser inte att det är rimligt att en person som har tagit sig igenom en skuldsanering skall belastas med uppgifter om detta i en kreditupplysning.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet anför att det inte finns någon slutlig tidsgräns för när uppgifter senast skall gallras för fysiska personer som är näringsidkare. Detsamma gäller uppgifter om juridiska personer. Enligt utskottets mening saknas det anledning att i detta hänseende behandla uppgifter om fysiska personer som är näringsidkare och juridiska personer på ett annat sätt än uppgifter om privatpersoner. Konstitutionsutskottet anser därför att det med tillstyrkande av vad som anförs i motion 2000/01:Fi14 (yrkande 3) bör införas en generellt gällande treårsregel. Detta bör ges regeringen till känna.

Den allmänna gallringsbestämmelsen i 8 § kreditupplysningslagen innebär enligt regeringens förslag att gallring skall ske när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med *registret*. I skälen för sitt förslag anför regeringen dock att den allmänna gallringsbestämmelsen, till skillnad från gallringsregeln i personuppgiftslagen och dataskyddsdirektivet, inte bör vara begränsad till sådana uppgifter som behandlas automatiserat eller ingår i ett manuellt register som är sökbart utifrån särskilda kriterier. Enligt regeringen bör bestämmelsen i stället omfatta alla uppgifter. Enligt konstitutionsutskottets mening kan regeringens förslag till lagtext emellertid ge intryck av att gallringsskyldigheten är begränsad till uppgifter i *registret*. Konstitutionsutskottet föreslår därför att ordet ”registret” i 8 § första stycket byts ut mot ordet ”behandlingen”.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet tillstyrker regeringens förslag att en allmän gallringsbestämmelse införs som innebär att uppgifter om fysiska personer skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgifterna med hänsyn till ändamålet med registret. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om utformningen av den s.k. treårsregeln. Liksom konstitutionsutskottet anser finansutskottet att ordet ”registret” i 8 § första stycket skall bytas ut mot ordet ”behandlingen”.

Konstitutionsutskottet har föreslagit att treårsregeln skall ges generell tillämplighet, dvs. att den även skall gälla för kreditupplysningar om näringsidkare, och att detta bör ges regeringen till känna.

Den s.k. treårsregeln gäller i dag endast för fysiska personer som inte är näringsidkare. I förarbetena till kreditupplysningslagen (prop. 1973:155

s. 99 f.) uttalas att man bör göra skillnad mellan kreditupplysningar om privatpersoner och företagsupplysningar. Behovet av skydd för den kreditsökande gör sig mindre starkt gällande när kreditupplysningen avser ett företag. Vidare uttalas att med hänsyn till den stora vikt kreditgivningen har inom näringslivet är det i stället av största vikt att de kreditupplysningar som avser företag är så uttömmande som möjligt för att man därmed skall undvika kreditförluster. Kreditupplysningsutredningen (SOU 1993:110) har också övervägt denna fråga. Enligt utredningen fanns det inte skäl att införa några lagregler om användningen av äldre uppgifter beträffande juridiska personer. Utredningen anförde (s. 173) att det emellertid ligger i sakens natur att det även i fråga om juridiska personer kan finnas anledning att gallra ut uppgifter om förhållanden som ligger alltför långt tillbaka i tiden, så att innehållet i kreditupplysningsföretagens upplysningar inte blir missvisande.

Utskottet har inhämtat att Datainspektionen har meddelat vissa föreskrifter för UC AB och Dun & Bradstreet Sverige AB som gäller gallring av uppgifter om näringsidkare. En uppgift om att en juridisk person har varit föremål för ansökan om konkurs eller betalningsföreläggande skall gallras efter 24 månader. Andra uppgifter om betalningsförsummelse respektive uppgifter om lämnade kreditupplysningar skall gallras efter 60 månader. De fem senaste årens bokslut får redovisas. Vad gäller fysiska personer som är näringsidkare så har Datainspektionen utfärdat föreskrifter för UC AB och Dun & Bradstreet Sverige AB som innebär att uppgifter om fysiska personer som är näringsidkare skall gallras på samma sätt som uppgifter om fysiska personer som inte är näringsidkare. Datainspektionens föreskrifter grundar sig på åtaganden som kreditupplysningsföretagen gjort vid sin beskrivning av hur de avser att bedriva sin verksamhet. För nya kreditupplysningsföretag finns inga gallringsföreskrifter. De nya företagen har ännu inte funnits i fem år. Företrädare för Datainspektionen har uppgett att om det skulle medföra problem att dessa företag inte har några gallringsföreskrifter så kommer Datainspektionen att överväga att införa generella föreskrifter.

Svenska Bankföreningen, UC AB, Dun & Bradstreet Sverige AB och Swedish Content Providers Association m.fl. har i skrivelser till utskottet redovisat vilka konsekvenser ett genomförande av konstitutionsutskottets förslag om en generell treårsregel skulle få. Av skrivelserna framgår bl.a. att kreditgivarnas möjligheter till korrekta kreditbedömningar försämras, att den riskprognos som kreditupplysningsföretagen i dag åsätter företagen kommer att bli mindre tillförlitlig samt att möjligheterna för kreditinstitut att bestämma nödvändiga kapitaltäckningsnivåer enligt Baselkommitténs och EU:s riktlinjer begränsas.

Konstitutionsutskottets förslag att treårsregeln skall ges generell tillämplighet innebär enligt finansutskottet att kvaliteten i kreditupplysningar om näringsidkare försämras, vilket i sin tur leder till att kreditupplysningsverksamheten påverkas negativt. Vid utskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 uttalade företrädare för Finansinspektionen att Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler förutsätter att instituten har tillgång till

tidsserier om minst tre år. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att de nuvarande reglerna för näringsidkare återspeglar en bra balans mellan intresset av en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet och intresset av skydd för den personliga integriteten. Utskottet anser således inte att det finns skäl att förkorta gallringstiderna för näringsidkare. Finansutskottet avstyrker konstitutionsutskottets förslag om ett tillkännagivande om att treårsregeln bör ges generell tillämplighet. Utskottet avstyrker motionerna Fi14 (m) yrkande 3 i denna del och Fi705 (m) yrkande 2 i denna del. Med anledning av vad som anförs i dessa motioner vill utskottet även hänvisa till finansutskottets ställningstagande under rubriken *Kreditupplysningar om mindre belopp*.

Den fråga som tas upp i motion Fi703 (v), nämligen hur länge en uppgift om skuldsanering bör kvarstå innan den gallras ur kreditupplysningsregister, bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Frågan kommer att behandlas i en kommande departementspromemoria om skuldsanering. Utskottet anser inte att detta arbete bör föregripas. Motion Fi703 (v) avstyrks.

Information till den registrerade

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att bestämmelserna om registerbesked och kreditupplysningskopia behålls i kreditupplysningslagen men anpassas till direktivet och personuppgiftslagen. Förslaget innebär att informationsskyldigheten utökas. Fysiska personer har rätt att en gång per år få ett registerbesked gratis. Motionerna avstyrks. Jämför reservation 4 (fp).

Propositionen

För kreditupplysningsverksamhet regleras den registrerades rätt till information efter begäran i 10 § kreditupplysningslagen. Bestämmelserna innebär att den registrerade har rätt att mot skälig avgift få skriftligt besked om huruvida det finns uppgifter lagrade och vad de i så fall har för innehåll (registerbesked). Enligt 11 § skall upplysningar lämnas om de uppgifter, omdömen och råd som kreditupplysningen innehållit och om vem som har begärt upplysningen (kreditupplysningskopia).

Att den enskilde får information om vilka upplysningar som lämnas ut och till vem de lämnas är värdefullt av flera skäl, bl.a. för att det ger den enskilde möjlighet att kontrollera att de uppgifter som lämnas är korrekta, adekvata och relevanta. Informationsreglerna utgör en av grundvalarna för kreditupplysningslagen. Regeringen anser att informationsskyldigheten även i fortsättningen bör regleras av kreditupplysningslagen och inte av personuppgiftslagen.

Regeringen anser att bestämmelserna i 10 och 11 §§ kreditupplysningslagen dock bör ändras så att de säkert uppfyller direktivets krav på informationsskyldighet. Ändringarna bör göras efter mönster av motsvarande be-

stämmelser i personuppgiftslagen. Sålunda bör i 10 § anges att ett registerbesked skall innehålla information om vilka uppgifter som behandlas, varifrån uppgifter om en fysisk person har hämtats, för vilket ändamål behandlingen görs och till vilka mottagare uppgifter lämnas. I 11 § bör anges att en kreditupplysningskopia skall innehålla information om vem som bedriver kreditupplysningsverksamheten, för vilket ändamål behandlingen görs, vilken möjlighet som finns att få felaktiga uppgifter rättade, vilka uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller och vem som begärt upplysningen. Liksom i dag bör juridiska personer ha samma rätt till registerbesked och handelsbolag och kommanditbolag dessutom ha samma rätt till kreditupplysningskopia som fysiska personer har (jfr prop. 1996/97:65 och bet. 1996/97:FiU23). Skyldigheten att i registerbesked ange varifrån uppgifter har hämtats bör dock inte heller i fortsättningen gälla för uppgifter om juridiska personer.

För att enskildas rätt till registerbesked inte skall försämrats bör det i kreditupplysningslagen föreskrivas att fysiska personer har rätt att en gång per år få ett registerbesked gratis. Därutöver bör var och en, liksom i dag, ha rätt att få registerbesked mot skälig avgift. En begäran om registerbesked som avser en fysisk person skall göras skriftligen och vara egenhändigt undertecknad.

Motionerna

I *motion Fi12* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 3 anser motionärerna att det i informationsskyldigheten även till juridiska personer skall anges varifrån uppgifterna hämtats. Om denna uppgift även finns i informationen till juridiska personer kan felaktigheter lättare upptäckas och rättas. Detta skulle medföra en effektivare kreditupplysningsverksamhet.

I *motion Fi14* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 2 och *motion Fi705* av Carl Fredrik Graf (m) yrkande 1 anför motionärerna att det för närvarande är så att en gäldenär tillställs en avi på hela sin skuld i de fall mer än ett år förflutit från senaste avisering/påminnelse i ett mål om den totala skulden i målet uppgår till 100 kr. En person kan alltså finnas registrerad med en skuld i kronofogdemyndigheternas register utan att känna till det. Motionärerna anser att alla som finns i kronofogdemyndigheternas register, oavsett skuldens storlek, skall få en underrättelse om detta.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna.

Finansutskottets ställningstagande

För kreditupplysningsverksamhet regleras den registrerades rätt till information efter begäran i 10 § kreditupplysningslagen. Regeringens förslag innebär bl.a. att fysiska personer skall ha rätt att en gång per kalenderår få ett registerbesked gratis. Därutöver bör var och en, liksom i dag, ha rätt att få registerbesked mot skälig avgift. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Motionärerna i motion Fi12 (fp) yrkande 3 har föreslagit att även juridiska personer skall få uppgift om varifrån uppgifterna hämtats för att felaktigheter därigenom lättare skall kunna upptäckas och rättas. Som redovisas i nästföljande avsnitt har kreditupplysningsföretagen en undersöknings- och korrigeringskyldighet samt en underrättelseskyldighet. Kreditupplysningsföretagens skyldigheter gäller för såväl fysiska som juridiska personer. I motsats till motionärerna anser utskottet att det väsentliga är att kreditupplysningsföretagen har en skyldighet att rätta felaktiga uppgifter. Varifrån uppgifterna hämtas är av mindre betydelse. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion Fi12 (fp) yrkande 3.

Motionärerna i motionerna Fi14 (m) yrkande 2 och Fi705 (m) yrkande 1 framför synpunkter på kronofogdemyndigheternas påminnelserutiner. Enligt uppgift från Finansdepartementet har kronofogdemyndigheten en påminnelserutin som innebär att en påminnelse årligen skickas till gäldenärer som har en total skuld i ett allmänt mål som uppgår till minst 100 kr. Motsvarande rutin finns inte i enskilda mål, men det är inte heller aktuellt där eftersom sådana mål redovisas tillbaka till sökanden senast efter ett år. Riksskatteverket har gjort en framställan till Finansdepartementet med förslag om att små restbelopp upp till 25 kr skall kunna efterges. Framställan har remissbehandlats. Ett antal remissinstanser har föreslagit en högre beloppsgräns. Någon remissinstans har föreslagit en beloppsgräns på 100 kr eftersom det beloppet är nedre gräns för påminnelserutinen. Riksskatteverkets framställan bereds för närvarande i Finansdepartementet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi14 (m) yrkande 2 och Fi705 (m) yrkande 1. Med anledning av vad som anförts i dessa motioner vill finansutskottet även hänvisa till sitt ställningstagande under rubriken *Kreditupplysningar om mindre belopp*.

Rättelse

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att bestämmelserna om rättelse av uppgifter skall omfatta inte endast felaktiga och missvisande uppgifter utan även uppgifter som annars har behandlats i strid med lagen t.ex. en känslig uppgift som har lagrats trots att det inte är tillåtet. Motionen avstyrks. Jämför reservation 5 (m).

Propositionen

Frågan om rättelse av uppgifter i kreditupplysningsverksamhet regleras i 12 § kreditupplysningslagen. Bestämmelserna innebär dels en undersöknings- och korrigeringskyldighet, dels en underrättelseskyldighet för den som driver kreditupplysningsverksamhet.

Regeringen anser att bestämmelser om rättelse är så viktiga för kreditupplysningsverksamhet att de även i fortsättningen bör finnas i kreditupplysningslagen. Bestämmelserna i 12 § kreditupplysningslagen uppfyller i stort

sett direktivets krav men bör i ett avseende anpassas till direktivet och personuppgiftslagen. Bestämmelserna i 12 § reglerar inte frågan hur en registrerad skall få en uppgift utplånad som i och för sig är korrekt men som ändå inte får behandlas enligt kreditupplysningslagen, t.ex. en uppgift om hälsa, medlemskap i fackförening eller någon annan uppgift som över huvud taget inte får behandlas. Bestämmelserna bör därför ändras så att de omfattar inte bara oriktiga och missvisande uppgifter utan även gäller uppgifter som annars har behandlats i strid med lagen, t.ex. en känslig uppgift som har lagrats trots att det inte är tillåtet.

Motionen

I *motion Fi14* av Gunnar Hökmark (m.fl.) (m) yrkande 1 anser motionärerna att regeringens förslag är ett steg i rätt riktning men att det inte är tillräckligt. Enligt propositionen inkluderas inte uppgifter som visserligen är felaktiga men som samtidigt av kreditupplysningsföretagen anses sakna betydelse för en bedömning av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. Motionärerna anser att samtliga felaktiga uppgifter som tagits in i en kreditupplysning skall rättas eller kompletteras och skickas till alla som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgifterna, när den enskilde så önskar.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionen.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet anser att det är av väsentligt intresse såväl för de enskilda som för kreditgivarna att den information som förmedlas i kreditupplysningar är korrekt. Utöver den betydelse som detta har för kreditgivningen tillkommer för den enskildes del att en felaktig eller missvisande kreditupplysning kan utgöra en allvarlig integritetskränkning.

Frågan om rättelse av uppgifter i kreditupplysningsverksamhet regleras i 12 § kreditupplysningslagen. Förekommer anledning till misstanke att en uppgift i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i register som används i kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, skall den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidta skäligen åtgärder för att utreda förhållandet. Regeringen föreslår att bestämmelsen bör ändras så att den omfattar inte bara oriktiga och missvisande uppgifter utan även uppgifter som annars har behandlats i strid med lagen. Visar det sig att uppgiften är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med lagen, skall den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. Rättelse eller komplettering skall så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgiften.

Som ett allmänt undantag från rättelse- och underrättelseskyldigheten föreskrivs att det inte föreligger någon sådan skyldighet, om den felaktiga eller

missvisande uppgiften saknar betydelse, typiskt sett, för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. I förarbetena till kreditupplysningslagen (prop. 1973:155 s. 114 f.) uttalas att med undantaget avses att det inte föreligger någon rättelse- eller underrättelseskyldighet för identifieringsuppgifter eller dylikt. I förarbetena uttalas vidare att det givetvis, åtminstone såvitt gäller uppgift i register, i många fall kan vara lämpligt att kreditupplysningsföretagen även rättar identifieringsuppgifter och dylikt.

Utskottet anser att undantaget från rättelse- och underrättelseskyldigheten är rimligt och att det inte innebär något avkall på kravet att informationen i kreditupplysningar skall vara korrekt. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motion Fi14 (m) yrkande 1.

Flödesinformation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning att det inte finns skäl att ändra kreditupplysningslagen för att möjliggöra en ökad användning av uppgifter om näringsidkare. I ett antal motioner föreslås att en uppgift i en kreditupplysning beträffande näringsidkare om att ansökan om betalningsföreläggande har ingivits skall kompletteras med uppgift om svarandens inställning. Motionerna avstyrks med hänvisning till pågående beredningsarbete inom Justitiedepartementet. Jämför reservation 6 (m, fp).

Propositionen

I olika sammanhang har kritik framförts mot att Datainspektionen vid tillämpning av 5 § kreditupplysningslagen i flera fall inte tillåtit användning av uppgifter om vidtagna inkassoåtgärder eller uppgifter ur företags kundreskontra (s.k. flödesinformation) i kreditupplysningar om näringsidkare. Kritiken kom fram även i samband med behandlingen av den senaste propositionen med förslag till ändringar i kreditupplysningslagen (prop. 1996/97:65, bet. 1996/97:FiU23). Med anledning av kritiken gav regeringen i uppdrag åt Datainspektionen att utreda vilka uppgifter om näringsidkare som bör få användas i kreditupplysningar. Datainspektionen skulle bedöma förutsättningarna för en ökad tillgång till uppgifter om näringsidkare i kreditupplysningar och väga behovet mot främst riskerna för att missvisande eller oriktiga uppgifter används i kreditupplysnings-sammanhang. De uppgifter som avsågs var huvudsakligen uppgifter om inkassoåtgärder vidtagna av företag och information ur företags kundreskontra. I sin rapport till regeringen anser Datainspektionen att det inte finns skäl till några lagändringar.

Regeringen konstaterar att det är viktigt att kreditupplysningar baseras på ett så fylligt underlag som möjligt. Det måste självfallet eftersträvas att den information som lämnas är korrekt och rättvisande, men det får inom företagssektorn accepteras att kreditupplysningarna innehåller uppgifter som är

behäftade med en viss osäkerhet. I kreditupplysningslagen har således inte ställts upp några särskilda begränsningar i möjligheten att använda uppgifter om betalningsförsummelse och kreditmissbruk beträffande näringsidkare. Exempelvis kan uppgifter om ansökningar om betalningsförelägganden användas. När det gäller just flödesinformation är det dock viktigt att hålla i minnet att informationen som regel grundar sig på ensidiga påståenden. Av Datainspektionens rapport framgår att sådan information ofta är oriktig eller missvisande, bl.a. på grund av felaktig gäldenärsidentifikation och administrativa misstag.

Kraven i 5 § kreditupplysningslagen och 9 § personuppgiftslagen ger, enligt regeringen, goda garantier för att uppgifter i kreditupplysningar håller en acceptabel kvalitet och grundas på ett tillräckligt stort och representativt urval. Med hänvisning till det anförda gör regeringen bedömningen att det inte finns skäl att ändra kreditupplysningslagen för att möjliggöra ökad användning av uppgifter om näringsidkare.

Motionerna

I *motion Fi14* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 4 och *motion Fi705* av Carl Fredrik Graf (m) yrkande 3 anser motionärerna att uppgifter om ansökningar om betalningsföreläggande inte bör få förekomma i kreditupplysningar om näringsidkare. Enligt motionärerna bör samma regler gälla för näringsidkare som för privatpersoner. I *motion Fi12* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2 och *motion Fi14* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 5 anser motionärerna att det bör införas en bestämmelse om att den som lämnar en kreditupplysning om en näringsidkare med uppgift om att mål om betalningsföreläggande har inletts skall ange om svaranden har bestritt ansökan. Motionärerna i *motion Fi14* (m) yrkande 5 anför att problemen med s.k. annonskojeri blivit allt större. Vissa företag försöker tilltvinga sig betalning genom hot om att den påstådda kunden annars kommer att hamna i Justitia med en anmärkning om att ansökan om betalningsföreläggande har ingivits.

Konstitutionsutskottets yttrande

Beträffande vad som anförts i motionerna om att det i kreditupplysning om näringsidkare skall framgå huruvida denne har bestritt en ansökan om betalningsföreläggande uttalar konstitutionsutskottet att det inte kan vara ändamålsenligt för en väl fungerande kreditupplysningsverksamhet att gällande reglering utnyttjas för andra syften än att samla information om någons vederhäftighet i kredithänseende. Vid finansutskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 om problem i kreditupplysningsverksamheten framkom att man inom Regeringskansliet arbetar med att ta fram ett beredningsunderlag för att belysa de frågor som tas upp i de nämnda motionerna. Enligt utskottets mening finns det även i fråga om näringsidkare ett behov av att i detta sammanhang uttrycka vad som utgör relevant och därmed tillåten information i en kreditupplysning. En uppgift i en kreditupplysning om att ansökan om betal-

ningsföreläggande har gjorts beträffande en näringsidkare bör kompletteras med dennes inställning till ansökan, om vederbörande har uttryckt en sådan.

Finansutskottets ställningstagande

Som redovisas i propositionen har kritik i olika sammanhang framförts mot att Datainspektionen vid tillämpningen av 5 § kreditupplysningslagen i flera fall inte tillåtit användning av uppgifter om vidtagna inkassoåtgärder eller uppgifter ur företags kundreskontra (s.k. flödesinformation) i kreditupplysningar om näringsidkare. Kritik framfördes även vid behandlingen av den senaste propositionen med förslag till ändringar i kreditupplysningslagen (prop. 1996/97:65, bet. 1996/97:FiU23).

Flödesinformationen grundar sig i regel på ensidiga påståenden. Sådana uppgifter är ofta oriktiga eller missvisande, bl.a. på grund av felaktig gäldenärsidentifikation och administrativa misstag. På grund av det anförda delar utskottet regeringens bedömning att det inte finns skäl att ändra kreditupplysningslagen för att möjliggöra en ökad användning av uppgifter om näringsidkare.

Motionärerna anser att en uppgift i en kreditupplysning beträffande näringsidkare om att ansökan om betalningsföreläggande har ingivits skall kompletteras med uppgift om svarandes inställning. Motionärerna hävdar också att problemen med s.k. annonskojari blivit allt större.

Utskottet anser att det är väsentligt att överväganden görs om vilka uppgifter som skall få förekomma i kreditupplysningar om näringsidkare. I propositionen redovisas att de problem som är förenade med att kreditupplysningar om näringsidkare får innehålla uppgifter med viss osäkerhet övervägs inom Regeringskansliet. Vid finansutskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 om problem i kreditupplysningsverksamheten framkom att man inom Regeringskansliet arbetar med att ta fram ett beredningsunderlag för att belysa de frågor som tas upp i de aktuella motionerna. Vid utfrågningen redovisade företrädare för Datainspektionen att ett svenskt kreditupplysningsföretag i kreditupplysningar om näringsidkare redan i dag redovisar svarandens inställning till ingivna ansökningar om betalningsföreläggande. Datainspektionen har inte haft något att invända mot detta.

Utskottet anser att det är mycket olyckligt om regelverket utnyttjas av annonskojare på det sätt som påstås i motionerna. Det är därför angeläget att få belyst hur omfattande detta problem är. Inom Regeringskansliet pågår ett beredningsarbete beträffande de frågor som tas upp i motionerna. Utskottet anser därför inte att det finns skäl att föreslå att regeringen vidtar någon åtgärd med anledning av motionerna. Utskottet avstyrker därför motionerna Fi12 (fp) yrkande 2, Fi14 (m) yrkandena 4 och 5 samt Fi705 (m) yrkande 3.

Lagförslaget i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 juni 2001.

Propositionen

Regeringen föreslår att lagändringarna skall träda i kraft den 1 april 2001. En klargörande övergångsbestämmelse föreslås också.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 juni 2001.

Övriga frågor

Kreditupplysningar om mindre belopp m.m.

Utskottets förslag i korthet

I ett antal motioner tar motionärerna upp de problem för den enskilde som är förenade med att kreditupplysningar innehåller uppgifter om enstaka mindre betalningsförsummelser. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anfört i denna fråga. Förslaget innebär att riksdagen delvis bifaller fem motionsyrkanden. Jämför reservation 7 (v, mp).

Motionerna

I *motion Fi11* av Per Landgren m.fl. (kd) anser motionärerna att enstaka och/eller mindre försummelser med rimliga förklaringar och förmildrande omständigheter leder till orimligt hårda följder för den enskilde, och därmed förfelar lagstiftningen sitt verkliga ändamål. Motionärerna anser att kreditupplysningslagstiftningen bör ändras för såväl fysiska som juridiska personer så att konsekvenserna av enstaka eller mindre betalningsanmärkningar står i rimlig proportion till försummelsen.

I *motion Fi14* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 3 i denna del och *motion Fi705* av Carl Fredrik Graf (m) yrkande 2 i denna del föreslås att det bör införas ett system som innebär att den som häftar i skuld för mindre belopp och vid enstaka tillfällen skall strykas ur kronofogdemyndighetens register redan kort tid efter det att en skuld reglerats.

I *motion Fi701* av Inger Lundberg (s) anför motionären att det finns skäl att se över hur systemet med betalningsanmärkningar fungerar vid enstaka

försummelse och effekterna av det nuvarande systemet för medborgare och företag som vid något tillfälle får en betalningsanmärkning.

I *motion Fi702* av Per Rosengren m.fl. (v) anförs att registrering i olika upplysningsregister ofta får stora konsekvenser för den registrerade. Det är inte ovanligt att personer hamnar i upplysningsregister på grund av en liten skatteskuld som betalas för sent. En sådan registrering får stora negativa konsekvenser för den drabbade. Motionärerna anser att ett sätt att komma till rätta med detta problem är att införa en beloppsgräns på t.ex. 3 000–5 000 kr. I dag lämnas uppgifter om betalningsanmärkningar ut som är upp till tre år gamla oberoende av storlek. Detta innebär att även en liten skuld kan få orimliga konsekvenser ända upp till tre år efter förseelsen. Motionärerna anser att när det gäller mindre belopp så bör treårsregeln kortas ned så att uppgifterna inte lämnas ut efter 18 månader. Detta bör gälla för belopp upp till 15 000–20 000 kr.

I *motion Fi704* av Tanja Linderborg m.fl. (v) anförs att en ung man eller kvinna kan ha dragit på sig en betalningsanmärkning under studietiden eller under en arbetslöshetsperiod och därefter nekas lån när han/hon fått ett fast arbete och har en stabil betalningsförmåga. Motionärerna anser att det är viktigt att varje kreditsökande behandlas individuellt så att kreditgivaren vid kreditprövningen utgår från den aktuella betalningsförmågan och ser informationen i kreditupplysningsregistren som en av flera faktorer som tas med i bedömningen. Nuvarande regler för kreditgivning är inte tillräckliga utan behöver kompletteras med närmare föreskrifter om hur den individuella handläggningen bör utföras av kreditgivarna. Motionärerna anser att regeringen bör uppmanas att ge Finansinspektionen i uppdrag att utfärda sådana föreskrifter.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet avstyrker motion Fi11 (kd).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet delar motionärernas uppfattning att uppgifter i en kreditupplysning om en betalningsförsening kan få mycket stora konsekvenser för den enskilde. En sådan uppgift kan i hög grad påverka den enskildes vardagliga valfrihet, t.ex. att hyra bostad, att byta telefonoperatör eller att byta elleverantör. Utskottet anser därför att det i vissa fall inte är lämpligt från integritets-synpunkt att kreditupplysningar får innehålla uppgifter om enstaka mindre betalningsförseningar. Det gäller framför allt de fall där rättelse inte kan ske, men där omständigheterna är sådana att det är olyckligt att uppgiften finns med i en kreditupplysning. Det är i många fall fråga om förstagångsgäldenärer och det rör sig ofta om små belopp. Många gånger är det också fråga om direkt verkställbara offentligrättsliga fordringar. I vissa fall kan en betalningsförsening bero antingen på omständigheter som gäldenären inte rådde över eller på missförstånd från gäldenärens sida. Anledningen till betalningsför-

summelsen behöver alltså inte vara gäldenärens bristande betalningsvilja eller betalningsförmåga.

I proposition 2000/01:33 Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution föreslår regeringen att det ovan redovisade problemet bör lösas genom att uppgifterna omfattas av sekretess. För uppgifter i mål som är pågående finns enligt regeringens mening inte skäl att låta uppgifterna omfattas av sekretess. Sekretess bör i princip gälla först i och med att betalning sker och målet därigenom är avslutat. Om en skuld betalas innan kronofogdemyndigheten fattat beslut om utmätning eller konstaterat att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar kommer sekretess att gälla för samtliga uppgifter om gäldenären. I propositionen anförs att en fördel med att uppgifter om förpliktelser inte får användas för kreditupplysningsverksamhet när ett mål är avslutat är att det skapar incitament för gäldenären att betala innan kronofogdemyndigheten behöver vidta någon åtgärd utöver att underrätta gäldenären om att målet registrerats. Enligt regeringen är det dock väsentligt för att kreditupplysningsverksamheten skall fungera effektivt att kreditupplysningsföretagen får reda på om en person vid upprepade tillfällen inte betalat sina skulder. Om en person inom viss tid blir föremål för flera ansökningar om verkställighet bör även uppgifter om skulder som är betalda få användas i kreditupplysningsverksamheten. Undantag bör därför göras från den föreslagna bestämmelsen om sekretess så att uppgifter i dessa fall får lämnas ut och användas av kreditupplysningsföretagen. Enligt regeringens mening får uppgifter om tidigare skulder anses vara nödvändiga, adekvata och relevanta när ansökan om verkställighet görs i mer än ett fall under en tvåårsperiod. Har detta inträffat skall uppgifterna om förpliktelserna i fråga därefter inte omfattas av det nu föreslagna sekretesskyddet. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2001. Propositionen är remitterad till skatteutskottet.

Utskottet anser inte att det är nödvändigt att kreditupplysningar om fysiska personer innehåller uppgifter om enstaka mindre betalningsförsummelser. Om kreditupplysningar om fysiska personer inte innehåller sådana uppgifter kan man undvika att uppgifterna leder till orimliga konsekvenser för den enskilde. Regeringens förslag i proposition 2000/01:33 syftar till att komma till rätta med detta problem. Om det skulle visa sig att regeringens förslag i nämnda proposition inte är tillräckligt anser utskottet att regeringen bör överväga andra metoder för att förhindra kreditupplysningsföretagen att i kreditupplysningar lämna information om enstaka mindre betalningsförsummelser. Enligt utskottet bör det övervägas att för fysiska personer införa en beloppsgräns för vilka skulder som får finnas med i en kreditupplysning. En beloppsgräns kan vara knuten till varje enskild skuld eller till det sammanlagda skuldbeloppet på mindre skulder. Ett alternativ kan också vara en gräns knuten till antalet mindre betalningsförsummelser. Utskottet anser även att det bör övervägas att införa kortare gallringstider för fysiska personers mindre betalningsförsummelser. Det kan vidare inte uteslutas att effektivare påminnelserutiner hos myndigheterna skulle kunna bidra till att minska antalet betalningsförsummelser. Utskottet anser därför att regeringen även bör gå igenom myndighet-

ernas påminnelserutiner. I sammanhanget vill utskottet också uppmärksamma att varje begäran om kreditupplysning registreras av kreditupplysningsföretagen, och de s.k. omfrågeuppgifterna används därefter som kreditupplysningsinformation. Enligt utskottet bör regeringen även se över hur kreditupplysningsföretagen använder omfrågeuppgifterna och överväga om omfrågeuppgifterna skall anses vara nödvändiga, adekvata och relevanta.

För att kreditupplysningsverksamheten skall fungera effektivt är det dock väsentligt att kreditupplysningsföretagen får redovisa om en person genom sitt beteende visar bristande betalningsvilja eller betalningsförmåga. En avvägning måste alltså göras mellan hänsynen till den personliga integriteten och intresset av en effektiv kreditupplysningsverksamhet. Utskottet anser att regeringen vid denna avvägning bör beakta vad utskottet anfört om att enstaka mindre betalningsförsummelser inte får leda till orimliga konsekvenser för den enskilde.

Vad utskottet anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Detta innebär att riksdagen delvis bifaller motionerna Fi11 (kd), Fi14 (m) yrkande 3 i denna del, Fi701 (s), Fi702 (v) och Fi705 (m) yrkande 2 i denna del.

Vad gäller det som framförs i motion Fi704 (v) vill utskottet anföra följande. Enligt 2 kap. 13 § bankrörelselagen (1987:617) och 3 kap. 8 § lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet får kredit beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Enligt 5 § konsumentkreditlagen skall näringsidkaren i sitt förhållande till konsumenten iakta god kreditgivningssed och därvid ta till vara konsumentens intressen med tillbörlig omsorg. Av Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden (FFFS 2000:2) framgår att vid kreditprövningen skall bedömningen av sökandens återbetalningsförmåga göras utifrån dennes inkomster, utgifter och skuldförhållanden (inklusive borgensåtaganden). Vid utskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 underströk företrädare för Svenska Bankföreningen att bankerna alltid skall göra en individuell kreditprövning. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi704 (v).

Kreditupplysningskopia och beställaruppgift

Utskottets förslag i korthet

Utskottet gör bedömningen att gällande bestämmelser beträffande kreditupplysningskopia och beställaruppgift inte bör ändras. Jämför reservation 8 (m).

Gällande bestämmelser

Enligt 11 § kreditupplysningslagen skall, när en kreditupplysning om en fysisk person lämnas ut, till den som avses med kreditupplysningen samtidigt och kostnadsfritt sändas ett skriftligt meddelande om de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller rörande honom och om vem som har

begärt upplysningen. Detsamma gäller när en kreditupplysning lämnas om ett handelsbolag eller kommanditbolag.

Tidigare riksdagsbehandling

Under våren 1997 behandlade finansutskottet en proposition angående vissa föreslagna ändringar i kreditupplysningslagen (prop. 1996/97:65, bet. FiU23 och FiU26, rskr. 214).

I propositionen föreslogs att alla fysiska personer skulle få rätt att i en kreditupplysningskopia inte bara få besked om vilka faktiska uppgifter som lämnats om dem utan också vilka omdömen och råd som har lämnats samt vem som har begärt kreditupplysningen, s.k. beställaruppgift.

Utskottet tillstyrkte regeringens förslag. Med anledning av en motion förordade utskottet att även handelsbolag och kommanditbolag skulle ha rätt till kreditupplysningskopia och beställaruppgift. Utskottet föreslog att aktuell bestämmelse skulle ändras i enlighet härmed. Ändringen trädde i kraft den 1 oktober 1997. Utskottet motiverade sitt ställningstagande enligt följande:

Beträffande juridiska personer anser regeringen att det med hänsyn till integritetsskyddsintressen inte finns något behov av att låta den omfrågade få besked om att en kreditupplysning lämnats och om innehållet i denna. Juridiska personer föreslås inte få någon rätt till vare sig en kreditupplysningskopia eller en beställaruppgift.

En sådan ordning skulle medföra ökade kostnader för kreditupplysningsföretagen. Företrädare för de två största kreditupplysningsföretagen och Svenska Bankföreningen har hävdats att en vidgad plikt att lämna kreditupplysningskopior eller beställaruppgifter är förenad med ytterligare nackdelar, bl.a. skulle färre kreditupplysningar komma att beställas och möjligheten att erbjuda kreditupplysningar via cd-rom begränsas.

Finansutskottet anser att det får förutsättas att även juridiska personer kan ha ett behov av att få veta vilka kreditupplysningsuppgifter som har lämnats om dem och vem som har beställt uppgifterna. Det kan för juridiska personer lika väl som för enskilda näringsidkare vara viktigt att snabbt kunna rätta felaktiga eller missvisande uppgifter direkt hos beställaren. Som anförs i motion Fi40 (v) gör sig detta särskilt starkt gällande beträffande handelsbolag och kommanditbolag. Konsekvenserna av en felaktig kreditupplysning kan i dessa fall skada inte bara bolaget utan även ägarna som privatpersoner. Finansutskottet anser att fördelarna för handelsbolag och kommanditbolag av att ha en rätt till kreditupplysningskopia och beställaruppgift är större än de negativa effekterna som uppkommer. Finansutskottet förordar, med anledning av motion Fi40 (v), att 11 § skall erhålla den lydelse som framgår av bilaga 3. Motion Fi41 (c) yrkande 3 avstyrks i den del den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet nu förordar.

Konstitutionsutskottets yttrande

Utskottet konstaterar att rätten att erhålla kreditupplysningskopia och s.k. beställaruppgift vid föregående lagstiftningsärende utvidgades till att på samma sätt som för privatpersoner också gälla fysiska personer som är näringsidkare samt handelsbolag och kommanditbolag. Enligt konstitutionsutskottets mening har de positiva effekter som en sådan rätt skulle medföra

också för övriga juridiska personer en sådan tyngd i förhållande till de eventuella nackdelar som kan uppstå att en sådan rätt nu bör införas.

Finansutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet har föreslagit att rätten att erhålla kreditupplysningskopior och s.k. beställaruppgift skall utvidgas till att gälla alla juridiska personer.

Svenska Bankföreningen, UC AB, Dun & Bradstreet Sverige AB, Swedish Content Providers Association m.fl. har i skrivelser till utskottet anfört att förslaget skulle leda till mycket negativa konsekvenser för kreditupplysningsverksamheten främst avseende aktiebolag. I skrivelsen anförs att konsekvenserna av förslaget bl.a. skulle bli att färre upplysningar kommer att beställas, att kreditbevakningar och analyser av kunder blir betydligt dyrare, att utländska företag i princip kommer att upphöra med att beställa upplysningar om svenska företag, att kunderna tvingas anlita sämre upplysningsalternativ samt att Sverige blir det enda landet i Europa med en sådan för näringslivet mycket belastande lagstiftning.

Även i denna fråga måste en avvägning göras mellan intresset av skydd för den personliga integriteten och intresset av en väl fungerande kreditupplysningsverksamhet som i sin tur är en förutsättning för en väl fungerande företagsamhet. Utskottet anser att kreditupplysningsverksamheten avseende aktiebolag allvarligt skulle påverkas av konstitutionsutskottets förslag. Finansutskottet anser att det inom näringslivet kan finnas ett berättigat intresse av att vara anonym vid begäran om kreditupplysningar avseende aktiebolag. I sammanhanget kan nämnas att kreditupplysningar om fysiska personer enligt 9 § kreditupplysningslagen inte får lämnas ut annat än om beställaren har ett legitimt behov av kreditupplysning. Någon motsvarande begränsning finns inte för kreditupplysningar om näringsidkare. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att den gällande ordningen representerar en rimlig avvägning mellan intresset av skydd för den personliga integriteten och intresset av en väl fungerande kreditupplysningsverksamhet. Finansutskottet anser således inte att de gällande reglerna bör ändras.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Känsliga uppgifter m.m. (punkt 2) (m, fp)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Gunnar Axén (m) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 6 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del. Vidare bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi12 yrkande 1 och avslår motion 2000/01:Fi13.

Ställningstagande

I dataskyddsdirektivet finns ingen regel om att direktivet utgör ett s.k. minimidirektiv, dvs. ett direktiv som syftar till att harmoniseringen av medlemsstaternas lagstiftning endast skall uppnå en viss miniminivå. Med hänsyn till hur dataskyddsdirektivets bestämmelser är formulerade anser vi att det framgår att direktivet i stället utgör ett s.k. harmoniseringsdirektiv, dvs. ett direktiv som syftar till att harmoniseringen av medlemsstaternas lagstiftning skall avse direktivets bestämmelser i dess helhet. Eftersom direktivet är ett harmoniseringsdirektiv medger det inte att medlemsstaterna föreskriver förbud mot behandling av andra kategorier av uppgifter än de som räknas upp i direktivet. Det är alltså inte möjligt att införa ett absolut förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar. Det går inte heller att ha kvar det allmänna förbudet i 6 § kreditupplysningslagen vad gäller sådana uppgifter. Mot denna bakgrund tillstyrker vi, liksom konstitutionsutskottet, regeringens förslag att förbudet upphävs. Motion Fi13 (c) avstyrks.

Vi anser i likhet med Lagrådet att ett upphävande av förbudet mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen och vissa andra lagar innebär en försvagning av den enskildes integritetsskydd. Lagrådet har uttalat att beslut enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade kan komma att innehålla viktig information från kreditvärderingssynpunkt och att det inte kom-

mer att finnas någon direkt tillbakahållande faktor i hanteringen av uppgifterna om behandlingen släpps fri. Mot denna bakgrund anser vi att det är mycket angeläget att regeringen utan dröjsmål vidtar nödvändiga förberedelser för att inom EU snarast ta initiativ att ändra dataskyddsdirektivet. I övrigt utgår vi från att regeringen kommer att följa utvecklingen mycket noggrant, och om det därvid visar sig att uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar kommer att förekomma i kreditupplysningar förutsätter vi att regeringen bevakar att detta inte leder till otillbörliga integritetsintrång.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om känsliga personuppgifter. Riksdagen bifaller därmed delvis motion Fi12 (fp) yrkande 1.

2. Känsliga uppgifter m.m. (punkt 2) (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen avslår regeringens förslag i denna del. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi13 och avslår motion 2000/01:Fi12 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att punkt 9 i ingressen till dataskyddsdirektivet innebär en möjlighet för medlemsstaterna att föreskriva förbud mot behandling av också andra kategorier av personuppgifter än de som enligt direktivet skall omfattas av sådant förbud. Enligt min mening utgör direktivets bestämmelser således inget hinder mot att behålla det nu gällande förbudet mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. För att enskilda människors integritetsskydd inte skall försvagas bör detta förbud behållas.

Jag föreslår alltså att riksdagen avslår regeringens förslag i denna del. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi13 och avslår motion 2000/01:Fi12 yrkande 1.

3. Gallring (punkt 3) (m, c)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Gunnar Axén (m) och Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 8 § med den ändringen i paragrafens

första stycke att ordet ”registret” byts ut mot ordet ”behandlingen” samt tillkännager för regeringen vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen delvis regeringens förslag i denna del, motionerna 2000/01:Fi14 yrkande 3 i denna del och 2000/01:Fi705 yrkande 2 i denna del samt avslår motion 2000/01:Fi703.

Ställningstagande

Vi tillstyrker regeringens förslag att en allmän gallringsbestämmelse införs som innebär att uppgifter om fysiska personer skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgifterna med hänsyn till ändamålet med registret. Det finns inte någon slutlig tidsgräns för när uppgifter senast skall gallras för fysiska personer som är näringsidkare. Detsamma gäller uppgifter om juridiska personer. Enligt vår mening saknas det anledning att i detta hänseende behandla uppgifter om fysiska personer som är näringsidkare och juridiska personer på ett annat sätt än uppgifter om privatpersoner. Vi anser därför att det bör införas en generellt gällande treårsregel. Liksom konstitutionsutskottet anser vi att ordet ”registret” i 8 § första stycket kreditupplysningslagen skall bytas ut mot ordet ”behandlingen”.

Vi föreslår alltså att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om gallring. Detta innebär att riksdagen delvis bifaller regeringens förslag i denna del, motionerna Fi14 (m) yrkande 3 i denna del och Fi705 (m) yrkande 2 i denna del samt avslår motion Fi703 (v).

4. Information till den registrerade (punkt 4) (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 10 och 11 §§ samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och motion 2000/01:Fi12 yrkande 3 samt avslår motionerna 2000/01:Fi14 yrkande 2 och 2000/01:Fi705 yrkande 1.

Ställningstagande

För kreditupplysningsverksamhet regleras den registrerades rätt till information efter begäran i 10 § kreditupplysningslagen. Regeringens förslag innebär bl.a. att fysiska personer skall ha rätt att en gång per kalenderår få ett registerbesked gratis. Därutöver bör var och en, liksom i dag, ha rätt att få registerbesked mot skäligen avgift. Jag tillstyrker regeringens förslag.

När det gäller vad som anförs i motion Fi12 (fp) yrkande 3 om att också juridiska personer skall ha rätt att få veta varifrån uppgifter har hämtats anser jag att en sådan rätt, förutom att motverka att felaktiga eller missvisande

uppgifter leder till skada för de registrerade, också skulle kunna bidra till en mer effektiv kreditupplysningsverksamhet. Enligt min mening bör därför juridiska personer också ha en sådan rätt. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag har framfört om juridiska personers rätt att få veta varifrån uppgifter har hämtats. Detta innebär att riksdagen bifaller motion Fi12 (fp) yrkande 3 samt avslår motionerna Fi14 (m) yrkande 2 och Fi705 (m) yrkande 1.

5. Rättelse (punkt 5) (m)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) såvitt avser 12 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och motion 2000/01:Fi14 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens förslag är ett steg i rätt riktning men att det inte är tillräckligt. Enligt propositionen inkluderas inte uppgifter som visserligen är felaktiga men som samtidigt av kreditupplysningsföretagen anses sakna betydelse för en bedömning av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. Vi anser att samtliga felaktiga uppgifter som tagits in i en kreditupplysning skall rättas eller kompletteras och skickas till alla som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgifterna, när den enskilde så önskar.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om rättelse. Detta innebär att riksdagen bifaller regeringens förslag i denna del och motion Fi14 (m) yrkande 1.

6. Flödesinformation (punkt 6) (m, fp)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Gunnar Axén (m) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna 2000/01:Fi12 yrkande 2, 2000/01:Fi14 yrkandena 4 och 5 samt 2000/01:Fi705 yrkande 3.

Ställningstagande

Flödesinformationen grundar sig i regel på ensidiga påståenden. Sådana uppgifter är ofta oriktiga eller missvisande, bl.a. på grund av felaktig gäldenärsidentifikation och administrativa misstag. Vi delar regeringens bedömning att det inte finns skäl att ändra kreditupplysningslagen för att möjliggöra en ökad användning av uppgifter om näringsidkare.

I sammanhanget vill vi ta upp problemen med att s.k. annonsskojeri blivit allt större. Vissa företag försöker tilltvinga sig betalning genom hot om att påstådda kunden annars kommer att hamna i Justitia med en anmärkning om att ansökan om betalningsföreläggande har ingivits. Vi anser därför att det bör införas en bestämmelse om att den som lämnar en kreditupplysning om en näringsidkare med uppgift om att mål om betalningsföreläggande har inletts skall ange svarandens inställning till ansökan. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört. Detta innebär att riksdagen delvis bifaller motionerna Fi12 (fp) yrkande 2, Fi14 (m) yrkandena 4 och 5 samt Fi705 (m) yrkande 3.

7. Kreditupplysningar om mindre belopp m.m. (punkt 8) (v, mp)

av Johan Lönnroth (v), Yvonne Ruwaida (mp) och Marie Engström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:Fi702 och avslår motionerna 2000/01:Fi11, 2000/01:Fi14 yrkande 3 i denna del, 2000/01:Fi701, 2000/01:Fi704 och 2000/01:Fi705 yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att uppgifter i en kreditupplysning om en betalningsförsening kan få mycket stora konsekvenser för den enskilde. En sådan uppgift kan i hög grad påverka den enskildes vardagliga valfrihet, t.ex. att hyra bostad, att byta telefonoperatör eller att byta elleverantör. Vi anser därför att det i vissa fall inte är lämpligt från integritetssynpunkt att kreditupplysningar får innehålla uppgifter om enstaka mindre betalningsförseningar. Det gäller framför allt de fall där rättelse inte kan ske, men där omständigheterna är sådana att det är olyckligt att uppgiften finns med i en kreditupplysning. Det är i många fall fråga om förstagångsgäldenärer och det rör sig ofta om små belopp. Många gånger är det också fråga om direkt verkställbara offentligrättsliga fordringar. I vissa fall kan en betalningsförsening bero antingen på omständigheter som gäldenären inte rådde över eller på missförstånd från gäldenärens sida. Anledningen till betalningsförsummelsen behöver alltså inte vara gäldenärens bristande betalningsvilja eller betalningsförmåga.

I proposition 2000/01:33 Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution föreslår regeringen att det ovan redovisade problemet bör lösas

genom att uppgifterna omfattas av sekretess. Vi anser att förslaget i nämnda proposition är ett steg i rätt riktning men enligt vår mening är det inte tillräckligt för att komma till rätta med problemet att kreditupplysningar innehåller uppgifter om enstaka mindre betalningsförsummelser. Vi anser att regeringen bör överväga att införa en beloppsgräns. Vi anser också att regeringen bör överväga att förkorta gallringstiderna för mindre betalningsförsummelser. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen vad vi har framfört om kreditupplysningar om mindre belopp. Detta innebär att riksdagen delvis bifaller motion Fi702 (v) samt avslår motionerna Fi11 (kd), Fi14 (m) yrkande 3 i denna del, Fi701 (s), Fi704 (v) och Fi705 (m) yrkande 2 i denna del.

8. Kreditupplysningskopia och beställaruppgift (punkt 9, motiveringen) (m)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m) och Gunnar Axén (m).

Ställningstagande

Rätten att erhålla kreditupplysningskopia och s.k. beställaruppgift utvidgades vid föregående lagstiftningsärende till att på samma sätt som för privatpersoner också gälla fysiska personer som är näringsidkare samt handelsbolag och kommanditbolag. I likhet med vad konstitutionsutskottet förordat anser vi att alla juridiska personer skall ha rätt till kreditupplysningskopia och beställaruppgift. Vi avser att i annat sammanhang lämna förslag i enlighet med konstitutionsutskottets förslag eftersom det nu inte varit möjligt. Vi bedömer att det ur integritetssynpunkt är angeläget att även alla juridiska personer, inte minst mindre företag, skall erhålla kopia på lämnade kreditupplysningar och då även kunna förvissa sig om deras riktighet. Enligt uppgift från företagarorganisationer är det ett starkt önskemål från företagare att alla juridiska personer skall få rätt till kreditupplysningskopia och beställaruppgift.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Känsliga uppgifter m.m. (mom. 2) (v, mp)

av Johan Lönnroth (v), Yvonne Ruwaida (mp) och Marie Engström (v):

Vi anser att det är mycket olyckligt att dataskyddsdirektivet inte gör det möjligt att behålla förbudet i 6 § kreditupplysningslagen mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen och vissa andra lagar. Vi anser liksom Lagrådet att ett upphävande av förbudet mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen och vissa andra lagar innebär en försvagning av den enskildes integritetsskydd. Lagrådet har uttalat att beslut enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade kan komma att innehålla viktig information från kreditvärderingssynpunkt och att det inte kommer att finnas någon direkt tillbakahållande faktor i hanteringen av uppgifterna om behandlingen släpps fri. Vi tycker att det är bra att utskottet utgår från att regeringen kommer att följa utvecklingen mycket noggrant. Vi tycker också att det är bra att utskottet föreslagit att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om att regeringen inom EU bör ta initiativ att ändra dataskyddsdirektivet i det aktuella avseendet.

2. Kreditupplysningar om mindre belopp m.m. (mom. 8) (v)

av Johan Lönnroth (v) och Marie Engström (v):

Regeringens förslag i proposition 2000/01:33 som har betydelse för detta ärende, förslaget till ändring i 9 kap. 19 § sekretesslagen (1980:100), innebär en skärpning av sekretessen. Vi instämmer i vad Lagrådet uttalat att det är önskvärt att i något sammanhang en samlad bedömning görs av utvecklingen på sekretessens område, så att Sverige inte avlägsnar sig från den offentlighetsprincip som landet med sådan skärpa förfäktar i internationella sammanhang. Offentlighets- och sekretesskommittén (dir. 1998:32) skall göra en allmän översyn av sekretesslagen. Vi anser att det är bra och viktigt att en sådan översyn görs.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:50 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).

Följdmotioner

I betänkandet behandlar utskottet nedan uppräknade motionsyrkanden i vilka föreslås att riksdagen fattar följande beslut.

2000/01:Fi11 av Per Landgren m.fl. (kd)

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i kreditupplysningslagstiftningen för fysiska och juridiska personer i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Fi12 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen noggrant följer vad som blir följderna från integritetssynpunkt av att förbud mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen m.m. inte längre kommer att råda.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att uppgift om att ansökan om betalningsföreläggande lämnats in skall kompletteras med uppgift om svarandens inställning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det även för juridisk person bör anges varifrån uppgift som används vid kreditupplysning hämtats.

2000/01:Fi13 av Rolf Kenneryd m.fl. (c)

Riksdagen beslutar att avslå förslaget om att upphäva kreditupplysningslagens allmänna förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till funktionshindrade.

2000/01:Fi14 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samtliga felaktiga uppgifter som tagits in i en kreditupplysning skall rättas eller kompletteras.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla som finns i KFM:s register skall få en underrättelse om detta.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte behöva kvarstå i KFM:s register långt efter det att en skuld är slutbetald.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om när betalningsföreläggande mellan näringsidkare skall lämnas till UC.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den som lämnar en kreditupplysning innehållande uppgift om att mål om betalningsföreläggande har inletts skall ange om svaranden har bestritt ansökan.

Motioner från allmänna motionstiden

2000/01:Fi701 av Inger Lundberg (s)

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om betalningsanmärkningar och kreditupplysningar.

2000/01:Fi702 av Per Rosengren m.fl. (v)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beloppsgräns för registrering i upplysningsregister.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidsgräns för utlämnande av uppgifter gällande mindre betalningsanmärkningar.

2000/01:Fi703 av Tanja Linderborg m.fl. (v)

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av kreditupplysningslagen så att den bättre stämmer överens med skuldsaneringslagens intentioner enligt vad i motionen anförs.

2000/01:Fi704 av Tanja Linderborg m.fl. (v)

Riksdagen begär att regeringen ger Finansinspektionen i uppdrag att utfärda närmare föreskrifter för kreditgivning så att kreditvärdiga konsumenter inte drabbas av kreditinstitutens godtycke.

2000/01:Fi705 av Carl Fredrik Graf (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att alla som finns i KFM:s register skall få en underrättelse om detta.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inte behöva kvarstå i KFM:s register långt efter det att en skuld är slutbetald.

-
-
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om när betalningsföreläggande mellan näringsidkare skall lämnas till UC.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen
(1973:1173)

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2000/01:KU10y

Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 16 januari 2001 beslutat att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2000/01:50 *Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet* med motioner i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde. Fyra motioner har lämnats med anledning av propositionen.

Konstitutionsutskottet behandlar i sitt yttrande frågor om tillåten uppgift i kreditupplysning, behandling av känsliga uppgifter m.m., gallring, information till den registrerade i form av registerbesked respektive kreditupplysningskopia samt rättelse av uppgifter.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i kreditupplysningslagen (1973:1173). Förslagen syftar i första hand till att anpassa kreditupplysningslagen till EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen (1998:204). Regeringen anför att lagändringarna ger förstärkningar i den enskildes integritetsskydd. De innebär bl.a. följande.

- I kreditupplysningsverksamhet får uppgifter om fysiska personer samlas in endast för kreditupplysningsändamål.
- Personuppgiftslagens grundläggande krav på behandling av personuppgifter skall gälla också i kreditupplysningsverksamhet.
- Bestämmelserna om begränsningar för behandling av känsliga uppgifter anpassas till EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen.
- Skyldigheten att informera i registerbesked och kreditupplysningskopior utökas.
- En allmän bestämmelse om gallring av uppgifter införs.
- Bestämmelse om rättelse av uppgifter skall omfatta inte endast felaktiga och missvisande uppgifter utan även uppgifter som annars har behandlats i strid med lagen.

Vidare görs i propositionen bedömningen att uppgifter också i fortsättningen bör få behandlas utan att den enskilde har gett sitt samtycke till behandlingen, och det föreslås en uttrycklig bestämmelse om detta.

Vissa aktuella frågor som rör kreditupplysningsverksamhet behandlas inte i propositionen. En sådan fråga gäller de problem som är förenade med att kreditupplysningar om näringsidkare får innehålla uppgifter som till viss del är osäkra. Dessa frågor övervägs inom Regeringskansliet.

De förslag till lagändringar som läggs fram i propositionen föreslås träda i kraft den 1 april 2001.

Nuvarande reglering av kreditupplysningsverksamhet

För kreditupplysningsverksamhet gäller såväl kreditupplysningslagen (1973:1173) som personuppgiftslagen (1998:204).

Kreditupplysningslagen omfattar kreditupplysningsverksamhet som innebär att någon, utom i enstaka fall, lämnar kreditupplysningar mot ersättning eller som ett led i näringsverksamhet. Lagen gäller också annan kreditupplysningsverksamhet, om den är av större omfattning.

Med kreditupplysning avses enligt kreditupplysningslagen uppgifter, omdömen eller råd som lämnas till ledning för bedömning av någon annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende.

Kreditupplysningslagen gäller för upplysningar om såväl fysiska som juridiska personer. Lagen ställer upp vissa grundläggande krav på hur kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas. Särskilda och strängare regler gäller för känsliga uppgifter, t.ex. uppgifter om etniskt ursprung, brott eller hälsa.

I kreditupplysningslagen görs också i många regler skillnad på om det är fråga om uppgifter om privatpersoner eller om näringsidkare. Ett sådant exempel är bestämmelserna om vad som är tillåten uppgift i en kreditupplysning. Beträffande näringsidkare ställs inte upp några särskilda begränsningar i möjligheten att använda uppgifter om betalningsförsummelser och kreditmissbruk. Anledningen till detta är att behovet av skydd för den creditsökande har ansetts göra sig mindre starkt gällande när kreditupplysningen rör ett företag. Med hänsyn till den stora vikt som kreditupplysningar har för kreditgivningen inom näringslivet har man ansett det angeläget att upplysningarna om företag är så uttömmande som möjligt. Därför har det inom företagssektorn fått accepteras att kreditupplysningar kan innehålla uppgifter som är behäftade med ett visst mått av osäkerhet (prop.1973:155 s. 89 och 97).

Kreditupplysningsverksamhet får, med vissa undantag, bedrivas endast efter tillstånd av Datainspektionen. Datainspektionen utövar tillsyn över efterlevnaden av kreditupplysningslagen.

I kreditupplysningslagen finns bestämmelser om straff och skadestånd. Datainspektionen har också möjlighet att förelägga vite.

En generell reglering för behandling av personuppgifter finns i *personuppgiftslagen*. Genom denna lag, som trädde i kraft den 24 oktober 1998, ersattes

datalagen (1973:289) och genomfördes i svensk lagstiftning Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). I samband med att personuppgiftslagen infördes framhöll regeringen att ett stort antal författningar, t.ex. kreditupplysningslagen, måste anpassas till direktivet och till den nya lagen. Detta arbete skulle beredas vidare inom Regeringskansliet (prop. 1997/98:44 s. 29).

Personuppgiftslagen gäller enbart uppgifter om fysiska personer. Kreditupplysningar som avser fysiska personer utgör i regel personuppgifter i personuppgiftslagens mening. Även denna lag kan därför vara tillämplig på kreditupplysningsverksamhet. Den gäller dock inte all behandling av personuppgifter, utan omfattar helt eller delvis automatiserad behandling samt behandling i manuella register.

Vid behandling av personuppgifter skall enligt personuppgiftslagen vissa grundläggande krav följas. I likhet med kreditupplysningslagen gäller strängare regler för känsliga uppgifter. Allmänt gäller som utgångspunkt för behandling av personuppgifter att den registrerade skall ha gett sitt samtycke till behandlingen.

Till skillnad från kreditupplysningslagen innehåller personuppgiftslagen inte något allmänt krav på tillstånd innan personuppgifter får behandlas. I stället bygger regleringen på anmälningsskyldighet, som är förenad med tämligen vittgående undantag. För särskilt integritetskänsliga behandlingar finns dock bestämmelser om obligatorisk anmälan för förhandskontroll.

I personuppgiftslagen finns bestämmelser om straff och skadestånd. Vidare kan tillsynsmyndigheten besluta om vitesföreläggande. Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt lagen (2 § personuppgiftsförordningen [1998:1191]).

Tillåten uppgift i kreditupplysning

Gällande bestämmelser

Enligt 5 § kreditupplysningslagen skall kreditupplysningsverksamhet bedrivas så att den inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehållet i de upplysningar som förmedlas eller på annat sätt eller till att oriktiga eller missvisande uppgifter lagras eller lämnas ut.

När det gäller kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare föreskrivs i 7 § första stycket att sådana upplysningar inte får innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller

2. har lett till inledande av skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334) eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Den nu aktuella propositionen

Bestämmelserna i 5 § kreditupplysningslagen med allmänna krav på kreditupplysningsverksamhet bör enligt regeringens förslag inte ändras. För sådan behandling av personuppgifter som omfattas av personuppgiftslagen skall dock de grundläggande kraven i den lagen gälla. Vidare föreslår regeringen att det skall föreskrivas att uppgifter om fysiska personer får samlas in endast för kreditupplysningsändamål. Bestämmelser om datasäkerhet för uppgifter om juridiska personer föreslås också föras in i 5 §.

Motionerna

I motion 2000/01:Fi11 av Per Landgren m.fl. (kd) anförs att det är av mycket stor vikt för såväl fysiska som juridiska personer att uppgifterna i kreditupplysningsföretagens register är riktiga och inte missvisande. Det är dock av lika stor vikt att konsekvenserna står i rimlig proportion till försummelserna. Enligt motionärerna har den sänkta och schablonartade gränsen för betalningsanmärkningar hos kreditupplysningsföretagen lett till en kraftig ökning av ansökningar om rättelse. Enstaka och/eller mindre försummelser med rimliga förklaringar och förmildrande omständigheter leder för närvarande till orimligt hårda följder för den enskilde och därmed förfelar lagstiftningen sitt verkliga ändamål. Motionärerna anser att regeringen därför bör återkomma till riksdagen med förslag om hur kreditupplysningslagstiftningen kan ändras för såväl fysiska som juridiska personer så att konsekvenserna av enstaka eller mindre betalningsanmärkningar står i rimlig proportion till försummelserna.

I motion 2000/01:Fi14 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att även näringsidkare bör ges rätt att ta ställning till ett betalningsföreläggande innan denna hamnar hos Upplysningscentralen. Motionärerna påpekar att denna rätt i dag endast är förbehållen privatpersoner. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 4*).

I samma motion anförs vidare att problem med s.k. annonsskojerier har blivit allt större på senare år. Vissa företag försöker tilltvinga sig betalning genom hot om att den påstådda kunden annars kommer att hamna i Justitia med en anmärkning om att ansökan om betalningsföreläggande har getts in. Någon uppgift om vilken inställning svaranden har till ansökan anges i regel inte i kreditupplysningen. I syfte att göra kreditinformationen tydligare bör enligt motionärerna en bestämmelse införas om att den som lämnar en kreditupplysning som innehåller uppgift om att mål om betalningsföreläggande har inletts skall ange om svaranden har bestritt ansökan. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 5*).

Även i motion 2000/01:Fi12 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkas att det bör ges regeringen tillkänna att den som lämnar en kreditupplysning som innehåller uppgift om att mål om betalningsföreläggande har inletts skall ange om svaranden bestritt ansökan (*yrkande 2*).

Proposition 2000/01:33 om behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution

I proposition 2000/01:33 *Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution*, som rör bl.a. ny författningsreglering för behandling av personuppgifter inom kronofogdemyndigheternas verksamhet, föreslår regeringen att sekretessen skall stärkas för den exekutiva verksamheten genom att det nuvarande raka skaderekvisitet ersätts av ett omvänt skaderekvisit. Sekretess föreslås därmed gälla i mål eller ärende angående utsökning och indrivning samt i verksamhet enligt lagen (1986:436) om näringsförbud, för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller honom närstående lider skada eller men. Enligt förslaget skall sekretessen dock inte gälla uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten i ett pågående mål och inte heller beslut i ett mål eller ärende. Uppgifter om förpliktelse i ett avslutat mål skall heller inte omfattas av sekretess om den enskilde har ytterligare mål eller ärende registrerat hos kronofogdemyndigheten och uppgiften inte är äldre än två år.

Vidare föreslår regeringen att motsvarande sekretess skall gälla, i en myndighets verksamhet som avser förande eller uttag ur utsöknings- och indrivningsdatabasen enligt lagen (2001:000) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet, för uppgifter som har tillförts databasen.

Regeringen föreslår också att ett kreditupplysningsföretag som har hämtat in en uppgift om förpliktelse i ett pågående mål från kronofogdemyndigheternas utsöknings- eller indrivningsdatabas skall gallra uppgiften, när den inte längre omfattas av undantaget från sekretess.

I skälen för sitt förslag anför regeringen att det i vissa fall inte är lämpligt från integritetssynpunkt att uppgifter om t.ex. en betalningsförsening är allmänt tillgängliga hos kronofogdemyndigheterna. Det gäller framför allt de fall där rättelse inte kan ske, men där omständigheterna är sådana att det är olyckligt att uppgiften lämnas ut. Regeringen påpekar att det många gånger är fråga om förstagångsgäldenärer och att det ofta rör sig om små belopp. Många gånger är det också fråga om direkt verkställbara offentligt rättsliga fordringar.

Regeringen konstaterar att det finns olika metoder för att hindra att uppgifter, när det inte är önskvärt, lämnas ut till exempelvis kreditupplysningsföretag. Som exempel nämns gallring eller blockering av uppgifterna. Regeringen anför att det dock finns nackdelar med dessa metoder. Problemet bör i stället lösas genom att uppgifterna omfattas av sekretess. För uppgifter i mål som är pågående finns dock enligt regeringens mening inte skäl att låta uppgifterna omfattas av sekretess. Sekretess bör i princip gälla först i och med att betalning sker och målet därigenom är avslutat. Regeringen anför vidare att uppgifterna om att en person är registrerad hos kronofogdemyndigheterna dock i vissa fall har ett sådant allmänt intresse att det kan finnas skäl att göra undantag från den föreslagna sekretessen för uppgifter i ett avslutat mål. Enligt regeringens mening måste en avvägning göras mellan hänsynen till den personliga integriteten och intresset av en effektiv kreditupplysningsverksamhet.

Regeringen anser att övervägande skäl talar för att om en person vid ett enstaka tillfälle registreras hos kronofogdemyndigheten bör sekretess gälla för uppgiften. Uppgiften bör därmed inte få användas för kreditupplysning när skulden har betalats. Om däremot ansökan om verkställighet görs i mer än ett fall under en tvåårsperiod får enligt regeringens mening uppgifter om tidigare skulder anses vara nödvändiga, adekvata och relevanta för kreditupplysningsverksamhet. Uppgifterna om förpliktelse i fråga bör efter att detta inträffat inte omfattas av det föreslagna sekretessskyddet.

Vidare framhåller regeringen att ett av ändamålen med förslaget om att införa sekretess i mål som inte längre pågår är att enskilda i vissa fall skall skyddas mot att uppgifter om dem hos kronofogdemyndigheterna görs allmänt tillgängliga. För att förslaget i det avseendet skall få den avsedda effekten bör de aktuella uppgifterna enligt regeringens mening inte längre få användas i kreditupplysningsverksamhet. Regeringen anser därför att uppgifter som efter att de har lämnats till ett kreditupplysningsföretag inte längre är undantagna från sekretess skall gallras hos företaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det för såväl enskilda som kreditgivare finns ett behov av en effektiv kreditupplysningsverksamhet. Sådan verksamhet får dock inte medföra otillbörliga intrång i den personliga integriteten eller skada på grund av att felaktiga eller missvisande uppgifter sprids. En rimlig avvägning mellan nämnda intressen måste därför avspeglas i reglerna i kreditupplysningslagen. Utskottet konstaterar att regeringens förslag till ändring av 5 § nämnda lag innebär en ytterligare förstärkning av integritetsskyddet och tillstyrker förslaget.

I motion 2000/01:Fi11 anfördes att konsekvenserna av enstaka och mindre betalningsanmärkningar måste stå i rimlig proportion till försummelse. Som redovisats ovan föreslår regeringen i proposition 2000/01:33 ändrade bestämmelser för sekretess inom exekutionsväsendet. De föreslagna ändringarna innebär bl.a. att uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, t.ex. om en betalningsförseening, som huvudregel inte kommer att lämnas ut till kreditupplysningsföretag när den aktuella skulden har betalats. Som förutsättning gäller att det skall vara fråga om en enstaka förseelse. I samma proposition föreslår regeringen också en ändring i kreditupplysningslagen som innebär att uppgifter, som efter att de lämnats till kreditupplysningsföretag inte längre är undantagna från nämnda sekretess, skall gallras hos företaget. Enligt utskottets mening synes vad som anfördes i motion 2000/01:Fi11 därmed i huvudsak vara tillgodosett vad avser fysiska personer. Motionen avstyrks i övrigt.

När det gäller vad som anfördes i motionerna Fi12 (*yrkande 2*) och Fi14 (*yrkandena 4 och 5*) om att det i kreditupplysning om näringsidkare skall framgå huruvida denne har bestritt en ansökan om betalningsföreläggande, vill utskottet framhålla att det inte kan vara ändamålsenligt för en väl fungerande kreditupplysningsverksamhet att gällande reglering utnyttjas för andra syften

än att samla information om någons vederhäftighet i kredithänseende. Vid finansutskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 om problem i kreditupplysningsverksamheten framkom att man inom Regeringskansliet arbetar med att ta fram ett beredningsunderlag för att belysa de frågor som tas upp i de nämnda motionerna. Enligt utskottets mening finns det även i fråga om näringsidkare ett behov av att i detta sammanhang uttrycka vad som utgör relevant och därmed tillåten information i en kreditupplysning. En uppgift i en kreditupplysning om att ansökan om betalningsföreläggande har gjorts beträffande en näringsidkare bör kompletteras med dennes inställning till ansökan, om vederbörande har uttryckt en sådan.

Känsliga uppgifter m.m.

Bakgrund

Kreditupplysningslagen

I 6 § första stycket kreditupplysningslagen sägs att uppgifter om en persons ras, etniska ursprung, politiska uppfattning, religiösa eller filosofiska övertygelse eller sexualliv inte får samlas in, lagras eller lämnas ut i kreditupplysningsverksamhet.

Vidare sägs i andra stycket att uppgifter om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande inte utan medgivande av Datainspektionen får samlas in, lagras eller lämnas ut i kreditupplysningsverksamhet. Detsamma gäller uppgifter om att någon misstänks eller har dömts för brott eller har avtjänat straff eller undergått någon annan påföljd för brott eller har varit föremål för någon åtgärd enligt socialtjänstlagen (1980:620), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 11–14 §§ polislagen (1984:387), lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. eller utlänningslagen (1989:529).

Datainspektionen får enligt tredje stycket lämna medgivande endast om det finns synnerliga skäl.

Dataskyddsdirektivet

Enligt artikel 8.1 i dataskyddsdirektivet gäller som huvudregel att medlemsstaterna skall förbjuda behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa och sexualliv.

I artikel 8.5 sägs att behandling av uppgifter om lagöverträdelser, brottmålsdomar eller säkerhetsåtgärder får utföras endast under kontroll av en myndighet eller – om lämpliga skyddsåtgärder finns i nationell lag – med förbehåll för de ändringar som medlemsstaterna kan tillåta med stöd av nationella bestämmelser som innehåller lämpliga och specifika skyddsåtgärder. Ett

fullständigt register över brottmålsdomar får dock föras endast under kontroll av en myndighet.

Personuppgiftslagen

Bestämmelserna i artikel 8.1 och 8.5 dataskyddsdirektivet har sin motsvarighet i 13 § respektive 21 § personuppgiftslagen.

Propositionen

Regeringen föreslår att uppgift om hälsa och medlemskap i fackförening inte skall få behandlas i kreditupplysningsverksamhet. Vidare föreslås att de särskilda reglerna i kreditupplysningslagen om behandling av uppgifter om åtgärder enligt främst det socialrättsliga regelsystemet tas bort. Möjligheten att behandla uppgifter om brott m.m. föreslås också anpassas till dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen.

I skälen för sitt förslag anför regeringen att begränsningar för behandlingen av känsliga uppgifter utgör bestämmelser av sådan vikt för kreditupplysningsverksamhet att de även i fortsättningen bör finnas i kreditupplysningslagen. Det gäller även uppgifter om brottmålsdomar m.m.

Regeringen konstaterar att bestämmelserna i 6 § kreditupplysningslagen om känsliga uppgifter inte är helt i samklang med direktivets bestämmelser. Till skillnad från direktivet finns inte något allmänt förbud mot behandling av uppgifter om hälsa. Inte heller innehåller 6 § någon begränsning för uppgifter om medlemskap i fackförening. Vidare finns i direktivet inte förbud mot behandling av uppgifter om åtgärder enligt socialtjänstlagen och liknande. Därutöver skiljer sig bestämmelsen om brottmålsdomar m.m. i 6 § från motsvarande reglering i dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen.

När det gäller uppgift om åtgärd enligt socialtjänstlagen m.m. anför regeringen att dataskyddsdirektivet är ett harmoniseringsdirektiv och inte medger att medlemsstaterna föreskriver förbud mot behandling av andra kategorier av personuppgifter än dem i artikel 8. Det är enligt regeringen alltså inte möjligt att införa ett absolut förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för en åtgärd med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar. Regeringen anför att det inte heller går att ha kvar det allmänna förbudet i 6 § kreditupplysningslagen i vad gäller sådana uppgifter. Regeringen föreslår därför att förbudet upphävs.

Regeringen påpekar att *Lagrådet* har framhållit att ett upphävande av förbudet innebär en försvagning av den enskildes integritetsskydd och att det inte kommer att finnas någon direkt tillbakahållande faktor i hanteringen av uppgifterna om behandlingen släpps fri.

Regeringen anför att de aktuella uppgifterna dock i stor utsträckning är sekretessbelagda hos socialnämnderna. Visserligen torde det i allmänhet inte möta något hinder för ett kreditupplysningsföretag att få tillgång till förvaltningsdomstolarnas avgöranden i de fall socialnämndens beslut överklagas. Enligt regeringens bedömning lär de aktuella uppgifterna emellertid sällan ha någon självständig betydelse i kreditupplysningsssammanhang. En kreditgi-

vare kan som regel få tillräckliga uppgifter om den omfrågades kreditvärdighet utan att uppgifter om åtgärder enligt t.ex. socialtjänstlagen behöver anges. Det kan enligt regeringens uppfattning mot den bakgrunden ifrågasättas om kraven på t.ex. nödvändighet, adekvans och relevans är uppfyllda. Regeringen påpekar att uppgifterna inte får behandlas om dessa grundläggande krav inte är uppfyllda. I vissa fall kan dessutom andra bestämmelser göra att en sådan uppgift inte får behandlas eller att den får behandlas först efter medgivande. Vidare anför regeringen att den omständigheten att någon har varit föremål för åtgärd enligt någon av de angivna lagarna ibland kan utgöra en uppgift om administrativt frihetsberövande. I så fall skall uppgiften enligt regeringens förslag inte få behandlas utan Datainspektionens medgivande. Regeringen påpekar också att en åtgärd enligt den sociala lagstiftningen ibland kan anses utgöra en uppgift om hälsa. En sådan uppgift får över huvud taget inte behandlas.

Regeringen anför att den på lämpligt sätt kommer att följa utvecklingen.

Motionerna

I motion 2000/01:Fi12 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anføres att det framgår att regeringen inte känner sig övertygad om att upphävandet av förbudet mot behandling av uppgifter om åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar inte kan leda till integritetsproblem, eftersom man säger sig vilja på lämpligt sätt följa utvecklingen. Motionärerna anser det mycket angeläget att integritetsaspekterna bevakas och vill därför ytterligare poängtera vikten av att regeringen mycket noga följer utvecklingen i dessa avseenden. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 1*).

I motion 2000/01:Fi13 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) anføres att förslaget att upphäva förbudet mot behandling av uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder med stöd av socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade innebär en försvagning av enskilda människors integritetsskydd. Denna försvagning är enligt motionärerna felaktig ur ett mänskligt perspektiv och dessutom omotiverad med hänsyn till dataskyddsdirektivet. Enligt motionärerna framgår av punkt 9 i ingressen till dataskyddsdirektivet att det finns möjligheter för medlemsstaterna att föreskriva förbud mot behandling av även andra kategorier av personuppgifter än de som enligt direktivet skall omfattas av förbud. Motionärerna anser att riksdagen bör avslå förslaget om att upphäva kreditupplysningslagens allmänna förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till funktionshindrade.

Utskottets ställningstagande

I dataskyddsdirektivet saknas en uttrycklig regel om att direktivet utgör ett s.k. minimidirektiv, dvs. som syftar till att harmoniseringen av medlemsstaternas lagstiftning endast skall uppnå en viss miniminivå. Som dataskyddsdirektivets bestämmelser är formulerade framgår att direktivet i stället utgör ett s.k. harmoniseringsdirektiv, dvs. där harmoniseringen av medlemsstaternas

lagstiftning skall avse direktivets bestämmelser i dess helhet. Undantag från ett sådant direktivs bestämmelser är endast tillåtna om det uttryckligen framgår av direktivets bestämmelser. När det gäller behandling av känsliga personuppgifter innehåller dataskyddsdirektivet en uttömmande uppräknings av de kategorier av personuppgifter för vilka medlemsstaterna skall meddela förbud mot behandling. Uppgifter om åtgärder enligt socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar finns inte med i denna uppräknings. Direktivet saknar bestämmelser om att medlemsstaterna därutöver medges utrymme att förbjuda behandling av ytterligare kategorier av personuppgifter. Utskottet delar således regeringens och Lagrådets uppfattning att dataskyddsdirektivet inte torde möjliggöra att uppgifter om åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar får behålla sitt nuvarande skydd enligt kreditupplysningslagen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag när det gäller behandling av känsliga uppgifter m.m. och avstyrker motion 2000/01:Fi13.

Uppgifter om åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar får i dag samlas in, lagras eller lämnas ut i kreditupplysningsverksamhet endast om Datainspektionen har medgett det. Enligt uppgift från Datainspektionen förekommer inte sådana uppgifter i kreditupplysningsverksamhet i dag. Datainspektionen har heller aldrig prövat någon begäran om medgivande till en sådan behandling. Utskottet anser att det är av stor vikt att regeringen noggrant följer upp om de ändringar i kreditupplysningslagen som nu föreslås medför att uppgifter om åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar kommer att förekomma i kreditupplysningsverksamhet och därmed i kreditupplysningar. Om en sådan utveckling kan skönjas, bör man i uppföljningen noggrant bevaka att detta inte leder till otillbörliga integritetsintrång. I sådant fall måste åtgärder genast vidtas. Vid finansutskottets offentliga utfrågning den 15 februari 2001 uttalades från Regeringskansliets sida att en möjlig åtgärd är att inom EU ta initiativ för att ändra dataskyddsdirektivet i detta avseende. Enligt utskottets mening är det av stor vikt att överväganden redan nu görs av vilka åtgärder som kan och bör komma i fråga. Utskottet utgår från att en sådan uppföljning som nu framhållits sker. Något tillkännagivande till regeringen behövs enligt utskottets mening inte. Motion 2000/01:Fi12 (*yrkande 1*) avstyrks därmed.

Gallring

Gällande bestämmelser

Kreditupplysningslagen

Enligt 8 § kreditupplysningslagen får kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte innehålla uppgifter om omständigheter eller förhållanden som är av betydelse för bedömningen av en persons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende, om tre år förflutit från utgången av det år då omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde. Uppgifter som inte får

lämnas ut skall efter den angivna tiden gallras ut ur register som används i kreditupplysningsverksamhet. Gallring skall göras så snart det kan ske och i vart fall innan en upplysning lämnas om den som uppgiften avser.

Dataskyddsdirektivet

I artikel 6.1 e dataskyddsdirektivet sägs bl.a. att medlemsstaterna skall föreskriva att personuppgifter förvaras på ett sätt som förhindrar identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka uppgifterna samlades in eller för vilka de senare behandlades.

Personuppgiftslagen

Vad som föreskrivs i artikel 6.1 e) dataskyddsdirektivet har genomförts i 9 § första stycket i) personuppgiftslagen. Enligt denna bestämmelse får personuppgifter inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Propositionen

Regeringen föreslår att en allmän gallringsbestämmelse införs i kreditupplysningslagen som innebär att uppgifter om fysiska personer skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgifterna med hänsyn till ändamålet med registret. Den nuvarande regeln om att kreditupplysningar om privatpersoner inte får innehålla uppgifter som är äldre än tre år föreslås behållas, men ges en något annorlunda utformning.

Motionen

I motion 2000/01:Fi14 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att tidsperioden efter det att en skuld är betald tills det att uppgiften stryks ur kronofogdemyndighets register bör kortas ned. I dag stryks uppgiften tre år efter det att skulden är betald för fysiska personer och fem år efter det att skulden är betald för juridiska personer. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 3*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringens förslag att införa en allmän gallringsbestämmelse när det gäller uppgifter om fysiska personer innebär att sådana uppgifter skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften för det ändamål som ett register används. För fysiska personer som inte är näringsidkare skall en sådan uppgift dock gallras senast när uppgiften är tre år gammal. Den föreslagna allmänna gallringsbestämmelsen innebär således att kreditupplysningsföretagen kan vara skyldiga att gallra uppgifter om sådana fysiska personer inom kortare tid än tre år. Vad som anförs i motion 2000/01:Fi14 (*yrkande 3*) synes därmed vara till viss del tillgodosett genom regeringens förslag.

Regeringens förslag om en allmän gallringsregel i kreditupplysningslagen gäller också fysiska personer som är näringsidkare. Förslaget innebär således för denna grupp en begränsning så till vida att uppgifter skall gallras när det

inte längre är nödvändigt att bevara uppgifterna med hänsyn till ändamålet med registret. Någon slutlig tidsgräns för när uppgifter senast skall gallras finns dock inte för denna grupp. Detsamma gäller uppgifter om juridiska personer. Enligt utskottets mening saknas det anledning att i detta hänseende behandla uppgifter om fysiska personer som är näringsidkare och juridiska personer på ett annat sätt än uppgifter om privatpersoner. Utskottet anser därför att det, med tillstyrkande av vad som anförs i motion 2000/01:Fi14 (*yrkande 3*), bör införas en generell gällande treårsregel. Detta bör ges regeringen till känna.

Den allmänna gallringsbestämmelsen i 8 § kreditupplysningslagen innebär enligt regeringens förslag att gallring skall ske när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med *registret*. I skälen för sitt förslag anför regeringen dock att den allmänna gallringsbestämmelsen, till skillnad från gallringsregeln i personuppgiftslagen och dataskyddsdirektivet, inte bör vara begränsad till sådana uppgifter som behandlas automatiserat eller ingår i ett manuellt register som är sökbart utifrån särskilda kriterier. Regeringen anser att bestämmelsen i stället bör omfatta alla uppgifter. Enligt utskottets mening kan regeringens förslag till lagtext emellertid ge intryck av att gallringsskyldigheten är begränsad till uppgifter i *registret*. Utskottet föreslår därför att ordet ”registret” i 8 § första stycket byts ut mot ordet ”behandlingen”.

Information till den registrerade genom registerbesked

Gällande bestämmelser

Kreditupplysningslagen

Enligt 10 § kreditupplysningslagen har var och en rätt att mot skälig avgift hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet få skriftligt besked om huruvida det i verksamheten finns uppgifter lagrade om honom och, om det finns sådana uppgifter, vad de har för innehåll (registerbesked).

Dataskyddsdirektivet

I artiklarna 10 och 11 i dataskyddsdirektivet finns bestämmelser om information till den registrerade, såväl då uppgifter har samlats in från denne som från någon annan. Enligt dessa bestämmelser skall sådan information innehålla a) uppgift om den registeransvariges och dennes eventuella företrädares identitet, b) ändamålen med den behandling för vilken uppgifterna är avsedda samt c) all ytterligare information som är nödvändig för att tillförsäkra den registrerade en korrekt behandling, exempelvis information om mottagarna eller de kategorier som mottar uppgifterna.

Enligt artikel 12 a skall medlemsstaterna säkerställa att varje registrerad har rätt att från den registeransvarige utan hinder och med rimliga tidsintervall samt utan större tidsutdräkt eller kostnader få bekräftelse på om uppgifter som rör honom eller henne behandlas eller inte. Information skall också lämnas

om ändamålen med behandlingen, de berörda uppgiftskategorierna, mottagarna eller till vilka kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut, vilka uppgifter som behandlas och varifrån uppgifterna kommer.

Personuppgiftslagen m.m.

I 23–26 §§ personuppgiftslagen finns bestämmelser med motsvarande innehåll som artiklarna 10–12 i dataskyddsdirektivet.

Datainspektionen får enligt 13 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) i fråga om automatiserad behandling av personuppgifter meddela närmare föreskrifter om vilken information som skall lämnas till den registrerade och hur informationen skall lämnas.

Propositionen

Regeringen föreslår att bestämmelserna om registerbesked behålls i kreditupplysningslagen men anpassas till direktivet och personuppgiftslagen. Förslaget innebär att informationsskyldigheten ökas. Fysiska personer skall ha rätt att en gång per år få ett registerbesked gratis. Vidare skall en begäran om registerbesked som avser en fysisk person göras skriftligen och vara egenhändigt undertecknad.

I skälen för sitt förslag anför regeringen att informationsreglerna utgör en av grundvalarna för kreditupplysningslagen. Informationskyldigheten bör enligt regeringens mening även i fortsättningen regleras i kreditupplysningslagen och inte i personuppgiftslagen. Regeringen anför att bestämmelserna i 10 § kreditupplysningslagen dock bör ändras så att de säkert uppfyller direktivets krav på informationskyldighet. Ändringarna bör göras efter mönster av motsvarande bestämmelser i personuppgiftslagen. Enligt regeringen bör liksom i dag juridiska personer ha samma rätt till registerbesked. Skyldigheten att i registerbesked ange varifrån uppgifterna har hämtats bör enligt regeringens mening dock inte heller i fortsättningen gälla för uppgifter om juridiska personer.

Motionerna

I motion 2000/01:Fi12 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anföras att det är uppenbart att felaktigheter lättare kan upptäckas och rättas om det även i informationen till en juridisk person anges varifrån en uppgift hämtats. Detta skulle ge en effektivare kreditupplysning. Enligt motionärerna bör kreditupplysningslagen ändras i detta avseende. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 3*).

I motion 2000/01:Fi14 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anföras att alla som ingår i kronofogdemyndighets register skall informeras om att så är fallet. Enligt gällande lag är det endast de som har en skuld som uppgår till minst 100 kr som erhåller information om att skuld kvarstår. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag innebär att skyldigheten att lämna information i form av registerbesked anpassas till dataskyddsdirektivet. Gentemot fysiska personer innebär detta en utökad informationsskyldighet. Däremot innebär förslagen inte några ändringar när det gäller juridiska personers rätt till registerbesked enligt 10 § kreditupplysningslagen. Gällande bestämmelser innebär dock en ovillkorlig rätt för var och en att mot skälig avgift få skriftligt besked huruvida det finns uppgifter lagrade om vederbörande och, om det finns sådana uppgifter, vad de har för innehåll. Vad som anförs i motion 2000/01:Fi14 (*yrkande 2*) torde enligt utskottets mening därmed vara tillgodosett genom gällande regler. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker nämnda motion i aktuell del.

När det gäller vad som anförs i motion Fi12 (*yrkande 3*) om att också juridiska personer skall ha rätt att få veta varifrån uppgifter har hämtats, anser utskottet – från de synpunkter utskottet har att företräda – att det är tillräckligt att regeringen nu i enlighet med dataskyddsdirektivets bestämmelser inför en sådan rätt för fysiska personer. Motionen avstyrks därför i denna del.

Information till den registrerade i form av kreditupplysningskopia

Gällande bestämmelser

Kreditupplysningslagen

I 11 § första stycket sägs att, när en kreditupplysning om en fysisk person lämnas ut, skall till den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt sändas ett skriftligt meddelande om de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehållit och om vem som har begärt upplysningen (kreditupplysningskopia).

Enligt andra stycket gäller detsamma kreditupplysning om handelsbolag eller kommanditbolag.

Dataskyddsdirektivet

I likhet med vad som har redovisats ovan är innehållet i artiklarna 10 och 11 i dataskyddsdirektivet av betydelse för vilken information som skall lämnas till fysiska personer i kreditupplysningskopia.

Personuppgiftslagen

I personuppgiftslagen har framför allt genom 24 och 25 §§ genomförts de bestämmelser i dataskyddsdirektivet som är av betydelse för den information som skall lämnas i samband med kreditupplysningskopia.

Propositionen

Regeringen föreslår att bestämmelserna om kreditupplysningskopia behålls i kreditupplysningslagen, men anpassas till direktivet och personuppgiftslagen. Förslaget innebär att informationsskyldigheten ökas.

I propositionen redovisar regeringen sitt förslag till en utökad informations-skyldighet för kreditupplysningsföretagen när det gäller registerbesked och kreditupplysningskopior i ett sammanhang. Skälen till de föreslagna ändringarna framgår därför av redovisningen i föregående avsnitt. När det särskilt gäller rätten till kreditupplysningskopia anför regeringen att handelsbolag och kommanditbolag bör liksom i dag ha samma rätt till kreditupplysningskopia som fysiska personer har (jfr prop. 1996/97:65 och bet. 1996/97:FiU23).

Tidigare riksdagsbehandling

Bestämmelserna om skyldighet att lämna kreditupplysningskopia i 11 § kreditupplysningslagen ändrades 1997. I enlighet med regeringens förslag (prop. 1996/97:65) infördes en rätt för alla fysiska personer – även näringsidkare och därmed jämställda personer – att få besked om vilka faktiska uppgifter som lämnats om dem, om vilka omdömen och råd som lämnats och om vem som begärt kreditupplysningen (beställaruppgift). På förslag från finansutskottet beslutade riksdagen att motsvarande rätt skall gälla också när kreditupplysningsuppgift lämnas om ett handelsbolag eller kommanditbolag (bet. 1996/97:FiU23 och 27, rskr. 274).

I samband med propositionen behandlades i riksdagen också motioner som gällde näringsidkares och juridiska personers rätt till kreditupplysningskopia och s.k. beställaruppgift. Finansutskottet konstaterade att regeringen ansåg att det med hänsyn till integritetsskyddsintressen inte fanns något behov beträffande juridiska personer att låta den omfrågade få besked om att en kreditupplysning lämnats och om innehållet i denna. Juridiska personer föreslogs inte få någon rätt till vare sig en kreditupplysningskopia eller en beställaruppgift. Utskottet anförde att en sådan ordning skulle medföra ökade kostnader för kreditupplysningsföretagen. Vidare påpekade utskottet att det också hade påtalats att en vidgad plikt var förenad med ytterligare nackdelar; bl.a. skulle färre kreditupplysningar komma att beställas och möjligheten att erbjuda kreditupplysningar via cd-rom begränsas.

Finansutskottet ansåg att det fick förutsättas att även juridiska personer kan ha ett behov av att få veta vilka kreditupplysningar som har lämnats om dem och vem som har beställt uppgifterna. Det kunde för juridiska personer lika väl som för enskilda näringsidkare vara viktigt att snabbt kunna rätta felaktiga eller missvisande uppgifter direkt hos beställaren. Detta gjorde sig enligt utskottet särskilt starkt gällande beträffande handelsbolag och kommanditbolag. Konsekvenserna av en felaktig kreditupplysning kunde i dessa fall skada inte bara bolaget utan även ägarna som privatpersoner. Finansutskottet ansåg att fördelarna för handelsbolag och kommanditbolag att ha rätt till kreditupplysningskopia och beställaruppgift var större än de negativa effekter som

kunde uppkomma. Utskottet avstyrkte därmed en motion, i den del den inte kunde anses tillgodosedd med det utskottet förordat, med yrkande om att juridiska personer skulle ha rätt till kreditupplysningskopia.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att rätten att erhålla kreditupplysningskopia och s.k. beställaruppgift vid föregående lagstiftningsärende utvidgades till att på samma sätt som för privatpersoner också gälla fysiska personer som är näringsidkare samt handelsbolag och kommanditbolag. Enligt utskottets mening har de positiva effekter som en sådan rätt skulle medföra också för övriga juridiska personer en sådan tyngd i förhållande till de eventuella nackdelar som kan uppstå, att en sådan rätt nu bör införas.

Rättelse

Gällande bestämmelser

Kreditupplysningslagen

Förekommer anledning till misstanke att en uppgift i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i register som används i kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, skall enligt 12 § första stycket kreditupplysningslagen den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidta skäliga åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar uppgiften sig vara oriktig eller missvisande, skall den enligt andra stycket, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. Har uppgiften tagits in i en kreditupplysning som lämnats på annat sätt än som avses i tryckfrihetsförordningen (TF) eller yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden har fått del av uppgiften. Har uppgiften under den senaste tolv månadersperioden lämnats i periodisk skrift eller i en kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom återkommande offentliggöranden enligt YGL, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften eller motsvarande form av offentliggörande enligt YGL. Om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende, gäller dock inte vad som sägs i andra stycket.

Vidare sägs i tredje stycket att om en fråga om rättelse eller liknande åtgärd har tagits upp efter framställning från den som uppgiften avser, skall denne kostnadsfritt underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits.

Dataskyddsdirektivet

Enligt artikel 12 b skall medlemsstaterna säkerställa att varje registrerad har rätt att från den registeransvarige i förekommande fall få sådana uppgifter som inte behandlats i enlighet med bestämmelserna i direktivet rättade, utplånade eller blockerade, särskilt om dessa är ofullständiga eller felaktiga.

Vidare sägs i artikel 12 c att den registrerade har rätt att få genomfört att en tredje man till vilka sådana uppgifter utlämnats underrättas om varje rättelse, utplåning eller blockering som utförts i enlighet med punkt b), om detta inte visar sig vara omöjligt eller innebär en oproportionerligt stor ansträngning.

Personuppgiftslagen

I 28 § personuppgiftslagen finns bestämmelser med motsvarande innehåll som artikel 12 punkterna b) och c) i dataskyddsdirektivet.

Propositionen

Regeringen föreslår att bestämmelserna om rättelse av uppgifter skall omfatta inte endast felaktiga eller missvisande uppgifter utan även uppgifter som annars har behandlats i strid med kreditupplysningslagen.

I skälen för sitt förslag anför regeringen att bestämmelser om rättelse är så viktiga för kreditupplysningsverksamhet att de även i fortsättningen bör finnas i kreditupplysningslagen. Regeringen konstaterar att bestämmelserna i 12 § i stort sett uppfyller dataskyddsdirektivets krav. De bör dock i ett avseende anpassas till direktivet och personuppgiftslagen. Regeringen påpekar att 12 § täcker rättelse av felaktiga uppgifter men inte själva behandlingen av uppgifterna. Bestämmelserna reglerar sålunda inte frågan om hur en registrerad skall få en uppgift utplånad som i och för sig är korrekt men som ändå inte får behandlas enligt kreditupplysningslagen, t.ex. en uppgift om hälsa, medlemskap i fackförening eller någon annan uppgift som över huvud taget inte får behandlas. Enligt regeringen bör därför bestämmelserna i 12 § ändras så att de omfattar inte bara oriktiga eller missvisande uppgifter, utan i likhet med 28 § personuppgiftslagen även uppgifter som annars har behandlats i strid med lagen.

Motionen

I motion 2000/01:Fi14 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anförs att regeringens förslag om ändring av 12 § kreditupplysningslagen är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt. Motionärerna påpekar att skyldigheten att vidta rättelse inte inkluderar uppgifter som är felaktiga, men som samtidigt av kreditupplysningsföretagen anses sakna betydelse för en bedömning av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. Enligt motionärerna är det den registrerades uppfattning som skall vara avgörande. Denne har rätt att kräva att alla uppgifter skall vara riktiga och sanningsenliga. Sålunda bör samtliga felaktiga uppgifter som tagits in i en kreditupplysning rättas eller kompletteras och tillställas alla dem som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgifterna, när den enskilde så önskar. Motionärerna anför att detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 1*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att det är av väsentligt intresse för såväl enskilda som kreditgivare att den information som förmedlas i kreditupplysningar är kor-

rekt. Gällande bestämmelser innebär ett krav på kreditföretagen att, om det finns anledning att misstänka att en uppgift i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i kreditupplysningsregister är oriktig eller missvisande, utan dröjsmål vidta skäligen åtgärder för att utreda förhållandet. Av förarbetena framgår att det vid tillämpningen av denna regel är likgiltigt på vad sätt misstanke om felaktighet osv. har uppstått (prop. 1973:155 s. 114). Utskottet konstaterar att gällande bestämmelser således innebär möjlighet för t.ex. den registrerade att påkalla en utredning av huruvida en uppgift är oriktig eller missvisande. Regeringens förslag innebär att detsamma skall gälla i fråga om uppgift som misstänks annars ha behandlats i strid med lagen. Visar sig uppgiften vara oriktig eller missvisande eller annars ha behandlats i strid med lagen skall den rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. Rättelse eller komplettering skall också tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden har fått del av uppgiften. Undantaget från skyldigheten att vidta rättelse m.m. och lämna meddelande om rättelse, vilket regeringen inte föreslår någon ändring i, tar enligt förarbetena sikte på identifieringsuppgifter och liknande (a. prop. s. 114 f.). Utskottet anser att detta undantag har getts en rimlig utformning och inte innebär något avkall på kravet att kreditupplysningarna skall innehålla korrekt information. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag i denna del och avstyrker motion 2000/01:Fi14 (*yrkande 1*).

Stockholm den 20 februari 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Britt-Marie Lindkvist (s) och Per-Samuel Nisser (m).

Avvikande meningar

1. Känsliga uppgifter, m.m.

Åsa Torstensson (c) anser att konstitutionsutskottets yttrande under rubriken Känsliga uppgifter, m.m. bort ha följande lydelse:

Utskottet gör, i enlighet med vad som anförs motion 2000/01:Fi13, bedömningen att punkt 9 i ingressen till dataskyddsdirektivet innebär en möjlighet för medlemsstaterna att föreskriva förbud mot behandling av också andra kategorier av personuppgifter än de som enligt direktivet skall omfattas av sådant förbud. Enligt utskottets mening utgör direktivets bestämmelser således inget hinder mot att behålla det nu gällande förbudet mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. För att enskilda människors integritetsskydd inte skall försvagas bör detta förbud behållas. Utskottet avstyrker därför, med bifall till motion 2000/01:Fi13, regeringens förslag i denna del. Förslaget till ändringar i 6 § tillstyrks i övrigt.

2. Information till den registrerade genom registerbesked

Per Unckel, Inger René, Nils Fredrik Aurelius och Per-Samuel Nisser (alla m) anser att konstitutionsutskottets yttrande under rubriken Information till den registrerade genom registerbesked som på s. 14 börjar med ”Regeringens förslag” och slutar med ”aktuell del” bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att gällande bestämmelser visserligen innebär en rätt för samtliga registrerade att mot skälig avgift få s.k. registerbesked. Regeringens förslag om att utöka informationsskyldigheten till att omfatta också en rätt att en gång per år få ett registerbesked gratis gäller dock endast fysiska personer. Enligt utskottets mening bör en sådan rätt också omfatta juridiska personer. Detta bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker således vad som anförs i motion 2000/01:Fi14 (*yrkande 2*).

3. Information till den registrerade genom registerbesked

Helena Bargholtz (fp) anser att konstitutionsutskottets yttrande under rubriken Information till den registrerade genom registerbesked som på s. 14 börjar med ”När det” och slutar med ”denna del” bort ha följande lydelse:

När det gäller vad som anförs i motion Fi12 (*yrkande 3*) om att också juridiska personer skall ha rätt att få veta varifrån uppgifter har hämtats vill utskottet framhålla att en sådan rätt, förutom att motverka att felaktiga eller missvisande uppgifter leder till skada för de registrerade, också skulle kunna bidra till en mer effektiv kreditupplysningsverksamhet. Enligt utskottets mening bör därför juridiska personer också ha en sådan rätt. Detta bör, med tillstyrkande av nämnda motion, ges regeringen till känna.

4. Information till den registrerade i form av kreditupplysningskopia

Kenneth Kvist och Mats Einarsson (båda v) anser att konstitutionsutskottets yttrande under rubriken Information till den registrerade i form av kreditupplysningskopia bort ha följande lydelse:

Till skillnad från vad som enligt 9 § kreditupplysningslagen gäller kreditupplysningar om privatpersoner, ställer lagen inte upp något krav på att det skall finnas legitima skäl vid beställning av kreditupplysningar om näringsidkare. Om rätten att få kreditupplysningskopia med s.k. beställaruppgift utsträcks till att gälla samtliga juridiska personer, finns enligt utskottets mening en risk för att detta medför att den som har ett legitimt intresse av att såväl begära kreditupplysning som att vara anonym i fortsättningen inte kommer att begära kreditupplysning. Rätten att erhålla kreditupplysning med s.k. beställaruppgift bör därför inte utvidgas i förhållande till vad som gäller i dag.

BILAGA 4

Finansutskottets offentliga utfrågning om problem i kreditupplysningsverksamheten

Tid: Torsdagen den 15 februari 2001 kl. 09.00–11.35

Lokal: Skandiasalen i Neptunus

Inbjudna

Statssekreterare Kristina Rennerstedt, Justitiedepartementet

Dataråd Hans-Olof Lindblom, Datainspektionen

Avdelningschef Kerstin af Jochnick, Finansinspektionen

VD Ulla Lundquist, Svenska Bankföreningen

VD Tommy Bisander, UC AB

Bolagsjurist Tomas Jalling, Dun & Bradstreet

Deltagande ledamöter

Jan Bergqvist (s) ordförande

Mats Odell (kd) vice ordförande

Gunnar Hökmark (m)

Bengt Silfverstrand (s)

Lisbet Calner (s)

Lennart Hedquist (m)

Sonia Karlsson (s)

Fredrik Reinfeldt (m)

Carin Lundberg (s)

Per Landgren (kd)

Anna Åkerhielm (m)

Karin Pilsäter (fp)

Hans Hoff (s)

Marie Engström (v)

Protokoll från finansutskottets offentliga utfrågning om problem i kreditupplysningsverksamheten den 15 februari 2001

Ordföranden: Då ber jag att få hälsa er alla välkomna till finansutskottets utfrågning om problem i kreditupplysningsverksamheten. Särskilt välkomna säger vi till våra inbjudna gäster som kommer från Justitiedepartementet, Datainspektionen, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen och de två kreditupplysningsföretagen UC AB och Dun & Bradstreet.

Ordet upplysning har en positiv och ljus klang, man jag är inte säker på att alla uppfattar att ordet kreditupplysning har samma ljusa och positiva klang. En del kanske t.o.m. upplever det som om det kan vara något hotfullt och rentav skrämmande. Vi vet att syftet med kreditupplysning är gott. Det handlar om att skapa trygghet och säkerhet i affärlivet och i ekonomiska relationer mellan människor, men det måste också till omsorg och hänsynstagande så att kreditupplysningen inte får orimliga konsekvenser för företag eller enskilda individer. Det kan handla om konkurser och personliga tragedier.

I finansutskottet har vi nu påbörjat behandlingen av regeringens proposition om kreditupplysningslagen, och dessutom har vi ett antal motioner som behandlar kreditupplysningsfrågor. Därför har vi sett det som naturligt att i samband med det inbjuda ett stort antal kunniga personer att informera oss om dessa frågor.

Vi ska ge våra gäster möjlighet att inleda. Jag hoppas att ni kan göra relativt korta inledningar under den närmaste timmen, så att vi får tid över till frågor från ledamöterna. Jag vill be statssekreterare Kristina Rennerstedt att börja.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Tack för det! Jag är väldigt glad över att få komma hit. När vi förberedde denna hearing på Justitiedepartementet konstaterade vi att frågan om kreditupplysning nog är den fråga på civilrättens område där vi har mest kontakter med allmänheten. Det är väldigt många som ringer, och frågan berör väldigt många.

Jag ska försöka hålla mig kort, men jag vill ändå ge några utgångspunkter för hur vi arbetar, även om de är välkända. Kreditupplysningslagen är ett regelverk som innefattar en avvägning mellan två sinsemellan stridande intressen, nämligen intresset av att undanröja riskerna för att kreditupplysningar medför ett otillbörligt intrång i människors integritet och intresset av att bidra till en väl fungerande kreditupplysningsverksamhet som i sin tur är en förutsättning för en väl fungerande företagsamhet. Det är ingen tvekan om att företagare har ett legitimt och berättigat intresse av att få tillgång till sådana uppgifter som gör att det är möjligt att bedöma risken för att en motpart inte följer sina skyldigheter. Det är också så att små företag – det är välkänt – kan hamna i trångmål om deras kunder inte betalar i tid. Jag vill säga att en or-

dentlig kreditprövning också är till fördel för den enskilde konsumenten, som genom en sådan ordentlig kreditprövning kan hindras att överskuldsätta sig. Men för lagstiftaren gäller det att balansera intresset av en ordentlig kreditprövning mot integritetsintresset.

Den proposition som jag inte ska tala om nu, men som behandlas av finansutskottet, handlar om att man stärker eller i vart fall förtydligar den enskildes integritetsskydd. Jag vill nämna det som jag vill framhålla som viktigt i den nya lagstiftningen. Man pekar på och förtydligar att uppgifterna i kreditupplysningsverksamhet ska vara adekvata, relevanta och nödvändiga.

Sedan finns det också ett förslag som har diskuterats som kan sägas gå i motsatt riktning, även om vi argumenterar för att det inte är så. Det gäller att man ska få lämna uppgifter om att någon har varit föremål för vård enligt socialtjänsten, men det tänkte jag inte gå in på nu. Jag har utgått från att dagens diskussion inte handlar om det.

De frågor som inte behandlas i propositionen är de frågor som ofta diskuteras och som handlar om enstaka eller smärre betalningsförsummelser. Den kritik som vi får höra, och det som människor ofta ringer till oss om, går ut på att enstaka försummelser som gäller små belopp leder till betalningsanmärkningar. Frågan om hur man reglerar det är frågan om hur man balanserar dessa motstående intressen mot varandra. Den lagstiftning vi har i dag vilar på bilden av att det är av intresse för en kreditgivare att också få veta om en företagare eller en person gör sig skyldig till upprepade betalningsförselser, även om de är små. Jag sammanfattar detta.

När det gäller enstaka betalningsförsummelser har regeringen lagt fram ett förslag via Finansdepartementet som går ut på att man ska kunna stärka sekretesskyddet, dvs. att en enstaka betalningsförsummelse där gäldenären gör rätt för sig innan ärendet har gått till utslag inte ska behöva registreras.

När det gäller frågan om smärre betalningsförsummelser har vi kommit till den uppfattningen att den balans som vi i dag har i lagstiftningen är rimlig. Där har vi heller inga planer på att göra några förändringar.

När det gäller några frågor som vi har uppe till behandling i departementet kan jag säga att en fråga som gäller skuldsanering har diskuterats mycket. Det är frågan om hur länge en uppgift om skuldsanering ska stå kvar i ett kreditupplysningsregister. I dag står en sådan uppgift kvar, som ni säkert vet, i tre år efter det att saneringen har avslutats. Det är en fråga som många människor har vänt sig till oss om, och vi kommer att fundera över om det finns skäl att modifiera det. Det kommer att komma en departementspromemoria från Justitiedepartementet som också kommer att behandla andra frågor som har med skuldsanering att göra.

En annan fråga som har föranlett många diskussioner är frågan om de problem som är förenade med att kreditupplysningar om näringsidkare får innehålla uppgifter som är förenade med en viss osäkerhet, t.ex. ansökningar om betalningsförelägganden. När det gäller privatpersoner är det inte något problem, för där är det så att skulden ska ha slagits fast genom en dom eller genom ett utslag. När det gäller privatpersoner får en uppgift om att en ansö-

kan om betalningsföreläggande har gjorts inte lämnas ut, men när det gäller företagssektorn har man ansett att man får acceptera att kreditupplysningar innehåller upplysningar som är förenade med viss osäkerhet.

Det här kan leda till problem. Vi vet bl.a. att det finns personer som ägnar sig åt annonsbedrägerier och som utgår från just det faktumet att folk är så bekymrade över eller rädda för att hamna i kreditupplysningsregister att de betalar en räkning trots att de är fullt medvetna om att kravet är oseriöst. Den frågan kommer vi att ta upp i departementspromemorian om skuldsanering, som jag sade. Det finns olika sätt att lösa det. Ni har sett att Riksskatteverket har tagit upp frågan i sitt remissvar. De har föreslagit att man skulle införa regler om att ansökningar om betalningsförelägganden mot företag skulle få förmedlas bara om det hade kommit in minst tre ansökningar under de senaste tolv månaderna. Det är ett sätt, men vi ska fundera också över om det finns andra sätt.

En fråga som också kan komma att aktualiseras i framtiden gäller kreditupplysningar på cd-romskivor och de risker från integritetssynpunkt som det kan innebära. Det är ingen tvekan om att cd-romskivor innehåller en stor mängd information om personer, och de ger helt andra praktiska möjligheter än de kataloger som har använts. Skivorna rymmer väldigt mycket mer information utan att de är vare sig svåra att distribuera eller dyra att köpa. Dessutom är en cd-romskiva mycket lätt att söka på, och den är mer användarvänlig. Vad vi funderar över är om det inte för framtiden finns ett behov av att se över vad den nya tekniken innebär för integritetsskyddet på kreditupplysningsområdet. Det kanske finns skäl att överväga om det finns behov att stärka skyddet för den enskilde.

Som vi har sett det är det allmänt så att kreditupplysningsverksamheten fungerar bra, men det finns några problem som vi har pekat på och som vi vill fundera vidare över. Det är klart att denna lagstiftning, som jag inledde med, är en avvägning mellan två motstående intressen. Den vilar på en kompromiss. Var balanspunkten ska ligga kan man säkert överväga från tid till annan.

Med det tänkte jag låta mig nöja. Jag har med mig Göran Lambertz, som är rättschef på Justitiedepartementet och kan svara på alla frågor som är mera tekniska och intressanta.

Ordföranden: Tack för denna inledning. Hans-Olof Lindblom är dataråd från Datainspektionen. Varsågod!

Dataråd Hans-Olof Lindblom: Herr ordförande! Utskottsledamöter! I slutet av förra sommaren skrevs det en hel del i massmedierna om att det förekommer många fel i kreditupplysningsföretagens register och att dessa företag vägrar att rätta uppgifter. Det handlade då framför allt om uppgifter som kreditupplysningsföretagen får från de register som Riksskatteverket och kronofogdemyndigheterna ansvarar för.

Datainspektionen inledde under förra året ett inspektionsprojekt tillsammans med Finansinspektionen som tar sikte just på dessa frågor. Detta projekt undersöker i vilken utsträckning det finns oriktiga eller missvisande uppgifter i kreditupplysningsregistren och hur kreditupplysningsuppgifter används av kreditgivarna. Dessa inspektioner har varit väldigt omfattande. En rapport beräknas bli klar under våren 2001.

Som alla här känner till samlar kreditupplysningsföretagen in uppgifter om företags ekonomiska förhållanden och om enskilda personers både personliga och ekonomiska förhållanden. En väsentlig del av den informationen hämtas från offentliga källor och register. Det innebär att en mängd uppgifter om bl.a. fysiska personer med eller utan anknytning till näringsverksamhet behandlas och sprids ut i samhället. Ett förhållande som gäller i dag är att alla personer över 15 år finns registrerade hos de största kreditupplysningsföretagen, och det oavsett om de har någon betalningsanmärkning eller inte.

Denna lagstiftning är främst en integritetsskyddslagstiftning, men lagen ska också bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet. Det är precis som Kristina Rennerstedt säger om den balans som måste finnas mellan integriteten och effektiviteten i denna verksamhet. Det är just den balansen som Datainspektionen försöker sträva efter. Det är inte alltid en lätt uppgift, särskilt som kreditupplysningsverksamhet handlar om att lämna underlag för bedömning av så känsliga saker som just enskilda människors betalningsförmåga.

Som huvudregel får sådan verksamhet i dag – som alla här känner till – bedrivas endast efter särskilt tillstånd av just Datainspektionen. Det finns för närvarande omkring 20 företag som har ett sådant tillstånd, men marknaden domineras av ett mindre antal stora företag som också är representerade här. Alla företag på detta område har haft inspektionsbesök av Datainspektionen under förra året.

Sedan tänkte jag tala lite om våra erfarenheter från denna tillsynsverksamhet just med tanke på vad denna offentliga hearing ska handla om, dvs. problem i kreditupplysningsverksamheten. Jag har övergått nu till några av Datainspektionens erfarenheter från tillsynsverksamheten.

Klagomålen på kreditupplysningsverksamheten har ökat med drygt 40 % sedan början av 1990-talet. När det gäller framförda klagomål har vi en statistik som säger att antalet under förra året uppgick till 125. Jag kan säga att Hans Kärnlöf, som också är med från Datainspektionen, har lite närmare uppgifter om denna statistik om någon är intresserad. I många fall leder dessa klagomål till att Datainspektionen inleder en närmare tillsyn.

Vad handlar då klagomålen om?

Legitimt behov kan man säga är en rubrik. En bestämmelse i kreditupplysningslagen är, som alla känner till, att kreditupplysningar om privatpersoner bara får lämnas ut om beställaren – den som begär upplysningen – har ett legitimt behov av upplysningen. Det ska föreligga eller förberedas ett affärsavtal eller ett hyresavtal som gör det nödvändigt att göra en riskbedömning av ekonomisk art. Att ta en kreditupplysning på sin granne av ren nyfikenhet är

däremot inte ett legitimt behov i lagens mening. Just påståendet att kreditupplysning har tagits utan ett legitimt behov är ett av våra vanligaste klagomål.

Om vår utredning av klagomålet visar att det saknats ett legitimt behov kräver vi att kreditupplysningsföretaget går igenom gällande regler med sin kund. Vanligtvis sker kreditupplysningsverksamhet online, så den som lämnar ut uppgifterna har ingen direkt möjlighet att kontrollera legitimiteten. Det är beställaren som själv ska se till att följa reglerna. I dessa fall blir det ofta så att vi säger till företaget att det måste gå igenom reglerna med dem som de tillhandahåller kreditupplysningarna för.

Varje gång det begärs en kreditupplysning på en person registrerar kreditupplysningsföretaget dessutom detta som en s.k. omfrågeuppgift. Därför ser vi till att kreditupplysningsföretaget genast stryker denna ”omfrågning”, eftersom den var inte korrekt från början.

Bestämmelserna om legitimt behov gäller inte för företagsupplysningar, dvs. upplysningar om juridiska personer och upplysningar om fysiska personer i egenskap av näringsidkare eller som är näringsanknutna. Det förekommer även klagomål om att företagsupplysning har tagits på någon som inte anser sig vara näringsidkare eller näringsanknuten.

En annan typ av klagomål gäller själva betalningsanmärkningarna. En stor del av svenska folkets betalningsanmärkningarna gäller skatter och avgifter som olika myndigheter låtit restföra hos kronofogdemyndigheterna i det s.k. utskökningsregistret, som många insatta kallar REX. Häri ingår även restföring av mindre belopp, exempelvis felparkeringsavgifter och TV-avgifter. En kategori av klagomål som vi har hos Datainspektionen gäller just att betalningsanmärkningarna på några hundra kronor stoppar en kreditansökan. Inspektionen kan inte göra något åt att kreditföretaget inte vill ge kunden ett lån, men om det görs gällande att uppgifterna i kreditupplysningen är direkt missvisande eller felaktiga kan det bli fråga om att vi tittar lite närmare på detta och att vi då öppnar tillsyn. Några av just dessa frågor är med i det pågående projekt som Datainspektionen har tillsammans med Finansinspektionen. Hur är det med detta? Innehåller kreditupplysningsregistren en massa felaktiga och missvisande uppgifter, eller hur ligger det till?

Ibland klagas det också på att betalningsanmärkningarna finns kvar i kreditupplysningsregistren trots att skulden är betald. Det är inget fel att uppgiften finns kvar men klagomålen tyder på att det upplevs som fel.

Jag nämnde tidigare omfrågningsuppgifter. Varje begäran om kreditupplysning registreras ju av kreditupplysningsföretaget, och de s.k. omfrågningsuppgifterna redovisas. En del klagomål handlar just om att omfrågningsuppgifter används som kreditupplysningsinformation. Vad vi får höra då visar att det ibland upplevs som en missvisande uppgift.

Gallringsreglerna i den nuvarande kreditupplysningslagen säger att uppgiften om att privatpersoners ekonomiska förhållanden ska gallras ut ur kreditupplysningsregistren senast tre år efter utgången av det år då en betalningsanmärkning noterats. Det innebär att gallringen kan ske vid årsskiftet och att den tid betalningsanmärkning får finnas kvar i ett kreditupplysningsregister i

praktiken kan variera från tre år och upp till närmare fyra år. Vi har en del klagomål som rör detta. Det visar att det upplevs som orättvist att en betalningsanmärkning som noterats i december tas bort efter tre år, medan en anmärkning som noterats i januari tas bort först efter nästan fyra år.

Sedan har vi – det nämnde Kristina Rennerstedt – det som regeringen avser att titta närmare på. Det är förhållandet mellan kreditupplysningslagens bestämmelser och bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Den 1 januari 1999 utökade man yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde till att omfatta även tekniska upptagningar, t.ex. cd-romskivor som är avsedda för spridning till allmänheten. En bok med exempelvis kreditupplysningsinformation som ges ut endast i form av en cd-romskiva omfattas sålunda sedan årsskiftet 1999 av denna grundlagsreglering under de förutsättningar som närmare anges i dessa bestämmelser vad gäller spridningsvillkor och liknande. Detta har bl.a. inneburit att Datainspektionen har ansett sig förhindrad att meddela villkor om användning av kreditupplysningsuppgifter som tillhandahålls via cd-romskivor. Avgränsning mellan kreditupplysningslagen och den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten är komplicerad och kan som vi ser det få ökad aktualitet genom ny IT-användning.

Jag vill informera om att Datainspektionens styrelse under mars månad ska ta ställning till ett ärende där ett kreditupplysningsföretag lämnar ut kreditupplysningar till en sluten användarkrets via Internet. Detta företag gör gällande att det är fråga om ett offentliggörande av kreditupplysningar som faller under grundlagsskyddet i YGL, dvs. yttrandefrihetsgrundlagen. En viktig sak i kreditupplysningslagens skyddsbestämmelser är att man lämnar en omfrågningsskopia, dvs. en s.k. kreditupplysningskopia så fort man har lämnat en kreditupplysning. Några sådana omfrågningsskopior till de omfrågade lämnas inte när det gäller detta företags tillhandahållande via Internet, och i informationen till kunder anges att det inte behövs något legitimt behov för att ställa en fråga.

Datainspektionen har förstått att även andra kreditupplysningsföretag av konkurrenshänsyn kan komma att agera på samma sätt som detta företag om det visar sig att tillvägagångssättet inte omfattas av kreditupplysningslagens skyddsregler.

Detta är ett icke avgjort ärende hos Datainspektionen. Som jag sade ska Datainspektionens styrelse pröva detta under mars månad.

Tack så mycket!

Ordföranden: Tack! Kerstin af Jochnick är avdelningschef på Finansinspektionen. Varsågod!

Avdelningschef Kerstin af Jochnick: Tack för det. Jag har några bilder som jag tänkte visa. Vi har delat ut papperskopior.

Kreditupplysningar är en viktig del i den verksamhet som de institut bedriver som står under vår tillsyn. Finansinspektionen har inget ansvar för uppföljningen av kreditupplysningslagen, men mot bakgrund av den diskussion som fanns i pressen under sommaren år 2000 tyckte vi att det fanns skäl att initiera denna utredning tillsammans med Datainspektionen och titta närmare på huruvida uppgifter i register från de institut som står under vår tillsyn är korrekta. Vi vill också veta hur banker och andra kreditinstitut använder sig av dessa uppgifter.

Jag visar den första bilden över målen för Finansinspektionen just för att relatera varför vi tycker att det är en viktig fråga. Vår uppgift är ju att värna om stabiliteten i det finansiella systemet och att se till att det fungerar effektivt och att vi har ett gott konsumentskydd. I det första målet om stabilitet ligger just att se till att de enskilda företagen kan bedöma sina risker på ett korrekt sätt och att man har tillräckligt med kapital som står i relation till de risker som man tar på sig. Det är just i bedömningen av riskerna som korrekta kreditupplysningar är så viktiga.

Den andra delen i vårt uppdrag gäller konsumentskyddet. Finansinspektionen handlägger inte enskilda kund- eller konsumentärenden, men vi tycker att det är viktigt att det finns en övergripande policy för kundfrågor i våra institut. Som Kristina Rennerstedt nämnde är det en svår avvägning mellan institutens behov av uppgifter i kreditprövningen och värnandet om den personliga integriteten.

När det gäller konsumentskyddet är det oerhört viktigt att kunden känner att det är rätt information som instituten använder sig av och att kunden får god information om detta.

Jag börjar med den första delen – kreditupplysningar. De kreditupplysningar som banker och andra kreditinstitut använder sig av används på många olika sätt i deras verksamhet. De används i själva kreditprövningen som en mycket viktig del. Det finns ett krav i bankrörelselagen att banken måste se till att kunden har en god återbetalningsförmåga innan man fattar beslut om att lämna krediten. I det ligger att man ska se till att kunden har ekonomiska förutsättningar. Om kunden skulle ha många betalningsanmärkningar innebär det att kunden kanske inte uppvisar en betalningsvilja när det gäller att betala igen krediter. Det måste också vägas in i ett beslut om kredit.

När det gäller prissättning av kredit är det så här: Ju högre kreditrisk en kund har, desto högre blir räntan. I det sammanhanget är det också väldigt viktigt att banken har en god insikt i vilken risk man tar på sig när man lämnar krediter.

Det sista vi talar om är kapitalallokering. Vi har någonting som kallas kapitaltäckningsregler, och bankerna måste avsätta ett visst kapital i förhållande till de risker man tar. Det är samma sak här. De beror på hur risken ser ut och hur stor den är. Ju högre risk, desto mer kapital måste man avsätta för det området.

Här kan man se att detta är av godo både för banken och för kunden. Ju bättre information – ju mer relevant, korrekt och jämförbar information – som

banken har vid kreditgivningstillfället, desto bättre både för banken och kunden. Det finns kunder som kanske inte bör ha krediter, och då är det bra att banken har tillräckligt med information vid kreditprövningstillfället för att kunna avgöra detta.

Jag vill här också nämna att det sannolikt kommer nya kapitaltekningsregler. Baselkommittén för banktillsyn presenterade förslag om nya regler under januari månad, och kommissionen har samtidigt presenterat ett motsvarande förslag.

De beräknas kunna vara införda inom EU under år 2004, så det ligger långt fram i tiden. De nya reglerna är mer riskkänsliga, och tanken är att de mer skall ta större hänsyn till de risker som institutet tar på sig. Det kräver å andra sidan att institutet kan bedöma och riskklassa de enskilda riskerna betydligt bättre än vad man i dagsläget kan göra. I det sammanhanget kommer kreditupplysningar av den typ som svenska kreditupplysningsföretag i dag kan lämna att ha en stor betydelse.

När det sedan gäller konsumentskyddet är det ju ur vår aspekt viktigt att se till att den information om kunder som bankerna använder är korrekt och att man inte brukar informationen på ett felaktigt sätt. Vi tror också att det kanske är viktigt att man förbättrar informationen till kunderna. Det råder i dagsläget okunnighet på marknaden om vad en betalningsanmärkning och en anmälan om betalningsinställelse eller betalningsförsummelse är. Därvidlag tror jag att man kan göra förbättringar.

Den andra punkt som vi har tagit upp är att kunder bör ha tillgång till vissa bastjänster. Bankerna har ju monopol på bankinlåning, och därmed är man skyldig att hålla ett inlåningskonto för en kund. Med den utveckling mot hög transaktionsintensitet som äger rum i vårt samhälle kan man fråga sig om det för normalkunden räcker med att ha ett inlåningskonto. Kanske behöver han också ha vissa andra tjänster för att fungera normalt i vårt samhälle. Jag återkommer till det.

I den utredning som vi bedriver tillsammans med Datainspektionen har vi uppmärksammat några frågeställningar som jag här vill redovisa men som vi inte har kommit till punkt med. Hans-Olof Lindblom nämnde tidigare att vi hoppas kunna presentera en rapport under mars månad. Den första frågan gäller Datainspektionen. En kärnfråga i det här arbetet är om informationsunderlaget i personupplysningar är korrekta och relevanta.

Bör begreppet betalningsanmärkning definieras tydligare? Det finns definierat i lagstiftning, men vi har haft en enkät ute bland institut och konsumentvägledare, och vi har förstått att det inte är allmänt känt. Man vet inte alltid riktigt vad som ingår i detta begrepp. Det finns också andra begrepp som är relaterade till kreditupplysningar som man kanske bör fundera över.

Jag kommer tillbaka till frågan om transaktionskonto och betaltjänster. Bankerna är skyldiga att tillhandahålla ett inlåningskonto. Det finns andra länder i Europa där de också har en lagstad skyldighet att tillhandahålla transaktionskonto med vissa betalningstjänster. Man kan överväga huruvida ban-

kerna borde tillhandahålla sådana tjänster som är ganska riskfria för banken, t.ex. gireringstjänsten.

Den fjärde punkt som jag vill nämna – den har tidigare tagits upp av Kristina Rennerstedt – gäller skuldsaneringslagen. Man är registrerad under den femårsperiod som man har en skuldsaneringsplan, och därefter ska man enligt kreditupplysningslagen finnas kvar i de här registren under ytterligare tre år. Man kan fundera över om det verkligen är rimligt att man ska vara registrerad under så lång tid.

Vad gäller skuldsaneringslagen har Konsumentverket under år 2000 givit ut rapporten *Omprövning av skuldsaneringsbeslut*. I den rapporten redovisas att de personer som har blivit föremål för skuldsanering ofta har svårt att få tillgång till gireringstjänster. Vi tycker att man kanske borde överväga att i samband med att det görs en skuldsaneringsplan för en person också se till att kunden har möjlighet att göra gireringar för att betala sina räkningar på ett effektivt och billigt sätt. Det bör hjälpa dessa kunder.

Ordföranden: Tack så mycket. Därefter går ordet till Tommy Bisander som är VD för UC AB.

Direktör Tommy Bisander: Jag tackar för att vi har fått komma hit. Jag vill inledningsvis säga en sak för att undvika missförstånd. Man berörde här tidigare kreditupplysningsföretag som lämnar ut upplysningar via Internet vid sidan av kreditupplysningslagen. Inget av de företag som är företrädna här betar sig på det sättet.

Jag ska ägna mina tio minuter framför allt åt att beskriva den roll som jag tycker att ett kreditupplysningsföretag ska spela. Jag ska lite grann beröra vad vi menar med relevant information i kreditupplysningsssammanhang – vad någon kallade adekvat information – och även beröra de konsekvenser som kan uppstå om vi inte längre får tillgång till den information som vi anser vara relevant.

Som vi ser det ska ett kreditupplysningsföretag framför allt hjälpa en kreditgivare att fatta lite säkrare kreditbeslut. Det är väl i och för sig en självklarhet att det inte är vi som fattar kreditbesluten och att det inte heller är kreditupplysningsföretagen som i slutändan värderar den information som vi själva tillhandhåller. Det gör alltid kreditgivaren.

Frågan om säkrare kreditbeslut kan illustreras på det här sättet.

När jag som kreditgivare lämnar en kredit gör jag det naturligtvis i förhoppningen om att göra en god affär och tjäna pengar på krediten. Det kan gälla att sälja en vara där krediten är en förutsättning för genomförandet av affären. Man kan också säga att kredittagaren räknar med att göra någon form av vinst. Han kan få en kredit som möjliggör köpet av bostadsrätten eller drömkåken.

Men om jag beviljar krediten löper jag också en risk att förlora hela eller delar av denna, att göra en kreditförlust. På motsvarande sätt löper jag som kredittagare en risk för överskuldssättning och skuldsanering, att tvingas leva

på existensminimum och allt annat elände som det innebär att man inte kan fullfölja ett åtagande.

Om jag å andra sidan som kreditgivare avslår en kredit gör jag det naturligtvis på grundval av en riskbedömning. Jag bedömer att risken att göra en dålig affär är för hög. Samtidigt löper jag naturligtvis också risken att missa en bra affär. Jag agerar ju för att göra affärer och tjäna pengar. Man kan säga att det finns bara ett sätt att undvika kreditförluster, och det är att inte lämna kredit, och bara ett sätt att undvika att missa en affär, nämligen att lämna kredit till alla. De två fel som vi ska hjälpa en kreditgivare att undvika är som kommunicerande kärl. Om jag stramar åt min kreditgivning för att minska förlusterna kommer jag också att missa alltfler affärer och vice versa.

Det är också så att kostnaden för en kreditförlust är många gånger högre än kostnaden för att missa en bra affär, om jag inte har enorma marginaler. Som regel är kreditförlusten betydligt större. Det innebär att en kreditgivare faktiskt kan bete sig rationellt om han säger nej till ett antal affärer, om han därmed är förvissad om att undvika en enda kreditförlust. Detta kan möjligtvis också i slutändan återspegla en kredittagares intresse. Jag tror att det elände som följer av att man inte kan följa upp ett åtagande som regel är betydligt större än lyckan av att få en kredit.

Vad vi gör för att försöka minska felen hos kreditgivarna är framför allt att lämna information som ska vara korrekt, aktuell och relevant. Jag återkommer senare till vad vi menar med relevant information. En kreditgivare har ofta tillgång även till annan information. Det kan var information som den kredit-sökande själv har lämnat i ansökan eller tidigare erfarenhet från kredittagaren. Man kan väl rent schablonmässigt säga att ju större krediten är och ju mer professionell kreditgivaren är, desto mer information har man tillgång till och desto mer omfattande blir analysen.

Det är inte bara genom att lämna information som vi kan hjälpa kreditgivarna, utan vi kan också hjälpa till vid riskbedömningen – värdera och lägga samman information eller försöka komma fram till sannolikheten för att den här personen kommer att kunna återbetala lånet eller för att företaget kommer på obestånd. För detta använder vi statistisk analys och statistiskt modellbygge. UC har ett tiotal personer som enbart arbetar med detta.

Vi kan övergå till att se på vad som är relevant information. Med relevant information menar vi information som kan förutskicka risken eller avsaknaden av risk att en person får betalningsproblem. Bägge staplarna visar läget i vissa situationer vid ingången av år 2000. Den blå stapeln visar de personer som då hade den lägsta inkomsten, och den grå stapeln visar på motsvarande sätt de 10 % som hade den högsta inkomsten. Höjden på stapeln anger hur stor andel av de här personerna som fick betalningsanmärkning under år 2000. Det är alltså ett tecken på prognosvärdet. Indexet visar riksnittet 100.

Vi kan av bilden se att personer med låg inkomst löper en nästan dubbelt så stor risk som riksgenomsnittet att drabbas av betalningsanmärkning. Personer med höga inkomster löper bara en tredjedel av riksgenomsnittets risk. Skillnaden är 6:1. Det innebär föga förvånansvärt att inkomsten är en

relevant uppgift i samband med kreditbedömningar. Den kan förutskicka en persons framtida betalningsproblem.

Inkomstdelen är här densamma som tidigare. Vi kan nu i stället titta på betalningsanmärkningar på lägre belopp. Definitionen av dessa gäller personer som enbart har betalningsanmärkningar under 500 kr. Uppgifterna gäller fortfarande ingången av år 2000. Vi kan se att de personer som vid ingången av år 2000 enbart hade anmärkningar under 500 kr under år 2000 drabbades av ytterligare betalningsanmärkningar nästan tre gånger så ofta som riksgenomsnittet.

Detta är den ena intressanta observationen. Den andra gäller den gröna stapeln, som anger sådana som helt saknar betalningsanmärkningar. För dem är risken bara en fjärdedel av riksgenomsnittet. Skillnaden mellan den röda och den gröna stapeln uppgår till 10:1. Det är ganska uppenbart att anmärkningar på lägre belopp är en relevant uppgift i kreditupplysningssammanhang. Det kan faktiskt hävdas att den är betydligt mer relevant än inkomsten.

I motioner och i debatten i massmedier diskuteras möjligheten att begränsa den information som vi kan tillhandahålla. Det blir naturligtvis så att om det införs begränsningar på relevant information, kommer personer som i dag inte får kredit att få kredit. En del kommer att klara av att återbetala krediten, medan andra inte kommer att göra det – de kommer att överskuldsätta sig.

Det andra som det här kommer att medföra är att andra personer som i dag faktiskt får kredit i framtiden inte kommer att få det. Det beror på att uppgifter om betalningsanmärkningar säger någonting om risken med de personer som har anmärkningar. De säger faktiskt också någonting om risken med dem som saknar anmärkningar. Tar vi bort den här informationen kommer vi inte att kunna identifiera vare sig de goda eller de dåliga riskerna i samma omfattning som i dag, och det kommer att innebära att vissa personer inte får krediter. Eftersom kreditförlusterna kommer att öka innebär detta också en ökad restriktivitet från kreditgivarna, vilket också kommer att innebära att man kommer att säga nej till krediter som man inte säger nej till i dag.

Man ska veta att detta också kommer att medföra att våra kreditgivare, våra kunder och leverantörer i större utsträckning än i dag kommer att vända sig direkt till de offentliga registren. Enligt en uppgift som jag har sett men inte kan bekräfta lämnar man från kronofogdarna ut över en miljon upplysningar. Det är upplysningar som går helt vid sidan av de skyddsregler som finns i kreditupplysningslagen, utan att det krävs något legitimt skäl, utan att någon vet att man tittar i registren och utan att en missvisande uppgift ens behöver korrigeras.

Vi kan inte säga att en betalningsanmärkning i alla lägen återspeglar betalningsovilja eller betalningsoförmåga. Det är klart att det finns betalningsanmärkningar som har kommit till stånd oförskyllt såtillvida att man inte har betalat sin skatt i tid. Fortfarande är förfallodagen intressant. Samtidigt bör man för det första skilja mellan olika typer av betalningsanmärkningar. Vi kan se på hur ett vanligt företag som man är skyldigt pengar måste bete sig. När förfallodagen, sista dagen för betalning, har passerats skickar företaget ut

en påminnelse, som regel åtföljd av ytterligare en påminnelse. Om det däremot inte har fått betalt lämnas ärendet till ett inkassoföretag, som skickar ut ett inkassokrav. Om det fortfarande inte blir någon reaktion från personen i fråga går ärendet över till kronofogden, som delger denne detta. Personen har då möjlighet att bestrida att fordringen är korrekt. Underlåter personen det registreras en betalningsanmärkning.

Att det här skulle vara fråga om slarv har jag väldigt svårt att förstå. Däremot förhåller det sig något annorlunda när det gäller myndigheters restföring av en skatt. Där räcker det ibland med en eller två påminnelser för att en skatt ska restföras, och de påminnelserna är inte alltid utformade på det mest pedagogiska sättet. Vi menar att om man ska komma åt det här problemet och försöka urskilja de betalningsanmärkningar som kanske inte återspeglar betalningsvilja och betalningsförmåga, bör man förbättra påminnelserutinerna hos myndigheterna.

Ordföranden: Tack! Sista inledningen går till Ulla Lundquist som är vd för Svenska Bankföreningen.

Direktör Ulla Lundquist: Bankernas utlåningsverksamhet styrs av den lagstiftning som riksdag och regering har beslutat om. Denna lagstiftning har tillkommit för att skydda både kredittagaren och kreditgivaren. Jag skulle vilja illustrera hur omfattande krav som ställs på bankerna i detta hänseende genom att visa några overheadbilder.

Det finns bestämmelser dels i bankrörelselagen, dels i konsumentkreditlagen, och Finansinspektionen har utfärdat allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden. Vid kreditgivning ställs krav på att bankerna gör en allsidig kreditprövning. Det ska då hämtas in en kreditupplysning från UC eller något annat kreditupplysningsföretag. Man ska se att det finns en återbetalningsförmåga, och det ska ställas säkerheter. Banken ska beakta risk för överskuldssättning.

Den styrande bestämmelsen i bankrörelselagen är 2 kap. 13 §. Enligt den får en kredit beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Det innebär att det ska finnas en dokumenterad återbetalningsförmåga. Dessutom krävs det i normalfallet säkerhet i form av lös eller fast egendom eller borgen. Man kan avstå från säkerhet i de fall där det inte behövs, och det är när det är fråga om krediter till staten, någon känd företagare eller mindre masskrediter.

I konsumentkreditlagen finns det krav på att näringsidkaren i sin kreditgivning ska iaktta god kreditgivningssed och ta hänsyn till konsumentens intressen. Finansinspektionens allmänna råd, slutligen, utgår från att det är angeläget att privatpersoner inte skuldsätter sig på ett sätt som är alltför långtgående med hänsyn till inkomster och övriga ekonomiska förhållanden. Bankerna förutsätts ha en kreditinstruktion tillgänglig för verksamheten. I den sägs att man vid kreditgivningen ska beakta att kreditprövning ska göras även om säkerheter ställs, att den ska syfta till att uppskatta kredittagarens framtida

betalningsförmåga, grundat på skriftligt underlag eller uppgifter i datamedier. En sedvanlig kreditupplysning från UC ska alltid inhämtas, och en bedömning ska göras av sökandens återbetalningsförmåga utifrån inkomster, tillgångar, utgifter och skuldförhållanden. Man ska också väga in borgensåtaganden.

Det är alltså en ganska omfattande reglering som styr verksamheten. Bankerna måste vara oerhört noggranna i sin kreditbedömning, eftersom det till stor del är insättarnas medel som man handskas med. Bankkrisen gav faktiskt exempel på att bankerna inte alltid följde formalia som de skulle göra och kanske inte heller hade de rutiner som krävdes i situationen. Man har därför nu successivt skärpt rutinerna. Detta har också lett till att kreditförlusterna i hög grad har minskat. Det kommer kredittagarna till godo genom att de får lägre kostnader för sina krediter.

Utgångspunkten för bankerna är givetvis att de har ett stort intresse av att låna ut pengar både till fysiska personer och till företag som bedöms som kreditvärdiga. Om en kreditupplysning skulle visa att kreditvärdighet inte föreligger, ser marknaden det som en missad affär, men man måste alltid väga in att all kreditgivning kräver kapitaltäckning i banken, vilket Kerstin af Jochnick var inne på, och att det medför en viss kostnad i verksamheten.

Bankerna använder den kreditupplysning som vi får från UC som ett medel för att kvalitetssäkra sin kreditgivning. Med kreditupplysningen som instrument kan kreditprövning göras på ett effektivt och billigt sätt, och den möjliggör för konsumenten att snabbt få besked om krediten kan beviljas eller inte. Kreditupplysningen ger företagen ett faktaunderlag och ett statistiskt instrument för att analysera betalningsförmågan och betalningsviljan, vilket Tommy Bisander var inne på. Man kan därmed lättare göra en korrekt kreditbedömning och motverka överskuldssättning hos konsumenten eller företaget.

Kreditgivning under 100 000 kr sker oftast inte hos banken. Om en kund är hos ett företag som ONOFF – ett kreditvaruföretag – är det oftast finansbolag som beviljar krediten. Det kan ske genom ett *in-house*-finansbolag som företaget själv äger eller genom något fristående finansbolag. Kreditinstitutet har ofta ett *scoring*system som ligger till grund för kreditgivningen, där man har vägt in företagets risk- och affärsstrategi. När man gör den här *scoringen* på platsen medan kunden väntar vid kassan kan den innebära att en rekommendation ges att bevilja en kredit, eller att inte bevilja krediten. Om man får nej på plats kan det ofta vara så att det finns ett par betalningsanmärkningar registrerade eller väldigt många omfrågningar på personen.

Man kan samtidigt säga att om resultatet är negativt behöver det inte vara själva UC-upplysningen som sådan som är skulden till detta. Det är det kreditgivande företaget som har att bestämma hur man ska tillämpa informationen från UC. Det kan ju bortse från betalningsanmärkningar om de är på mindre belopp och om de är gamla. Vi tycker ändå att informationen som sådan bör innehålla så fullständiga uppgifter som möjligt, och sedan får varje företag bestämma hur man ska tolka och tillämpa den här informationen.

Vid större kreditgivning som sker hos banken och som avser belopp över 100 000 kr blir det en dialog mellan banken och kunden. Banken tar in ett UC och tar in en ansökan där kunden får återge sina inkomstförhållanden, tillgångar och skulder och sin försörjningsbörda. Sedan väger man ihop alla dessa omständigheter. Om det då finns en anmärkning hos UC kan banken bortse från den. Man kan fråga kunden hur det kommer sig att den har fått en viss anmärkning och bortse från den. Även vid lägre krediter som ges från företag finns det möjlighet för en kund som blir nekad en kredit att komma tillbaka till företaget, få en förklaring till varför man inte fick den och räta ut situationen.

Ordföranden: Vi tackar Ulla Lundquist och öppnar nu för frågor. Först är det Bengt Silfverstrand.

Bengt Silfverstrand (s): Herr ordförande! Jag vill uppehålla mig vid den uppmärksamhet som har kommit kreditupplysningsverksamheten till del i medierna. Det fördes förra sommaren rätt mycket diskussion om denna, och den diskussionen har också fortsatt. Det handlar om att tusentals svenskar har drabbats när kreditupplysningsföretag har lämnat felaktiga eller irrelevanta uppgifter om deras ekonomi. Vi kan också konstatera att kraven på rättelse av sådana uppgifter i kronofogdens register har ökat dramatiskt. Det rörde sig tidigare om kanske något hundratal ansökningar per år. Enligt den senaste tillgängliga uppgiften, som jag har fått från Riksskatteverket, skulle det röra sig om närmare 5 000 sådana ansökningar under 1999. I en fjärdedel av de här fallen har klagomålen lett till ändrade uppgifter.

Detta tyder på att det finns kvalitetsbrister i registren. Ändå fortsätter uppenbarligen marknaden för kreditupplysningar att växa mycket kraftigt. Trots högkonjunkturen har antalet personer med betalningsanmärkningar ökat under hela 90-talet. Jag har en uppgift om att 650 000 personer som fyllt 16 år, dvs. nästan 9 %, i dag är registrerade hos kreditupplysningsföretag.

Anledningen till den kraftiga uppgången av antalet betalningsanmärkningar torde hänga samman med att den nedre gränsen för vad som kan ge betalningsanmärkningar sänkts från 2 500 kr till 100 kr. Huruvida den uppgiften är korrekt kan ni kanske kommentera.

Kreditupplysningsföretagen har enligt uppgift t.o.m. bestämt att det numera räcker att en kreditupplysning över huvud taget begärs för att kreditvärdighetsbetyget ska sänkas. Den som t.ex. byter telefonoperatör, skaffar sig nya konton eller kundkort eller av någon annan anledning råkar ut för en kreditupplysning riskerar då att få sin kreditvärdighet nedvärderad och därmed självfallet få minskade möjligheter till lån.

Upplysningscentralens verkställande direktör Tommy Bisander kommenterade det här i Dagens Nyheter den 5 augusti. Jag citerar ur vad Dagens Nyheter då skrev – ni kan kommentera huruvida det är korrekt:

”I alla system så är det ju alltid någon som blir drabbad. Alla, både branschen och myndigheter, verkar i dag hålla med om att problemen är för små för att det ska vara värt kostnaden att rätta till dem...”

Är det ett riktigt påstående att kreditupplysningsföretagen bestämt att det räcker med att en kreditupplysning begärts för att kreditvärdighetsbetyget ska sänkas, och är det rimligt att det förhåller sig på det sättet?

Min andra fråga är om det är riktigt och rimligt att det de facto finns en beloppsgräns som ligger så lågt som vid 100 kr.

Direktör Tommy Bisander: Den ena frågan var om vi använder uppgifter om tidigare beställda kreditupplysningar i samband med kreditprövningen. Det är riktigt. Vad gäller om det är rimligt talade vi tidigare om avvägningen mellan riskbedömningen och den personliga integriteten. Detta har knäckts på det sättet att många uppgifter om tidigare förfrågningar är en uppgift som har betydelse när man ska bedöma en persons framtida betalningsförmåga. Jag kan illustrera detta utifrån de undersökningar som vi har gjort.

Det ska också sägas att uppgifter om tidigare förfrågningar, i varje fall enligt vad vi känner till, inte i sig innebär att en person nekas en kredit. Om personen däremot redan tidigare är svag vad gäller inkomst och andra uppgifter, kan det vara en uppgift som har betydelse.

Den här bilden visar situationen vid ingången av år 2000. Stapelns höjd återspeglar den andel som får betalningsanmärkningar. Vi kan se de 10 % som har den lägsta inkomsten och de 10 % som har den högsta inkomsten och även de 10 % som har flest omfrågningar hos UC och de 10 % som har minst omfrågningar hos UC. Vi ser att den informationen har viss betydelse i samband med riskbedömningen, och ur den synpunkten är uppgiften relevant. Som jag sagt vägs den här informationen samman med annan information, som inkomster, personliga skulder och innehav av fastighet, till en samlad riskbedömning.

Bengt Silfverstrand (s): Frågan gällde om man blir nedgraderad ur kreditvärdighetssynpunkt enbart därför att man blir föremål för en upplysning.

Direktör Tommy Bisander: Nej det är inte riktigt. Som jag sagt är det en av flera faktorer som man väger samman. Att man enbart på grund av många förfrågningar skulle bli nekad kredit känner jag inte till. Däremot påverkas kreditvärdigheten, som jag sagt, av detta tillsammans med inkomst och skuld-förhållanden. Att detta är rimligt tycker jag framgick av den statistik som jag visade. Det lästes upp ett citat från DN. Det är inte rätt citerat från den artikeln. Jag kan väl också kommentera det. Vi lämnar ut knappt 20 000 personupplysningar om dagen, och därmed går också 20 000 kopior ut. Vi korrigerar, utifrån hänvändelse från allmänheten, en à två stycken om dagen. Det tror jag också återspeglar lite grann av kvaliteten i kreditupplysningsregistren.

Bolagsjurist Tomas Jalling: Jag kanske ska säga det, Tommy, att det är väl ingen av oss som ägnar oss åt kreditvärdering av konsumenter, privatpersoner, egentligen. Det som Tommy och någon annan talat om, *credit scoring*, är alltså verktyg som vi i och för sig kan tillhandahålla eller som kreditgivaren själv har för att göra sin riskbedömning. Vi värderar inte personer och sätter omdömen. Det gör inte kreditupplysningsföretagen.

Bengt Silfverstrand (s): Herr ordförande! Jag har också en annan fråga som jag vill rikta direkt till statssekreterare Kristina Rennerstedt. Det gäller den enskildes integritet och rättsskydd. Jag är väldigt klar över att förslaget till ny lag på det hela taget innebär klara förstärkningar av den enskildes integritet, men på en punkt innebär det en uppenbar försvagning. Det gäller de personer som blir föremål för beslut enligt socialtjänstlagen. Lagrådet anser – och det finns också en motion till utskottet om detta – att det verkligen är ett stort problem som kan innebära svåra situationer för enskilda människor. Även om det finns ett sekretessskydd i socialtjänstlagen kan man, när man kommer upp till förvaltningsdomstol, komma åt de uppgifterna.

Lagrådet uttalar t.ex. att beslut enligt socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, kan komma att innehålla viktig information från kreditvärderingssynpunkt och att det inte kommer att finnas någon tillbakahållande faktor i hanteringen av uppgifterna om de släpps fria.

Motionärerna går ett steg längre. Regeringen åberopar de här harmoniseringsdirektiven och säger att Sverige måste följa dem. När det gäller dataskyddsdirektivet säger motionärerna att det där tydligt framgår att direktivets införande i den nationella lagstiftningen inte är avsett att försvaga det nuvarande integritetsskyddet. Då vill jag fråga Kristina Rennerstedt om regeringen inte känner oro över detta ingrepp i den personliga integriteten och vad det närmare innebär att man på lämpligt sätt ska följa utvecklingen.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Som Bengt Silfverstrand påpekade har det handlat om att införa ett harmoniseringsdirektiv. Där anges väldigt tydligt vilka uppgifter som man får reglera. Det har inte varit möjligt att behålla undantaget för de här uppgifterna. Samtidigt har vi bedömt att man inte ska överdriva oron för detta, eftersom det finns en massa andra faktorer som talar i riktning mot att man kan behålla integritetsskyddet. Frågan om huruvida uppgiften är relevant t.ex. gör sig inte minst starkt gällande. Det gäller också frågan om hur uppgifterna ska hamna i registret. Men som vi också säger är det självklart att detta är en fråga som vi får följa noga. Det lär vara en viktig uppgift inte minst för Datainspektionen att följa rättstillämpningen. Tanken har ju varit att åstadkomma ett förstärkt integritetsskydd. Vi har gjort den samlade bedömningen att riskerna med att man på det här viset skulle undergräva tilltron till den personliga integriteten inte är så stora som det kan se ut i förstone. Men man måste självfallet var vaksam när det gäller tillämpningen.

Dataråd Hans-Olof Lindblom: Vi har förståelse för att det är frågan om en harmonisering här. Vår erfarenhet är att uppgifter om liknande förhållanden inte har förekommit i den här verksamheten tidigare. Vi har aldrig haft att pröva någon sådan ansökan heller. Men vi kommer naturligtvis att följa detta väldigt nog.

Lennart Hedquist (m): Herr ordförande! Jag tyckte att det var intressant, men också belysande, att höra av Kristina Rennerstedt att kontakten med allmänheten kring de här frågorna är så pass omfattande. Mot den bakgrunden tycker jag kanske att det är lite anmärkningsvärt att regeringen inte har berett ärendet färdigt innan man lade fram den här propositionen. Vi hade ett annat ärende i finansutskottet häromdagen som vi också upplevde inte var färdigberett, utan det finns en rad utestående frågor.

Jag tolkade Kristina Rennerstedt så att det var väldigt många samtal till Justitiedepartementet kring småbelopp som är restförda hos kronofogdemyndigheten som rör obetald skatt under 100 kr. Det är väl också en hel del obetalda parkeringsavgifter som hamnar där. Ibland rör det sig väl om enstaka sådana belopp. Det är där allmänhetens irritation finns. Man hamnar väldigt lätt i kronofogdens register. Tommy Bisander angav ju just att de statliga myndigheterna, ofta till skillnad från privata företag, har en ganska ofullständig information som gör att många av misstag hamnar hos kronofogdemyndigheten för småbelopp.

Ända sedan den allmänna motionstiden har vi haft en rad förslag för att komma till rätta med de här problemen. Riksskatteverket har ju också i en skrivelse till regeringen angett att man skulle ha en gräns som skulle kunna ligga under 100 kr i stället för dagens 25 kr. Vi har också förslaget om att man alltid ska få veta om man är registrerad i kronofogdemyndighetens register även när det gäller belopp under 100 kr.

Här finns det nu upplysningar om att de här frågorna bereds av Finansdepartementet. Men jag tycker att de frågorna onekligen i hög grad hör samman med det här ärendet om kreditupplysningsverksamheten. Det är uppenbart att det här föreligger ett tryck från vanligt folk att få ett besked från regeringen. Där mörkar man alltså genom att inte lämna något sådant.

Ytterligare en fråga som inte tas upp i propositionen är frågan om de problem som är förenade med kreditupplysningar kring näringsidkare och vad de får innehålla. Även där anger man att den frågan övervägs inom Regeringskansliet. Min fråga är då av vilken anledning man inte kunde lägga på en rem och även ha samråd med Finansdepartementet så att den här propositionen hade kunnat klara ut även dessa frågetecken.

Sedan skulle jag gärna också vilja ställa en fråga till Tommy Bisander med utgångspunkt i den här bilden som visade kreditrisken kring människor som hade betalningsanmärkningar under 500 kr. Hur mycket skulle den bilden ändras om man lade gränsen vid t.ex. 100 kr för betalningsanmärkningar som kreditupplysningsföretagen kan få via kronofogdemyndigheten? Blir det någon tydlig skillnad då? Ökar kreditrisken om man skulle rensa ut enstaka

och smärre betalningsanmärkningar som kanske i viss utsträckning har tillkommit av misstag?

Av de bilder som Tommy Bisander visade kunde man få det intrycket att ganska många får krediter trots att man har betydande betalningsanmärkningar. Man kunde få fram en statistik på sannolikheten för ytterligare betalningsanmärkningar om man redan hade betalningsanmärkningar. För att få fram den statistiken måste man ju rimligen ha gett kredit. Jag skulle närmast vilja ställa frågan: Hur vanligt är det att kreditgivarna fortfarande ger krediter trots förekomsten av omfattande betalningsanmärkningar?

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Det är alltid bättre om man kan åstadkomma alla förändringar på en gång när man har diskuterat dem. Men den proposition som riksdagen nu behandlar handlar ju om att man ska implementera det direktiv som finns på området. Där har vi försökt att följa den tidsgräns som finns även om vi kanske inte har lyckats fullt ut.

Vi har den uppdelningen i Regeringskansliet att det är Finansdepartementet som hanterar sina register. Det ligger en proposition hos riksdagen som tar upp frågan om enstaka betalningsförsummelser, något som berör en del av de frågor som har ställts till oss i Justitiedepartementet. Det är alltså det förslag som innebär att man inte ska behöva anteckna att en enskild person vid ett tillfälle har gjort en betalningsförsummelse.

När det gäller de frågor som jag nämnde som vi inte har tagit upp, nämligen frågan om tiden vid skuldsanering och hur man ska hantera frågorna om ansökningar om betalningsföreläggande, har vi inte haft något beredningsunderlag på området. Men i anslutning till att vi nu håller på att arbeta med en utvärdering och uppföljning av skuldsaneringslagen har vi tyckt att det är lämpligt att också ta upp de här frågorna. Det gör att vi nu håller på och skaffar oss ett beredningsunderlag för att kunna gå vidare med de frågor som tas upp här.

Det innebär att i den proposition som behandlas nu har vi implementerat EG-direktivet. Finansdepartementet har föreslagit förändringen i registret när det gäller de frågor som Finansdepartementet svarar för. I de frågor som hänger samman med kreditupplysning, skuldsanering och anteckningar om ansökningar om betalningsföreläggande arbetar vi nu för att skaffa oss det beredningsunderlag som behövs för att vi ska kunna återkomma till riksdagen.

Direktör Tommy Bisander: När det gäller detta med beloppsgränser registrerar vi betalningsanmärkningar ned till 100 kr. Tidigare hade vi lite olika beloppsgränser, 2 000 kr för skatter och 500 kr för enskilda mål. Vi tror inte att det är något bra sätt att införa någon form av beloppsgränser för att försöka begränsa och få bort anmärkningar som beror på slarv. Vi tror att man måste gå på helt andra grunder. Vi har 660 000 personer eller 9 % som har anmärkningar. 72 % av dem har fler än en anmärkning. 60 % har fler än två anmärk-

ningar. 40 % har fler än fem anmärkningar. En person har i genomsnitt tio och en halv betalningsanmärkningar. Jag har väldigt svårt att se att det här upprepade mönstret som väldigt många personer har skulle bero på slarv.

Om vi pratar om mindre betalningsanmärkningar är det 214 000 som har anmärkningar på lägre belopp än 500 kr. 76 % av dem har även betalningsanmärkningar över 2 000 kr. I 28 % av fallen föregår en liten anmärkning en stor anmärkning. De personer som enbart hade betalningsanmärkningar lägre än 500 kr vid ingången av år 2000 förekom 14 gånger oftare med skulder hos kronofogden efter utgången av 2000 än personer som saknar betalningsanmärkning. Jag säger inte att det inte förekommer att man drar på sig betalningsanmärkningar på grund av slarv, det gör man säkert, men den vanligaste orsaken till att man får en betalningsanmärkning är faktiskt att man antingen är betalningsoförmögen eller saknar betalningsvilja.

Lennart Hedquist (m): Jag har en kompletterande fråga. Hur vanligt är det att kreditgivarna ger krediter till personer trots att det föreligger kanske betydande antal betalningsanmärkningar? Jag förstår att ni inte har ansvar för det, men ni lägger ju ändå märke till i vilken utsträckning det förekommer.

Jag är ju inte så hemma på området, men man får onekligen det intrycket utifrån reaktioner från allmänheten att förekomsten av t.ex. restförd skatt på några tiotals kronor skulle kunna leda till en registrerad anmärkning. Jag förstår att det kommer sig av att man går direkt på kronofogdemyndighetens register i så fall med de rutiner som Riksskatteverket hittills har tvingats ha.

Jag är inte uppmärksam på att den här beredningen från Riksskatteverkets framställan i Finansdepartementet faktiskt har lett till ett förslag till riksdagen, men det är kanske ett förbiseende från min sida. I den promemoria som vi har fått från vårt kansli står det att denna framställan för närvarande bereds i Finansdepartementet. Jag tycker nog att om man på Justitiedepartementet upplever att man har kontakt med allmänheten i de här frågorna borde man ha haft en samberedning inom regeringen. Då hade man kunnat klara ut den fråga som uppenbarligen upplevs som viktig av människor.

Direktör Tommy Bisander: Det slutliga beslutet – vilket kreditbeslut man fattar – vet vi långt ifrån alltid. Egentligen vet vi det ganska sällan. Vi lämnar ju ut informationen och gör en riskbedömning. Men som jag sade är det kreditgivaren som gör den här bedömningen.

Direktör Ulla Lundquist: Jag har inte heller så omfattande uppgifter, men jag har fått viss information från en av de större bankerna. Om det gäller en kredit som är missbrukad hos banken, om man har övertrasserat ett konto eller låtit bli att betala amorteringar på ett lån, och det finns en missbruksrapportering på den kunden, får man normalt inte en ny kredit. Men man kan göra undantag efter en individuell prövning. Jag förmodar att detsamma gäller om anmärkningen i registret kommer från en kredit utifrån eller en betalningsan-

märkning på grund av parkeringsbot som är på ett lägre belopp. Individuella prövningar görs ofta i banken.

Bolagsjurist Tomas Jalling: Informationen används ju på olika sätt av olika kreditgivare. Det beror helt enkelt på hur riskbenägen man är. Det finns kreditgivare och andra som är beredda att låna ut pengar eller bevilja en fakturakredit fast det finns ett visst antal anmärkningar. Andra är mer försiktiga. Det finns egentligen inget entydigt svar på det heller.

Marie Engström (v): Herr ordförande! Jag vill vända mig till Kristina Rennerstedt med den första frågan, och även till andra i panelen. Kristina Rennerstedt pratade om hur viktigt det är med jämvikten mellan två komponenter, nämligen den personliga integriteten och en väl fungerande kreditmarknad. Om man målar upp ett scenario där man t.ex. höjer beloppsgränserna vid kreditupplysningar samtidigt som man snävar in tiden som uppgiften ska finnas kvar i registren, kanske halverar tiden från tre till ett och ett halvt år, hur skulle det påverka det jämviktsläge som vi hela tiden försöker eftersträva? Jag ser gärna att andra också kommenterar det scenariot.

Sedan skulle jag vilja haka på den fråga som Bengt Silfverstrand tog upp om de människor som blivit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen. I svaret till Bengt Silfverstrand sade Kristina Rennerstedt att vi inte får överdriva oron, men att vi naturligtvis ska följa upp frågan. Om det nu ändå finns anledning till oro är min fråga: Vad gör vi då? Det är ju ett EU-direktiv som implementeras. Har vi några möjligheter att göra några förändringar?

Till sist skulle jag vilja vända mig till Tommy Bisander. Du sade vid något tillfälle att det kanske inte är beloppsgränser utan andra kriterier som många gånger kan bli viktigare. Du har visat bilder på att inkomstnivån är av betydelse, även om betalningsanmärkningarna i de fallen var på väldigt små belopp. Jag skulle vilja fråga dig: Tycker inte du att det är integritetskränkande att som låginkomsttagare i någon mening vara en potentiell risk på kreditmarknaden? Kriteriet måste ju vara om jag sköter mina betalningar eller inte, och inte vilken inkomstnivå jag har. Man kan ju vara en dålig betalare även om man har höga inkomster.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Mot bakgrund av de uppgifter som vi har utgår jag ifrån att svaret på den första frågan blir att om man höjer beloppsgränsen blir systemet lite mindre effektivt och ger lite ökad integritet. Var balanspunkten ska ligga är en fråga för riksdagen att ta ställning till. Med utgångspunkt i de uppgifter vi har om uppgifternas relevans betyder väl en ändring av beloppsgränsen att man byter balanspunkt mellan effektiviteten och integriteten.

När det gäller förändringen som innebär att man tar bort förbudet mot att socialtjänstuppgifter kan komma in i registret, är det ju så att de här uppgifterna som regel är sekretessbelagda till en början, och därför ska de inte fin-

nas i registret. Men vi har ändå sagt att det finns skäl att följa utvecklingen. Om det skulle visa sig att våra antaganden är felaktiga utgår jag ifrån att det är en självklarhet att vi får verka för att ändra direktivet. Vi har gjort den bedömningen att man bör kunna klara detta utan problem.

Låt mig också lägga till något när det gäller den fråga som togs upp tidigare om alla våra telefonsamtal. Det handlar kanske inte så förfärligt mycket om själva regelverket, utan det handlar om människor som tycker att de har hamnat i en situation som de inte hade önskat sig beroende på att de här uppgifterna används på ett sätt som de tycker är orättvist. Det är egentligen en tillämpningsfråga. Vad som är rätt eller fel i den frågan är inte Justitiedepartementets sak att bedöma. Det handlar väl om det som både Ulla Lundquist och Tommy Bisander tar upp, nämligen att uppgifterna måste användas och tillämpas på ett individuellt sätt. De människor som hör av sig till oss är många gånger de som tycker att det kanske inte alls är en individuell prövning. De tycker att det har skett formalistiskt. Men det är inte en fråga för Justitiedepartementet.

Avdelningschef Kerstin af Jochnick: Jag vill kommentera den första frågan som gäller den här balansgången mellan kreditprövning och integritet. Det är precis som Kristina Rennerstedt säger att höjer man beloppsgränsen minskar förutsägbarheten i kreditprövningsprocessen. Det är genuint svårt att säga var den här gränsen ska gå. Man måste nog verkligen fundera över om gränsen ska gå vid 100 kr eller 500 kr. Man måste överväga hur långt ned man kan gå när det gäller gränsen för den personliga integriteten.

Men när det gäller hur länge uppgifterna ligger kvar vill jag säga att om vi ser till de nya kapitaltäckningsreglerna som vi ser framför oss förutsätter de att instituten kan ha tidsserier på minst tre år för att kunna riskklassa de krediter som man har i sina portföljer. Det innebär att om man skulle korta tiden som uppgifterna finns i registren skulle man sannolikt inte kunna använda de svenska företagens register vid tillämpningen av det framtida regelverket.

Direktör Tommy Bisander: Vi vill ju alla att en betalningsanmärkning ska återspegla faktisk betalningsvilja eller betalningsförmåga i högsta möjliga utsträckning. I den mån den inte gör det ska naturligtvis inte den typen av betalningsanmärkningar registreras. Vi anser inte att beloppet är ett bra kriterium för att kunna särskilja de här betalningsanmärkningarna. Det problem som kan finnas finns på de restförda skatterna och avgifterna. I så fall är det påminnelserutinerna hos myndigheterna som måste förbättras så att inte en person är omedveten om när han ska betala en avgift. Vi ska ändå veta att en restförd skatt är förfallen. Personen i fråga har fått en eller ett par påminnelser. Men det här kan naturligtvis göras bättre.

Jag tror att den andra frågan gällde detta om en person som har låg inkomst alltid är en högre risk. Om vi tittar rent statistiskt och enbart på den uppgiften är det ganska klart att en person med låg inkomst har en lägre be-

talningsförmåga än en person med hög inkomst, på samma sätt som en person med en hög skuldbörda, om vi bara tittar på den informationen, har en sämre möjlighet att ikläda sig krediter. Men jag tror att jag också sade det att vad vi hjälper kreditgivaren med, och vad kreditgivaren också har att göra, är att väga samman en rad olika uppgifter – inkomst, tidigare tagna upplysningar, förekomst av betalningsanmärkningar och skuldbörda – till ett slutligt omdöme.

Direktör Ulla Lundquist: Jag vill bara upprepa det jag sade tidigare. De bestämmelser om kreditgivning som finns i lagstiftningen och i allmänna råd hos Finansinspektionen är till för att skydda både kredittagaren och kreditgivaren. Kreditgivaren ska skyddas mot förluster i sin kreditutlåning, kredittagaren ska skyddas mot en överskudsättning, dvs. för många lån som man inte klarar av att betala tillbaka. Det viktiga är ändå att den information som man grundar kreditbeslutet på är så fullständig som möjligt. Men sedan gäller det att tolka och analysera den här informationen och tillämpa den på ett rimligt sätt. Det tror jag att banker är ganska bra på, men det gäller att det får genomslag överallt i samhället – att man förstår att tolka och tillämpa den här informationen som man får på ett rimligt sätt.

Marie Engström (v): Jag har några korta kommentarer. Kristina Rennerstedt beskriver också hur många människor som ringer till departementet och är upprörda. Då kan man också ta in frågan om lagstiftningens legitimitet hos medborgarna. Det är ju viktigt att man känner att lagstiftningen är rättvis. Någon annan här tog ju upp konsumentperspektivet. Hur ska vi få fatt på t.ex. annonskojarna om vi har en lagstiftning som gör att människor i någon mening är så rädda för att hamna i register att de i ren rädsla betalar de här räkningarna? Det får man ju också väga in.

Sedan blir jag ändå inte klok på Tommy Bisanders svar. Är inkomstnivån en relevant information eller inte?

Direktör Tommy Bisander: Först vill jag bara kommentera detta med annonskojare. Det har ju varit uppe tidigare också. Det gäller ansökan om betalningsföreläggande på juridiska personer. Jag kan bara tala för UC. Vi registrerar inte ansökan om betalningsföreläggande om den har inlämnats av företag som förekommer på SAF:s svarta lista över annonskojare. Jag kan väl också säga att det faktiska problemet är något överdrivet. Detta var någonting som vi införde i början av år 2000. Då gick vi också igenom vårt register. Jag tror att vi har 52 000 ansökningar om betalningsförelägganden registrerade. Det förekom 70 ansökningar från de här företagen. Det är naturligtvis illa nog, men vi ska se det i proportion till det andra.

Svaret på frågan om inkomst är en relevant uppgift i själva kreditprövningssammanhanget är ja. Inkomst är en relevant uppgift när man ska pröva en kredit.

Bolagsjurist Tomas Jallingt: Avvägningen mellan integriteten och effektiviteten är inte lätt. Jag tycker att man ska komma ihåg två saker. Vi jobbar uteslutande med offentlig information som alltså är tillgänglig för envar hos källorna. Vissa av källorna, t.ex. RSV, ägnar sig också aktivt åt att sprida den i dag.

Dessutom finns den här viktiga bestämmelsen som Hans-Olof Lindblom var inne på om legitimt skäl, dvs. att det krävs ett legitimt skäl för att man ska få beställa en upplysning om en privatperson. Och det krävs att denna person själv närmar sig en kreditgivare eller någon annan och säger: Jag vill ha en tjänst, jag vill köpa en vara. Först då får kreditgivaren gå in och beställa en upplysning. Jag tycker att detta är en viktig sak att ha med sig när man diskuterar denna avvägning.

Mats Odell (kd): Mycket av debatten här i dag och det som allmänheten intresserar sig för och de klagomål som kommer till företagen och departementet handlar ju om dessa mindre belopp vid enstaka tillfällen. Det har också lett till att det här i riksdagen har väckts ett antal motioner som vi har att behandla i finansutskottet på temat att mindre belopp vid enstaka tillfällen bör strykas så fort skulden har betalats osv.

Då är min fråga till er som representerar kreditmarknaden: Vad skulle det få för effekter om dessa motionskrav bifölls, om uppgifter om dessa mindre belopp inte lämnades ut? Vilka andra parametrar skulle då väga tyngre? Är det inkomst? Alltså, vilka effekter skulle det enligt er uppfattning få på marknaden om dessa motionskrav bifölls?

Den andra frågan handlar om en uppgift som någon lämnade, nämligen att alla över 15 år i dag är registrerade hos dessa företag. I 5 § kreditupplysningslagen föreskrivs det att uppgifter om fysiska personer får samlas in endast för kreditupplysningsändamål. Och det låter ju fett, om man säger så, att alla över 15 år redan är aktuella för detta.

Direktör Ulla Lundquist: Om betalningsanmärkningar på mindre belopp inte skulle finnas registrerade och bankerna fortfarande har krav på en väldigt ingående och omfattande kreditprövning skulle man muntligen tvingas komplettera dessa uppgifter. Man kanske skulle vara tvungen att fråga kunden hur det är i övrigt, om han eller hon har någon betalningsanmärkning på mindre belopp, för att förvissa sig om att man inte har att göra med en kund som inte kommer att kunna betala tillbaka lånet. Det är klart att om man ska övergå till manuell hantering så kostar det pengar för bankerna. Följden skulle kunna bli att handläggningskostnaderna för en kredit ökar, och dessa kostnader slår ju tillbaka på kunden.

Nu när man har säkra system där alla uppgifter finns behöver man inte komplettera med särskilda förhör av kunden. Jag tror att en annan hantering kan höja kostnaden för krediter. Dessutom: Om man har en viss osäkerhet vid

kreditgivningen kan det också leda till att man måste ta en högre ersättning för krediten, alltså en högre ränta kanske, en riskpremie. Det kanske är hårdra detta. Men om man ska peka ut i vilken riktning det kan gå så är det kanske åt det hållet i alla fall.

Direktör Tommy Bisander: Om man stryker betalningsanmärkningar på lägre belopp så kommer det inte att gå att kompensera fullt ut eller ens tillnärmelsevis. Det kommer alltså att innebära att vi får mindre förmåga att peka ut både de goda riskerna och de sämre riskerna i detta sammanhang. Det kommer att leda till att vissa personer kommer att få en kredit och kommer att klara av den. Andra personer kommer inte att klara av krediten, och det blir en överskuldssättning. Men det kommer också att innebära att personer som i dag får kredit inte kommer att få kredit i framtiden i och med att vi då inte kommer att ha samma förmåga att identifiera dem med lägre risk om denna information tas bort. Men sedan är det naturligtvis på det sättet att om man tar bort en uppgift så kan den till en del kompenseras av annan information som är relevant. Det är ingen tvekan om det. Det kan vara inkomster, tidigare tagna upplysningar, skuldernas storlek. Men det kan man göra långtifrån fullt ut. Sedan tror jag faktiskt inte att kreditgivarna, som jag nämnde, kommer att få ett ärligt svar om de ställer frågan om personen i fråga har betalningsanmärkningar. Men det må så vara, därför att jag tror faktiskt att kreditgivarna, leverantörerna eller kunderna i större utsträckning än hittills kommer att vända sig direkt till myndigheterna, till kronofogdemyndigheten, och hämta informationen där. Och då har man knappast vunnit någonting med tanke på att man då går helt vid sidan av kreditupplysningslagens skyddsregler.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Jag vet inte om det ställdes en fråga till mig, men jag kanske ändå kan förhindra att det uppstår eventuella missförstånd.

När det gäller enstaka betalningsförsummelser så finns det i denna proposition 2000/01:33 ett förslag om att en enstaka betalningsförsummelse som en privatperson har gjort inte ska behöva registreras om den enskilde har betalat sin skuld innan kronofogdemyndigheterna har fattat något beslut. Och denna proposition har framlagts i riksdagen.

När det gäller frågan om ansökningar om betalningsförelägganden har vi i departementet uppmärksammat just de olägenheter som har tagits upp här, att människor är rädda för att bestrida fordringar som de borde bestrida därför att de inte vill hamna i ett register. Det gör att vi tycker att det finns väldigt starka skäl att man analyserar hur man ska hantera den frågan. Det kommer vi att göra. Riksskatteverket yttrade sig om det och kom med ett förslag. Men det förslaget var inte så berett att det kunde läggas till grund för lagstiftning, och det är detta som vi ska titta vidare på nu.

Man kan ändå påpeka att vad som sägs i den proposition som riksdagen nu behandlar är att vi kräver att det ska finnas ett kreditupplysningsändamål i framtiden. Så tydlig är inte lagen i dag.

Mats Odell (kd): Jag tycker att det finns ett visst mått av motsägelse i detta. Å ena sidan konstateras det att människor är så oerhört rädda för att hamna i register att de gör nästan vad som helst för att slippa det. De betalar skulder som de aldrig har hört talas om att de har. Å andra sidan betalar de inte 100 kr till kronofogden. Någonstans tycker jag att man borde reda ut detta. Antingen finns det en stark korrelation mellan att personer som inte betalar 75 eller 100 kr till kronofogden har svag betalningsvilja och svag betalningsförmåga, och då är det ju en viktig uppgift, och då borde man inte ta bort den. Då räddar man ju människor så att säga från fördärvet om man har kvar den. Då blir det inkomst och annat som tar över. Jag tycker inte att jag fick något riktigt svar på min första fråga: Vad är det som händer? Blir det egentligen bara människor med höga inkomster som då kommer att få krediter om detta försvinner? Är det slutsatsen av det som Tommy Bisander säger?

Direktör Tommy Bisander: Nej, det som jag sade var att om man gör denna typ av statistiska analyser visar det sig att om man tar bort betalningsanmärkningar så kommer naturligtvis andra variabler till viss del att stärkas. Så är det ju alltid. Vilka variabler det är har jag ingen möjlighet att säga. Först måste vi i så fall göra en analys. Men om det är inkomsten eller något annat, det vet jag inte.

Sonia Karlsson (s): Vi kommer alla att beröra just den här frågan. Och skälet är väl att dessa frågor har tagits upp i många motioner. Jag har också fått många brev och telefonsamtal som gäller både denna nedre gräns på 100 kr och att en betalningsanmärkning ligger kvar tre och ända upp till fyra år när man ändå har betalat sin skuld.

Jag vill vända mig till Tommy Bisander och andra. Jag undrar om den nedre gränsen måste vara 100 kr. 1998 var ju, såvitt jag förstår, den nedre gränsen omkring 2 000 kr och ned till 500 kr.

Då är min fråga: Skulle det ta bort förutsebarheten om man gick upp till 500 kr igen som nedre gräns? Ett av skälen är just att betalningsanmärkningen ligger kvar. Om man bara har en eller två skulder under 500 kr och får en betalningsanmärkning så ligger betalningsanmärkningen kvar under tre–fyra år. Det påverkar den enskilde på ett sådant sätt att hon eller han kanske inte får teckna hyreskontrakt, inte kan få telefon eller t.o.m. inte kan få hyra en släpvagn för att forsla saker. Då kan man undra om det är rimligt att så låga belopp slår tillbaka så pass mycket.

Jag skulle också vilja ställa en följdfråga till panelen. När det gäller att en betalningsanmärkning kan ligga kvar tre–fyra år oavsett om det handlar om

500, 50 000 eller 100 000 kr så undrar jag: Borde det inte finnas någon skillnad?

Det är bra att man ser över frågan om skuldsanering och hur länge en uppgift ska ligga kvar.

Jag har fått ett brev från en person som i och för sig inte har haft skuldsanering utan så att säga en privat uppgörelse med kronofogden som under ett antal år har gjort avdrag från a-kassa och liknande. Nu efter sex år har han äntligen blivit fri från skulden. Men betalningsanmärkningen kommer att ligga kvar tre–fyra år till. Då är min fråga: Kommer man att se över även detta när man ser över frågan om skuldsanering?

Direktör Tommy Bisander: Det som jag försökte peka var att betalningsanmärkningar på mindre belopp, i detta fall under 500 kr, har ett prognosvärde och en förmåga att särskilja de högre riskerna från de lägre riskerna. Då kommer vi återigen in på avvägningen mellan effektiviteten i kreditgivningen och den personliga integriteten. Det är en sådan avvägning som man får göra. Men det är ingen tvekan om att om vi tar bort informationen så försämras möjligheterna att göra kreditbedömningar och riskbedömningar.

Direktör Ulla Lundquist: Dessa småbelopp har betydelse främst vid snabbkrediter, t.ex. om någon ska köpa en vara i ett varuhus. Då lämnar personen i fråga sitt personnummer. Sedan kontrollerar butiken detta med sitt finansbolag. Då kan det så att säga plinga ut ett nej till krediten därför att det finns betalningsanmärkningar. Det kan i och för sig vara små anmärkningar.

Såvitt jag har förstått så går det att reda upp detta genom att man övergår till en manuell hantering, men man kanske inte får krediten direkt i butiken, utan man måste få kontakt med kreditgivaren för att manuellt belysa hur det förhåller sig. Men det kan kanske vara en fördel.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Svaret på frågan är ja. Den fråga som Sonia Karlsson ställde kommer att tas upp i departementspromemorian.

Sonia Karlsson (s): Jag vill också ta upp dessa omfrågningar, som Tommy Bisander sade var en relevant uppgift. Det kommer att innebära att ännu fler kommer att hamna i dessa register, eftersom vi nu har ett samhälle där konkurrensen ökar och där människor uppmanas att byta telefonbolag ofta, osv. Vi här i riksdagen fick nyligen nya telefoner. Man hade då frågat efter vår kreditvärdighet. Nu inser man att det är omöjligt att byta telefon en gång till, därför att man då får en prick till, och sedan är man alltså inte kreditvärdig. Detta är alltså bara ett exempel. Jag tycker att man verkligen borde fundera över detta, att om andra ställer en fråga om mig själv skulle kunna göra att jag inte är kreditvärdig.

Om denna balansgång mellan integritet och effektivitet verkligen ligger mellan en nedre gräns på 100 kr eller på 500 kr, vilket jag verkligen betvivlar, så menar jag att man absolut måste se över detta och se till att betalningsanmärkningar som har orsakats av dessa små belopp inte ska få ligga kvar tre–fyra år. Jag tycker att det är orimligt.

Direktör Tommy Bisander: För att en upplysning ska få tas ska det föreligga ett legitimt skäl, vilket vi var inne på tidigare. Och i de allra flesta fall är det alltså fråga om att man har sökt ett lån. Flertalet fall handlar om detta. Det handlar antingen om ett lån som man har fått eller ett som man inte har fått. Det är inte heller så att ett fåtal förfrågningar i sig innebär att man inte får en kredit – det försökte jag också säga – utan detta är en av de faktorer som man väger in i själva kreditbedömningen. Och det är klart att många förfrågningar ihop med en svag inkomst och en stor skuldbörda kan ju vara det som faller avgörandet i själva kreditbeslutet eller i riskbedömningen.

Jag försökte också säga att det som man har inriktat sig på när det gäller betalningsanmärkningar i fråga om låga belopp, tror jag, är att de inte skulle återspegla en betalningsoförmåga eller en betalningsovilja. Det är därför som man vill komma åt den typen av betalningsanmärkningar. Jag tror inte att det är den rätta vägen att försöka rensa ut de betalningsanmärkningar som faktiskt inte återspeglar en betalningsoförmåga. I så fall tror jag att man får gå andra vägar.

Karin Pilsäter (fp): Jag skulle lite grann vilja följa upp det som vi just har talat om. Anser ni att de som använder kreditupplysningarna förmår att särskilja den låginkomsttagare som har många anmärkningar på småbelopp och som har det på grund av att man inte sköter sin ekonomi och gör lite för stora utfästelser och för vilken det görs många omfrågningar därför att man springer från ställe till ställe och får nej från den person som har en låg inkomst, som har hamnat lite på sned, fått några anmärkningar och går till budgetrådgivaren i kommunen och efter det försöker byta sin dyra telefon mot en billigare, sin dyra elleverantör mot en billigare, sin dyra kontokredit mot en billigare, osv.? När den person som försöker ändra på detta sedan går för att kanske skaffa sig ett kort i någon matvarubutik där man får ränta på pengarna, vilket man inte får på bankkontot, kommer han eller hon då att få nej därför att han eller hon har försökt räta upp sin ekonomi men inte kan skiljas ut från dem som inte kan sköta sin ekonomi? Det är min första fråga.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga som ofta gäller småföretagare. Det sa- des, såvitt jag förstår, att upplysningscentralen inte lämnar ut uppgifter om ansökan om betalningsföreläggande om man har bestritt den. Anser ni att det skulle vara tekniskt svårt att lämna ut uppgifter om att svaranden faktiskt har bestritt det hela tillsammans med uppgiften om att det finns en ansökan – det handlar ju inte bara om annonsskojare, det kan vara många saker som gör att man betalar fast man egentligen inte vill på grund av att man är rädd för detta

– och att också lämna uppgifter till juridiska personer om varifrån uppgifterna kommer, så att det skulle göra det lättare att rätta till dem?

Direktör Tommy Bisander: Den första frågan gällde, om jag förstod den rätt, personer som ser identiska ut i våra register. Karin Pilsäter räknade upp personer med låg inkomst, betalningsanmärkningar på mindre belopp och många förfrågningar men i övrigt olika bakgrund. Men vi kan inte skilja på dessa personer. Om informationen ser likadan ut i våra register så kan ju inte vi särskilja de två grupperna. Däremot har ju kreditgivaren andra möjligheter, precis som Ulla Lundquist var inne på. En bank kan ju ta reda på omständigheterna och bakgrunden till denna information.

Den andra frågan gällde möjligheten att redovisa om en ansökan är bestridd. Det är någonting som vi faktiskt kommer att titta på, och vi kommer att redovisa om ansökan är bestridd eller, som det också heter, återkallad.

Direktör Ulla Lundquist: Om man inte skulle få kredit på grund av man hade blivit omfrågad så skulle jag ha anledning att känna mig nervös, eftersom jag har säkert tio omfrågningar på mig som chef för ett företag där man beställer telefonabonnemang lite då och då. Men så illa ska det nog inte vara, utan om en person är omfrågad flera gånger ska det inte innebära stopp för kreditgivning utan däremot en signal om att man behöver göra en noggrannare kreditprövning, i alla fall i bank.

Bolagsjurist Tomas Jalling: När vi talar om stopp vid kreditgivning tror jag att vi ska tänka lite mer på hur denna information används. Att man har många anmärkningar eller många omfrågningar kanske inte betyder att man absolut inte kan få t.ex. ett mobiltelefoniabonnemang, utan att man kanske kan få ett abonnemang men måste betala ett förskott eller liknande. Jag tror att man måste nyansera detta lite grann. Det finns många sätt att tillämpa denna information ute hos kreditgivarna och andra.

Karin Pilsäter (fp): Hela denna diskussion visar ju att det handlar väldigt mycket om tillämpningen och att då skjuta in sig på hur regelverket tillämpas av dem som förmedlar informationen kanske inte alltid är det bästa. Men vad vi måste fundera på är ju vilket regelverk som ska finnas. Jag skulle vilja höra om ni på myndighetssidan har några kommentarer till dessa frågeställningar om att lämna ut uppgift om var uppgift hämtas och uppgift om bestridande osv. Jag undrar också om ni har några kommentarer om att man på olika sätt ska kunna förbättra informationen om hur sådana här uppgifter används. Vad är ett betalningsföreläggande? Vad händer om jag inte betalar? Ska man t.ex. ålägga kreditgivarna att ge en tydligare information än de gör i dag till sina kunder vad ett betalningsföreläggande innebär, osv.?

Avdelningschef Kerstin af Jochnick: Jag tror att detta huvudsakligen är en datainspektionsfråga. Men jag kan möjligen svara på den sista delen av frågan som gällde information. I den enkät som vi gjorde till institut och konsumentvägledare kunde vi se att det finns ett behov av mer information. Jag tror att man kan uppmana kreditgivarna att vara tydligare mot sina kunder om vad det innebär att man tar en kreditupplysning och hur man använder den information som finns i kreditupplysningen.

Dataråd Hans-Olof Lindblom: Jag tror att Hans Kärlöf som är närmast ansvarig för kreditupplysningarna svarar på detta.

Avdelningsdirektör Hans Kärlöf: Jag kan säga att just uppgift om att ansökan om betalningsföreläggande är bestridd och hänskjuten osv. inhämtar ett av Sveriges kreditupplysningsföretag redan i dag. Det har man begärt hos Datainspektionen, och vi hade inget att invända mot det. Men det är inte något av de två företag som finns här i dag. Det kan man alltså givetvis få registrera i sina register.

Gunnar Hökmark (m): Jag har först en fråga med anledning av vad som sades här tidigare av Tommy Bisander när det gäller myndigheters betalningspåminnelser i relation till privata aktörers. Jag vill fråga Kristina Rennerstedt om det finns tydliga regler för hur myndigheter ska sköta sina betalningspåminnelser och informationen om konsekvenserna när man inte betalar. Många gånger kanske någon glider in i något slags parkeringsbot. Man överklagar kanske, och sedan blir det en glidande skala, och det handlar mer om slarv än att betalningsvilja eller betalningsförmåga saknas. Däremot verkar det som om det går väldigt snabbt att få olika betalningsanmärkningar när man inte har skött en betalningspåminnelse från en myndighet. Jag skulle vilja veta om den reflexionen kan göras.

Sedan vill jag ställa en fråga som har varit uppe tidigare. Den handlar om förbud mot behandling av uppgifter om de har varit föremål för socialtjänstlagen. Det hävdas då i promemorian och från Lagrådet att detta är ett ganska allvarligt intrång i integriteten. Det är egentligen inte bara ett intrång i integriteten, utan det har också ganska betydande sociala effekter, eftersom väldigt många hanteringar i dag är beroende av kreditupplysning. Det kan gälla hyreskontrakt, telefonabonnemang eller betalningsmedel på olika sätt.

Det konstateras också i promemorian att detta egentligen inte har någon självständig betydelse för kreditprövningen. Det anses inte att det bör ha det i alla fall.

Det hänvisas till dataskyddsdirektivet. Jag skulle vilja veta mer exakt vad i dataskyddsdirektivet som gör att man inte kan ha ett sådant förbud. Såvitt jag kan se står det i dataskyddsdirektivet rätt mycket om den typen av uppgiftsbehandling som ska förbjudas och också om de krav som måste finnas på samtycken. Jag kan inte se att det finns ett förbud mot att den här typen av

uppgifter också förbjuds i behandlingen. Men om man nu kan finna detta någonstans i dataskyddsdirektivet, vilket jag inte har funnit, vilka andra överväganden har man gjort i departementet när det gäller hur man ska kunna skydda den här typen av uppgifter? Sverige har ju en mer långtgående offentlighet i sådana här frågor än de andra medlemsländerna. Det skulle finnas en möjlighet att om man vill skydda den här typen av uppgift inom ramen för andra lagar.

Jag skulle alltså vilja ha svar på den första reflexionen om myndigheters rutiner och information kring myndigheters betalningspåminnelser men också på frågorna om socialtjänstlagen. Var explicit är det förbjudet att förbjuda behandlingen av uppgifter inom socialtjänstlagen, och vilka andra överväganden har ni i så fall gjort för att skydda den typen av uppgifter?

Rättschef Göran Lambertz: Vi i Justitiedepartementet är inte så hemma på den första frågan. Såvitt jag kan förstå är det två olika frågor. Den ena frågan är: Vad får man göra enligt sekretesslagen? Är det sekretess kring uppgifter eller inte? Den frågan får man ju bedöma från situation till situation. Sekretesslagen ser ut som den gör med bedömningar i en mängd olika situationer om vad det bör vara sekretess kring. Om man ser ett behov så får man titta på det utifrån sekretesslagssynpunkt. Men om jag förstod Gunnar Hökmark rätt så handlar det även om rutiner för betalningspåminnelser hos myndigheterna. Och där måste jag passa. Jag kan inte säga någonting klokt om den saken helt enkelt.

När det gäller dataskyddsdirektivet är bedömningen att eftersom det inte finns någon regel i direktivet om att det är ett minimidirektiv i ett visst hänseende är det ett harmoniseringsdirektiv. Annars brukar man ha en särskild regel i direktiven om att man får avvika i någon riktning. Men det finns ingenting sådant här. Det är vår bedömning, och det är nog alla andra EU-länders bedömning också, och det är även Lagrådets bedömning som framhölls här tidigare. Därmed kommer också, tror jag, svaret på följdfrågan som Gunnar Hökmark ställde, om man övervägde att på något annat sätt skydda dessa uppgifter, att bli: Ja, men det går inte inom denna ram. Det går inte, enligt vår bedömning, att i kreditupplysningslagen ha kvar detta förbud.

Som Kristina Rennerstedt tidigare sade är detta den fråga som vi har känt oss bekymrade över i detta lagstiftningsarbete, och det är en fråga som man absolut behöver se över, och man kanske behöver ta initiativ i den på Europainivå.

Gunnar Hökmark (m): När det gäller den första frågan, om myndigheters betalningspåminnelser och rutiner för detta, så tycker jag att det vore bra om departementet tog och tittade på den för att känna sig mer hemma i fråga om detta, eftersom det i högsta grad har att göra med människors rättssäkerhet i förhållande till uppgifter och problem som vi behandlar här. Betalningspåminnelser från myndigheter spelar en stor roll i det som sedan leder till betal-

ningsanmärkningar. Jag tycker att det finns alla skäl att faktiskt ta den frågan på allvar.

När det gäller dataskyddsdirektivet vilar Lagrådets bedömning på att man egentligen accepterar regeringens bedömning, såvitt jag kan begripa när jag har läst Lagrådets yttrande. Det är alltså ingen självständig prövning som Lagrådet gör. När jag har tittat på detta har jag inte kunnat utröna att Lagrådet självt har analyserat frågan, utan man köper så att säga det som sägs i regeringens agerande i denna fråga.

Oavsett om det är fråga om minimidirektiv eller harmoniseringsdirektiv så står det i direktivet vad man får förbjuda, vilka uppgifter som man ska förbjuda hantering av. Det står också att det måste finnas ett antal grundläggande kvaliteter när det gäller behandlingen av personuppgifter, t.ex. att den registrerade otvetydigt har lämnat sitt samtycke, vilket det i denna fråga inte senare görs ett undantag från. Det står alltså inte någonstans, såvitt jag kan se, att den här typen av uppgifter är så tvingande att man ska medge undantag från samtycke eller de andra stränga krav som finns.

Med all respekt för det svar som jag fick så gav det mig inte många klara besked om var i direktivet som det framgår att man inte får ha denna typ av förbud. Jag är medveten om att jag lite grann ställer kunskapsfrågor för min egen del. Men eftersom jag har tittat på detta och inte har kunnat se var det finns ett förbud för Sverige att ha ett förbud mot denna behandling, så tycker jag att departementet för klarhets skull också måste redovisa var detta förbud finns.

Rättschef Göran Lambertz: När jag säger att jag måste passa när det gäller frågan om betalningspåminnelser så är det i min egenskap av rättschef för civilrätt. Såvitt jag kan se är frågan i vad mån myndigheterna ska agera si eller så beträffande betalningspåminnelser egentligen en förvaltningsrättslig fråga eller en fråga om lämplighet för myndigheterna hur de agerar. Det känns så att säga inte som min fråga. Jag tror inte att det är Justitiedepartementets fråga. I och för sig har vi förvaltningslagen så att säga hos oss, men det är inte mitt område. Det är bara därför som jag passar när det gäller den frågan. Men det är mycket möjligt att det finns anledning att göra någonting.

När det gäller frågan om direktivet är svaret helt enkelt det som jag gav, att när det inte finns uttryckliga undantagsmöjligheter från de regler som anges så är det att tolka som att det är dessa regler som gäller, och då ska de gälla harmoniserat inom EU. Om det är minimidirektiv så anges det explicit. Det tror jag är svaret. Lagrådet har ju hållit med oss. Huruvida Lagrådet har gjort en egen bedömning eller inte vet jag inte. Men jag vet hur det är att föredra i Lagrådet, och där funderar man lite grann fram och tillbaka och tittar på regeringens överväganden och funderar på om det finns någonting annat att dra in i bilden, och sedan gör man sin bedömning. Här har Lagrådet gjort bedömningen att det är riktigt, och då tror jag att man har anledning att lita på att det är så Lagrådet tycker.

Gunnar Hökmark (m): Herr ordförande! Om det inte är inom Lambertz avdelning som det här hör hemma så bör det höra hemma någonstans inom regeringen. Eftersom jag möjligtvis någon gång har dragit i statssekreterarens fläta när vi gick i samma klass för längesedan kan jag ställa frågan till henne. Är statssekreteraren och regeringen beredda att göra något åt detta så att inte problemet byggs upp av att det inte ligger på någons bord utan att faktiskt regeringen tar ett ansvar för detta? RSV har riktat en framställan om just det. Därför tycker jag att det kunde vara bra om Kristina Rennerstedt svarade på frågan om det inte finns skäl att strama upp rutinerna.

När det gäller den andra frågan tycker jag inte att det låter betryggande att hänvisa till att Lagrådet möjligtvis har funderat fram och tillbaka, och att regeringen också har gjort det. Fortfarande finns det ju ingenting som säger att man inte kan utnyttja det faktum att det är en grundläggande regel att den registrerade otvetydigt ska ha lämnat sitt samtycke.

Det är också så, om man har den hållning som nu redovisades, och det skulle jag också vilja att Kristina Rennerstedt svarade på, att Sverige är det land i västvärlden som har flest registrerade uppgifter av olika slag rörande enskilda människor. Jag kan lämna det öppet om det är någon som slår oss, men vi ligger otvetydigt i toppen i detta avseende. Om de uttryckliga förbud mot registrering av uppgifter som finns inom ett begränsat område, något som har varit aktuellt i flertalet EU-länder, innebär att vi inte kan ha strama regler inom andra områden, där vi har mycket mer registrerad information om medborgarna, så är det väldigt allvarligt.

I så fall innebär det här dataskyddsdirektivet en försvagning snarare än en förstärkning. Det innebär möjligtvis en förstärkning inom det explicita område som vi i dag har behandlat, men inte när det gäller den bredare bit som handlar om andra frågor än kreditupplysning. Jag ser som sagt inte att det i dataskyddsdirektivet framgår att man måste göra undantag för det faktum att en enskild ska lämna samtycke. Jag skulle vilja ställa den frågan till Kristina Rennerstedt.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: När det gäller frågorna om företagens rutiner för påminnelser om betalning och annat ska jag ta med mig det här hem. Det är på det viset att vi har en uppdelning i Regeringskansliet, och jag är ledsn att behöva säga att dessa frågor inte heller hamnar inom det område som jag arbetar med. Men jag ska absolut ta med mig frågorna hem. Jag ska återkomma med svar från dem som bättre kan svara på frågorna omkring huruvida det behövs en uppstramning. Det kanske jag kan få återkomma med.

När det gäller den andra frågan är jag lite osäker på om jag har förstått rätt. Vi har gjort bedömningen att det inte finns någon möjlighet att tillämpa direktivet på ett sådant sätt att man kan ha det här förbudet. Gunnar Hökmark frågar efter vilken grund vi har för det. Den beskrivningen har Göran Lambertz lämnat, och jag tror inte att jag kan lämna någon ytterligare upplysning om saken. Men jag vet inte om det kanske gällde något som jag inte förstod. Då kanske du kan hjälpa mig med det, Göran!

Rättschef Göran Lambertz: Jag kan försöka. Jag uppfattar det så att Gunnar Hökmark gled över till en annan fråga. Först handlar det om huruvida det är ett harmoniseringsdirektiv eller inte. Sedan späder Gunnar Hökmark på med att det också krävs samtycke enligt direktivet. Det är ju en annan fråga. Den frågan behandlas i propositionen på s. 19 och framåt. Där är regeringens bedömning att kreditupplysning är en verksamhet där direktivet ger stöd för att det inte krävs samtycke av den enskilde. Det tror jag är en rätt säker bedömning. Det finns två olika bestämmelser i direktivet som man kan hänvisa till, och Lagrådet har såvitt jag minns inte ifrågasatt det. Jo, det har de förresten på en punkt när jag tänker efter. Men de godkänner regeringens samlade bedömning i frågan.

Gunnar Hökmark (m): Vi kommer kanske inte längre. Jag noterar att jag inte tycker att det blir någon konkret beskrivning av vari förbudet för Sverige i den här delen finns. Jag pekade på detta med kravet på samtycke. Det är självfallet att kreditupplysningen som sådan ligger till grund för hela den diskussion vi har. Det behövs kreditupplysning, och det anses vara något rimligt att man inte behöver den enskildes samtycke. Men det behöver inte innebära att vi har ett förbud mot vissa delar av dessa uppgifter som inte finns i andra länder och att vi inte kan ha stramare krav än vad andra länder har – eller ha stramare krav för den typ av uppgifter som andra länder inte har offentligt.

Rättschef Göran Lambertz: Svaret är helt enkelt det som jag har givit två gånger. EG-rätten säger att om ett direktiv ser ut på visst sätt, utan möjligheter till undantag från reglerna, är det ett harmoniseringsdirektiv. Då ska den nationella rätten se ut på samma sätt som direktivet. Annars ska det finnas undantagsmöjligheter, som det gör i t.ex. konsumentskyddsdirektiv. Det är svaret på frågan.

Per Landgren (kd): Man kan försöka strukturera det här problemkomplexet under kategorierna mål och medel, som i och för sig kan variera mellan de olika aktörerna. Då framkommer det tydligt att målet från, låt oss säga, statsmakternas synpunkt förutom det gemensamma bästa, det övergripande målet, omtalades av Kerstin som stabilitet, effektivitet och konsumentskydd. Medel för detta är, som jag uppfattade det, bl.a. laglig reglering där man t.ex. skyddar integriteten. Från kreditmarknadsinstitutens sida anlitar man kreditupplysningsverksamhet för att minimera kreditrisker. De två sakerna, att skydda integritet och att minimera kreditrisker, beskrevs av Kristina som intressen. Man kan också se dem som medel för att uppfylla de här målen.

Då kan man tänka sig att de här medlen bildar ett nät som blir för finmaskigt i den meningen att det fångar upp i alla fall tre stycken fall som jag har tecknat upp, det kan säkert finnas fler, som kanske inte borde ha fångats upp.

Det rör sig först om personer med rimliga skäl eller förmildrande omständigheter som trots detta hamnar i register. De här rimliga skälen eller förmildrande omständigheterna skulle t.ex. kunna vara att det är enstaka händelser, inte i och för sig att det rör sig om beloppsgränser, för det kan ju vara godtyckligt, men att det finns goda skäl till att en betalning inte har skett. Det kan vara att betalningspåminnelser av olika skäl inte når fram. Det kan bero på utlandsvistelser, slarv med adressändringar eller sådana saker.

Det är ändå en typ av skäl som gör att vi vanliga människor av kött och blod uppfattar att rättvisan blir en form av högsta orättvisa. Jag fick ett exempel draget för mig från RSV, från en av experterna där. Han berättade om en snabbt beslutad gallring som hade föranletts av en sammanblandning av tillhandadatum och poststämpeldatum. Jag tror att det gällde restskatt. Det handlar alltså om personer där det finns rimliga skäl eller förmildrande omständigheter.

Sedan har vi också personer, en andra kategori, som har ändrats till sin karaktär, i sin inställning, eller vad man nu ska säga, och som nu har fått betalningsvilja efter att tidigare inte ha haft det. En tredje kategori är personer vilkas situation har ändrats så att de nu har en betalningsförmåga. I de fallen kan tre år upplevas som hårt och som ett nedklubbade slag mot dem som har börjat på en ny väg.

Jag har fått bilden att det för kreditmarknadsföretag ofta är en tidsfråga, alltså inte för upplysningsföretagen men för kreditmarknadsföretagen. Det här med personliga undersökningar och att man tränger djupare i enskilda fall kostar pengar. Det kostar tid. Ändå är det precis detta som behövs för att de människor som har fångats i det här alltför finmaskiga nätet och upplever sig som orättvist behandlade ska få rättelse snabbt. Det kan gå flera år innan de får möjlighet att ordna sin situation vad gäller allt med lägenheter, hus eller vad det nu kan vara.

Då är min fråga: Vad kan man göra för att ändå klara ut de här kategorierna av personer? De är många, och de har uppenbarligen blivit fler medan kriterierna har blivit hårdare. Kreditföretagen vill kanske inte göra de här personundersökningarna. Det kan hända att bl.a. Ulla Lundquist har kommentarer till detta. Sedan har jag bara ytterligare en bifråga. Det gäller ett nytt problem: ungdomar och mobiltelefoni. Det rings en del i unga år, och man har kanske ingen känsla för att saker och ting kostar pengar. Man har mindre känsla för det i alla fall. Hur ser ni på ett sådant problem, och hur tänker ni er att det kan tacklas?

Direktör Ulla Lundquist, Svenska Bankföreningen: Som jag har sagt tidigare är det så att om det finns registrerade betalningsanmärkningar som är på lägre belopp och det finns förmildrande omständigheter så kommer banken att ta hänsyn till detta när kreditgivningen sker i bank. Det ska alltså inte ha en avgörande betydelse. Sedan sade jag att det rent generellt kan innebära ökade kostnader om man inte skulle ha en väldigt ingående kreditupplysning som tar med alla anmärkningar. Det gör ju ändå att man litar på vad som blivit regi-

strerat i upplysningen. Man behöver inte gå vidare. Men om man skulle ta bort de här mindre beloppen ur kreditupplysningen skulle bankerna rent generellt vara tvungna att kanske komplettera den enklare kreditbedömningen med en mer ingående prövning, med utfrågning osv. Jag tror att det skulle innebära ökade kostnader om man gick i den riktningen.

Det här med att man får nej gäller oftast snabbkrediterna. Det är där man får nej om det finns betalningsanmärkningar, som jag sade. *Scoring*-systemen ger utslaget att man inte ska bevilja en kredit på plats, på stället, i samma ögonblick som man står i kassan och ska köpa en vara på kredit. Där måste man övergå till en mer manuell hantering. Man kan ju begära att få en förklaring av företaget, om det t.ex. är ett finansbolag som varuhuset har anlitat, till varför man har fått nej. Sedan kan man reda upp det här och visa på de förmildrande omständigheterna. Det är bara det att krediterna inte kan beviljas med snabbhet. Det kanske är till fördel för alla inblandade.

Per Landgren (kd): Vi har relativt många kontakter med människor. Jag har ett fall framför mig som direkt säger att det inte fungerar så som Ulla Lundquist säger utan att det är blankt nej och inget vidare intresse av att göra en personlig undersökning. Det kan gälla lån till Visakort och sådana saker. Det är inte banken intresserad av att göra. Det är blankt nej. Det är uppgifter som vi får, som jag får.

Direktör Ulla Lundquist: Det är kanske inte de uppgifter jag har fått när jag har pratat med bankerna om det här. Jag vet inte vilka speciella omständigheter som har funnits i de fall som du refererar till, men normalt brukar banken titta på förmildrande omständigheter och gå igenom det här tillsammans med den kreditsökande personen eller företaget.

Per Landgren (kd): Jag skulle i och för sig kunna ge dig hela fallet, alltihop.

Direktör Tommy Bisander: Det kan ju i de här fallen också vara så att betalningsanmärkningen och annat gjorde att banken faktiskt bedömde att personen inte var kreditvärdig och inte skulle ha betalningsförmåga. Vi får alltid höra om en betalningsanmärkning i det enskilda fallet: Jag fick inte kredit. Jag hade klarat av den här krediten, men jag fick den inte för jag hade några enskilda betalningsanmärkningar. Men det vet vi faktiskt ingenting om. Vi har ju pekat på den här statistiken och kan påvisa att personer som har betalningsanmärkningar ofta inte klarar detta eller ådrar sig nya betalningsproblem.

Per Landgren (kd): Jag förstår ju resonemanget men det finns enskilda fall där människor helt enkelt drabbas på ett sätt som inte stämmer överens med målet för hela den här verksamheten. Medlen slår alltså på något sätt orättvist.

Direktör Tommy Bisander: Sedan var det några andra frågeställningar som var uppe. Det var det här med förmildrande omständigheter. Det är ju reglerat i lagen såtillvida att vi naturligtvis är skyldiga att gallra en uppgift om den är felaktig. Detsamma gäller om den bedöms som missvisande. Här finns det relativt detaljerade regler som har utarbetats av Datainspektionen i samarbete med branschen.

Carin Lundberg (s): Herr ordförande! Jag vill fortsätta en diskussion som har varit uppe tidigare. Jag har också en ny fråga. Jag undrar om det här med omfrågningar, som ger en lägre *rating*. Ni säger att då krävs det en noggrannare kreditprövning. Det kan krävas förskott eller något sådant om man får nej i kassan när man tänker köpa en ny tvättmaskin. Det gäller snabbkrediter och sådant. Som jag uppfattar det strider det här mot andra strävanden vi har. Vi ska öka konkurrensen och valfriheten. Vi ska försöka stärka konsumenternas ställning och se till att de använder sina pengar på bästa sätt. Om folk går runt och frågar om olika saker och får en prick – det blir omfrågningar, det blir en noggrannare kreditprövning och sådant – så tycker jag inte att det var det som var meningen.

Då kommer jag också till den andra frågan, som också har varit uppe här. Det gäller detta med hur man får en betalningsanmärkning. Vi har ju hört att det gäller att man har låg lön. Då sköter man sig inte utan får upprepade anmärkningar. Man kan ifrågasätta både betalningsviljan och förmågan att betala. Sedan har vi också den rädsla som finns. Jag tror säkert att alla vi som sitter här och frågar kan intyga den rädsla som vi har. Vi vill inte bli utsatta för några betalningsanmärkningar. Vi är inte oförmögna att betala och vi är inte heller normalt sett väldigt slarviga. Däremot är vi borta mycket, och vi får vansinnigt mycket post. Då händer det, i alla fall har det hänt mig, att jag på något sätt sorterar bort räkningar. Då har jag upplevt det som Gunnar Hökmark var inne på, nämligen det här med rutinerna vid påminnelse.

Jag upplever att det har skett en förändring under senare år. Man får en påminnelse: Om du inte betalar inom sju dagar så... Det är inte så att man får en påminnelse och sedan en till och sedan överlämnas det och ska övervägas. Det är pang på. Det gör att man inte har chansen till någon typ av diskussion eller överklagande. Om man är borta på ett tjänsteärende kan det hända att man oförskyllt råkar ut för en betalningsanmärkning. Jag undrar om ni tycker detsamma, att rutinerna *har* snävats in, och om ni tycker att det behövs någon typ av reglering för att åtgärda det här. Eller har det något att göra med tillämpningen av de regler som finns?

Den tredje fråga jag har rör det här med de relevanta uppgifter som krävs. Det var det här med låg lön, upprepade små anmärkningar och betalningsvilja. När jag pratar om det här och ser på statistiken får jag en aning om att det handlar om att sila myggor och svälja elefanter eftersom det är mycket små belopp och sådant. Då kommer jag in på det här med ekonomisk brottslighet. Ekonomiska brottslingar har inte, kanske man kan säga, betalningsvil-

jan. De är ute efter andra saker. Där har Bulvanutredningen föreslagit att kreditupplysningsföretagen ska ges möjlighet att förmedla uppgifter om lakraftvunna domar och godkända strafförelägganden. I propositionen säger man att man överväger det här. Därför undrar jag om panelen kan uttrycka någon uppfattning om utredningens förslag på den här punkten. Kan regeringen säga något om läget och kan någon annan ge mig en uppfattning om vad man tycker om sådana här uppgifter?

Direktör Tommy Bisander: Först och främst är det ju på det sättet att om jag går runt och undersöker villkoren för att få en kredit, var jag kan få bästa erbjudandet, jag tror att det var det som det här ledde till, ställs det inget krav på kreditupplysning. Det finns inget legitimt skäl om jag inte söker kredit. Det är alltså inte så att om jag går runt och undersöker bästa villkor åker jag på en mängd prickar. Så uppfattade jag att frågeställningen var, men så är inte fallet.

Sedan var det fråga om huruvida jag får betalningsanmärkning för att jag har låg lön. Nej, det var inte det jag påstod. Jag påstod att personer med låg lön rent allmänt har en sämre betalningsförmåga än personer med hög lön. Jag sade också att man naturligtvis väger samman en mängd olika faktorer. Tittar vi enbart på lön har jag naturligtvis en sämre betalningsförmåga med en lägre lön, om allting annat är lika, än med en högre lön. På samma sätt har jag en sämre betalningsförmåga med en hög skuld än med en låg skuld.

Det är också så att man inte *vill* få betalningsanmärkningar. Men man kan faktiskt säga att man får inte en betalningsanmärkning, nu pratar jag om fysiska personer i det här fallet, utan att man har möjlighet att betala. Man passerar ju en förfalldag, och man erhåller ett antal påminnelser.

Statssekreterare Kristina Rennerstedt: Det var väl åtminstone *en* fråga som riktades till mig. Det var frågan om Bulvanutredningens förslag. Bulvanutredningen har föreslagit att man skulle ge kreditupplysningsföretag möjlighet att förmedla uppgifter om domar som gäller ekobrott. Den frågan har regeringen ännu inte tagit ställning till, men återigen handlar det om att finna en balanspunkt. Vägar intrånget i den personliga integriteten jämnt med intresset att åstadkomma en god kreditgivning? Då kan man rent preliminärt konstatera att det är en väldigt integritetskränkande åtgärd att låta kreditupplysningsföretagen förmedla uppgifter ur polisens belastningsregister, inte minst med tanke på omfattningen av de förfrågningar som görs. Då ska effektivitetsintresset väga väldigt tungt. Utan att föregripa vad regeringen kommer fram till kan man säga att det finns väldigt många invändningar mot att det här skulle vara ett verkligt effektivt sätt. Det kanske finns andra vägar att åstadkomma samma typ av effektivitet.

När det gäller den andra frågan, den om omfrågningar, kan det väl ändå finnas skäl att påpeka att personuppgiftslagens regler om att en uppgift ska vara adekvat, relevant och nödvändig för att få registreras nu kommer att

gälla för kreditupplysning. Huruvida uppgifter om omfrågningar uppfyller det kravet skulle jag inte våga uttala mig om. Det blir väl en fråga för rättstillämpningen, och inte minst för kreditupplysningsföretagen, att bedöma.

Carin Lundberg (s): Jag tycker att det är bra att det här med omfrågningar kommer upp. Jag har nog faktiskt den uppfattningen att om man ska byta telefonbolag eller elleverantör ställs det kreditupplysningsfrågor. Då får man ett streck, och det skulle på sitt sätt försämra ens *rating*. Jag tycker att det är ett problem för konsumenterna. Det begränsar deras möjlighet till valfrihet och till att använda sig av konkurrensen på marknaden.

Direktör Tommy Bisander: Ja, det är helt klart att när man byter telefonabonnemang, elleverantör osv. ställs det ibland, men långt ifrån alltid, krav på kreditupplysning. Det vill jag inte alls förneka. Som jag också sade är frågor en av flera parametrar som man väger in i kreditbedömningen. Jag känner i alla fall inte till att någon får ett avslag på en kredit enbart för att man har många förfrågningar. Däremot väger man, som jag sade, ihop det här med inkomster, skulder osv.

Bolagsjurist Tomas Jalling: Det är precis som Tommy säger. Dessutom är det så att kreditgivarna naturligtvis också har observerat det här, alltså att det kommer fler och fler förfrågningar. Den här riktningen, avvägningen som Tommy Bisander pratar om, kommer kanske i allt större utsträckning, man vet inte än, att leda till att man inte fäster lika stor vikt vid de här förfrågningarna. Det är ju dynamiskt hur man värderar den här informationen. Det förändras över tiden.

Direktör Ulla Lundquist: Jag delar den uppfattningen. Bankerna tycker att det är bra att det finns så fullödiga uppgifter som möjligt, men det gäller att kunna tillämpa dem, alltså hantera informationen om dessa uppgifter, på ett rimligt sätt. Det är väl också en tränings sak. Det kanske kommer att ändra sig över tiden hur man värderar informationen. Det är bra att man fäster uppmärksamheten på att det kan bli stopp i kreditgivningen på grund av mindre anmärkningar som egentligen saknar betydelse. Det tror jag att kreditgivarna måste väga in och förstå.

Sedan gällde det frågan om domar om ekonomisk brottslighet och om de ska förekomma i registret eller inte. Vi från Bankföreningens sida är väldigt angelägna om att få den här lagändringen så fort som möjligt. Vi är besvikna över att det har tagit så lång tid. Här rör det sig om folk som för sin näringsverksamhet, som de påstår, söker kredit på ganska stora belopp. Om det då förekommer ekonomisk brottslighet kan bankerna verkligen göra stora förluster. Det är konstigt att man kan registrera småanmärkningar, parkeringsböter och andra saker, men inte de viktiga sakerna som handlar om information om

ekonomisk brottslighet där man faktiskt också har en lagakraftvunnen dom. Det tycker vi är väldigt konstigt. Vi tycker att den ändringen av lagen borde göras snarast möjligt.

Lisbet Calner: (s): Herr ordförande! Först skulle jag vilja slå fast att betalningstransaktioner och penningförmedling är viktiga instrument för att ett samhälle ska fungera över huvud taget. Det är väl ett av skälen till att vi har utfrågningen i dag att vi tycker att det är mycket viktiga frågor såväl för de enskilda människorna som för myndigheter och näringsliv, som ju är beroende av att det här fungerar. Jag är övertygad om att vi alla vill att de instrument som vi nu försöker vässa ska spela i harmoni mellan de motstridiga intressen som Kristina Rennerstedt talade om här. Vi kräver att det ska vara effektiva system som inte medför alltför stora kostnader. Det tenderar de att göra i dag bl.a. på grund av att vi är många som fortfarande envisas med att betala våra räkningar ”på papper”, som det uttrycktes i TV i går.

I många sammanhang har det förts fram förslag om ett medborgarkonto som skulle underlätta för myndigheter att göra sina utbetalningar till medborgarna. Jag hoppas också att det skulle vara till fromma för medborgarna. Vad man kan tänka sig där är väl t.ex. barnbidrag, skatteåterbäring, pensioner och studielån. I dag är bankerna, som Kerstin af Jochnick talade om för oss, skyldiga att ta emot inlåning. Men man kan enligt de regler som finns neka transaktionskonton om betalningsanmärkningar föreligger eller har funnits under de tre, eller som vi har hört i dag t.o.m. fyra, senaste åren.

Det förekommer många felaktigheter. Jag läste i ett tidningsurklipp från förra året att tusentals svenskar drabbas när kreditupplysningsföretagen förmedlar felaktiga uppgifter. Det är klart att man som konsument, som bankkund, blir orolig. Man undrar över det här. Finansinspektionen och departementet funderar just nu på om man kanske skulle ändra banklagstiftningen så att bankerna också måste tillhandahålla dessa transaktionskonton.

Jag har en fråga som har samband med just medborgarkonton. Är det något man resonerar om? Ja, sade Kerstin af Jochnick förut. Men departementet och Bankföreningen har kanske synpunkter på det också. Detta är inget problem i dag, men jag tycker att det kan vara bra i diskussionen om medborgarkonton om man kan undvika problemen i framtiden till fromma för de enskilda människorna. Konsumentintresset när det gäller de här frågorna har ju blivit allt större. Det har vi hört i diskussionen här i dag. Det ser vi också i tidningarnas insändarspalter och i brevsörden till oss riksdagsledamöter. Innebär inte ett införande av medborgarkonton helt enkelt att banklagstiftningen måste ändras?

Avdelningschef Kerstin av Jochnick: Frågan om medborgarkonto är något som näringsministern tog upp i samband med ett tal. Jag känner inte till omständigheterna bakom det. Vi har inte sett något förslag till hur det skulle hanteras. Jag kan tyvärr inte kommentera den delen. Finansdepartementet

håller på att se över den svenska banklagstiftningen. Just frågan om inlåning och bankernas monopol på inlåning kommer absolut upp i samband med den utredningen.

Lisbet Calner (s): Jag ställde frågan om medborgarkonton i och med att du talade om transaktionskonton. Jag sitter i Riksgäldens styrelse. Där diskuterar vi frågorna. Det pågår på många olika ställen. Jag ville lite grann försöka införa att tänka på problemen innan det har blivit problem.

Lennart Hedquist (m): Får jag ställa en fråga för egen kunskap? Den gäller omfrågningar. I och med att det finns ett antal kreditupplysningsföretag kunde det vara av visst intresse att veta i vilken utsträckning kreditupplysningsföretagen ger upplysning till varandra om omfrågningar, så att man eventuellt aggregerar omfrågningar i olika företag.

Direktör Tommy Bisander: Vad jag känner till sker det inget sådant utbyte mellan kreditupplysningsföretagen.

Ordföranden: Då ber vi att få tacka er som har kommit hit och medverkat och givit oss information. Jag är övertygad om att finansutskottet kommer att ha stor nytta av informationen när vi fortsätter vår behandling av kreditupplysningsfrågorna. Jag vill också tacka alla andra som har visat intresse och deltagit i den här utfrågningen. Inte minst vill jag rikta ett tack till er, om ni fortfarande är kvar, som har följt utfrågningen via riksdagens talsvar. Tack ska ni ha. Utfrågningen är avslutad.